

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen

PALVELUTASOPÄÄTÖS 2026-2029

Hyväksytty aluevaltuustossa xx.xx.xxxx
PPHVADno-2025–8704

**Turvallisuus- ja valmiuslautakunnan (9.10.2025) päätösesitys
(asiakirja pvm. 14.10.2025)**

Käsittelyhistoria

Toimielin	Päivämäärä
Turvallisuus- ja valmiuslautakunta - PTP:n luonnoksen käsittely ja päätös kuulemisesta	20.8.2025
Lausuntokierros	25.8. - 25.9.2025
Turvallisuus- ja valmiuslautakunta, päätösesitys	9.10.2025
Aluehallitus, infokäsittely	7.10.2025
Aluevaltuusto, infokäsittely	13.10.2025
Aluehallitus, päätösesitys	28.10.2025
Aluevaltuusto, päätös	10.11.2025

**Pohjois-Pohjanmaan
pelastuslaitos**
Yhteiset palvelut
xx.xx.xxxx

Sisällys

JOHDANTO	4
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimi	9
1 KESKEISET LINJAUKSET	12
1.1 Painopisteet ja strategiset päämäärät	12
1.2 Tarpeen, määrän ja laadun määrittäminen	14
1.3 Tuottamistavan valinta	15
1.4 Tuottamisen ohjaus ja valvonta (omavalvonta)	16
1.5 Jatkuvan riskien hallinnan menetelmät	17
1.6 Tuottamisen järjestelyt häiriötilanteissa	18
1.7 Tuottamisen järjestelyt poikkeusoloissa	19
2 PÄÄTTYVÄN PALVELUTASOKAUDEN ARVIOINTI	20
2.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta	20
2.2 Pelastustoiminta	20
2.3 Pelastustoimen suunnitelmat	22
2.4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	22
2.5 Väestönsuojeluun varautuminen	23
3. RISKIANALYYSIN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	26
4 PALVELUTASOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET PALVELUALUEITTAIN	28
4.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta	28
4.1.1 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä	28
4.1.2 Palontutkinta	30
4.1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä	32
4.1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta	34
4.1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta	35
4.1.6 Valvontatehtävät	35
4.1.7 Valmiuden tarkastaminen	37
4.2 Pelastustoiminta ja siihen varautuminen	38
4.2.1 Väestön varoittaminen vaaratilanteessa sekä siihen liittyvä hälytysjärjestelmä	38
4.2.2.1 Toimintavalmiusaikatavoitteet	40
4.2.2.2 Valmiuden säätelyn toimintamallit	43
4.2.2.3 Henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu hyvinvointialueen eri osissa	44
4.2.2.4 Henkilöstövoimavarojen osaamisen ylläpidon ja kehittämisen pääperiaatteet	46
4.2.2.5 Henkilöstövoimavarojen fyysisen toimintakyvyn vähimmäistaso	48

4.2.2.6 Kalustovoimavarat toiminnoittain alueen eri osissa	50
4.2.2.7 Pelastusasemat, paloasemat sekä muut kiinteistöt ja toimipisteet	52
4.2.2.8 Savusukellusvalmiudet alueen eri osissa	54
4.2.2.9 CBRNE- ja kemikaalisukellusvalmiudet alueen eri osissa	55
4.2.2.10 Vesipelastusvalmiudet alueen eri osissa	56
4.2.2.11 Valmius ympäristövahinkojen torjuntaan (YVT-valmius)	58
4.2.2.12 Korkealta pelastamisen valmiudet	60
4.2.2.13 Sammutusvesijärjestelyt alueen eri osissa	61
4.2.2.14 Muiden paikallisten riskien mukaiset valmiudet	62
4.2.3 Pelastustoiminnan johtaminen	63
4.2.4 Yhteistoiminnassa hoidettavien tehtävien asianmukaisuuden valvonta	66
4.2.5 Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille	66
4.2.6 Kansainvälinen toiminta sekä kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen ..	68
4.3 Pelastustoiminnan suunnitelmat	70
4.3.1 Hälytysohje	70
4.3.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnittelu	71
4.3.3 Yhteistyön suunnittelu pelastustoiminnassa	72
4.3.4 Onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat	73
4.3.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat	75
4.4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	76
4.4.1 Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palveluiden tuottamisessa	76
4.4.2 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen	77
4.4.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset	79
4.4.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus	80
4.5 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla oleva väestönsuojeluun varautuminen	82
4.5.1 Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämä suunnittelu	82
4.5.2 Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen	83
4.5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatio	84
4.5.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen	85
4.5.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve	86
4.5.6 Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen	87
4.5.7 Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö	88
5 KEHITTÄMISSUUNNITELMA	89

JOHDANTO

Palvelutasopäätöksen säädösperusta ja laadintaprosessi

Palvelutasopäätös (jäljempänä myös PTP) on hyvinvointialueen pelastustoimen lakisääteinen päätös siitä, kuinka se järjestää pelastustoimen lakisääteiset ja palvelutasopäätöksessä sovitut muut tehtävät alueellaan. Keskeisen osan näistä palveluista muodostavat lakisääteiset tehtävät, joita ovat muun muassa pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta, turvallisuusviestintä, valvonta ja pelastustoiminta. Pelastustoimelle erikseen sovittaviin tehtäviin lukeutuu muun muassa ensivastetoiminta, jota toteutetaan OYS sairaalapalvelut ja ensihoito -toimialueen johdolla sekä heidän kanssaan yhteistyössä.

Palvelutasopäätöksen laatimisesta säädetään pelastustoimen järjestämislaissa (Laki pelastustoimen järjestämisestä, 613/2021) ja sisäministeriön palvelutasopäätösasetuksessa (sisäministeriön asetus pelastustoimen palvelutasopäätöksestä, 1225/2022). Palvelutason riski- ja tarveperusteista mitoittamista käsitellään järjestämislain 3 ja 6 §:ssä. Palvelutasosta päättämistä, päätöksen sisältöä ja voimassaoloaikaa sekä aluehallintovirastolle kuuluvaa palvelutason valvontaa koskevat kohdat sisältyvät lain 6 §:ään. Palvelutasopäätösasetuksessa säädetään pelastustoimen palvelutasopäätösten rakenteen ja sisällön perusteista sekä aluehallintovirastolle (1.1.2026 alkaen Valtion Lupa- ja valvontavirasto) kuuluvasta palvelutason arvioinnista. Asetuksen valmistelumuistiossa (SM, 20.12.2022) on annettu muun ohella palvelutasopäätösten sisällysluettelo, jota on noudatettava.

Palvelutasopäätösten sisältöä ohjaa myös aluehallintovirastojen ja sisäministeriön yhteistyössä laatima palvelutasopäätösten arviointitaulukko eli niin sanottu sisältövaatimustaulukko. Taulukko perustuu edellä mainittujen säädösten lisäksi muun muassa lakiin hyvinvointialueista (611/2021), pelastuslakiin (379/2011), valmiuslakiin (1552/2011), palvelutasopäätösasetuksen valmistelumuistioon sekä lukuisiin muihin pelastusalan normeihin.

Säädökset ja arviointitaulukko edellyttävät lisäksi, että seuraavat lausunnot, tavoitteet ja selvitykset huomioidaan palvelutasopäätöstä laadittaessa:

- Aluehallintoviraston lausunto palvelutasopäätöksen luonnoksesta

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto lausunto palvelutasopäätöksen 2026–2029 luonnoksesta on saatu 23.9.2025 (PSAVI/8885/2025, Pvm. 22.9.2025). Lausunto sisälsi varsinaisen lausunnon, sitä täydentävän arviointitaulukon ja arvioinnin yhteenvetotaulukon.

Aluehallintoviraston kokonaisarvioinnin mukaan palvelutasopäätöksen luonnokseen sisältyi kaksi merkittävää palvelutasopuutetta ja yhteensä 17 vähäistä puutetta. Lisäksi on todettu päätettävien asioiden kuvaamiseen liittyviä puutteita (27 kpl) ja muita pienempiä puutteita (9 kpl).

Aluehallintoviraston lausunto on huomioitu palvelutasopäätöksen jatkovalmistelussa. Palvelutasopäätöstä on täydennetty ja tarkennettu merkittävien puutteiden ja useimpien kehittämissuhteiden osalta. Kaikki lausunnon havainnot on huomioitu, mutta aivan kaikkia esityksiä ei voitu viedä eteenpäin palvelutasopäätöksen jatkovalmistelussa. Yleisimmin nämä olivat pelastustoimen järjestämisen yksityiskohtiin meneviä vähäisiä puutteita, joiden käsittely strategiatasoisessa asiakirjassa on haastavaa.

- **Hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset ja alueelliset tavoitteet**

Hyvinvointialuelain (611/2021) 12 a §:n (ja pelastustoimen järjestämislain 8 §:n) mukaan Valtioneuvosto vahvistaa vähintään joka neljäs vuosi valtakunnalliset strategiset tavoitteet hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien hoitamiseksi yhdenvertaisesti, laadukkaasti ja kustannusvaikuttavasti. Lisäksi lain 13 a §:ssä säädetään vuosittaisista hyvinvointialuekohtaisista hyvinvointialueen, valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön välisistä neuvotteluista, joiden tarkoituksena on tukea ja strategisella tasolla ohjata hyvinvointialueita niiden järjestämistehtävissä toimenpidesuosituksia antamalla.

Vuosia 2025–2029 koskevat tavoitteet julkaistiin 28.5.2025 ja astuivat voimaan 1.6.2025 (Valtioneuvoston julkaisu 57:2025). Tavoitteiden tiivistelmä on pelastustoimen osalta seuraava:

Toimintaa koskevat tavoitteet

1. Hyvinvointialueen on edistettävä ja varmistettava alueensa väestön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta kaikissa tilanteissa.
2. Hyvinvointialueen on varmistettava pelastustoimen kyky järjestää palvelut yhdenvertaisesti, laadukkaasti ja kustannusvaikuttavasti sekä toimintaympäristön riskejä ja uhkia vastaavasti.
3. Hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien pelastustoimen palvelujen tulee olla taloudellisesti kestäviä, laadukkaita ja kustannusvaikuttavia.
4. Investointien tulee parantaa toiminnan kustannusvaikuttavuutta ja edistää alueellista yhteistyötä.
5. Toiminnassa, ohjauksessa ja johtamisessa tulee painottaa vaikuttavuusperustaisuutta.
6. Hyvinvointialueen toiminnan ja talouden uudistamista on jatkettava kunnianhimoisesti.

Toimintaedellytyksiä koskevat tavoitteet

7. Hyvinvointialueiden henkilöstön tulee olla osaavaa ja hyvinvointialueiden tehtäviin riittävää. Henkilöstön hyvinvoinnista on huolehdittava.
8. Toimialojen veto- ja pitovoimaisuudesta on huolehdittava.
9. Hyvinvointialueiden toiminnan paikallisen, alueellisen ja valtakunnallisen johtamisen, suunnittelun, toteutuksen ja kehittämisen tulee perustua tietoon.
10. Digitalisaatiota edistetään hyvinvointialueiden kaikilla toimialoilla.
11. Hyvinvointialue toimii yhteistyössä lakisääteisten velvoitteiden toteuttamiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi.
12. Hyvinvointialueen tehtäviä tulee hoitaa paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti ihmisten välisellä hyvällä yhteistyöllä.

Annetut suositukset on huomioitu läpileikkaavasti palvelutasopäätöksen 2026–2029 sisältöjä laadittaessa sekä pelastustoimen suunnittelussa ja toteutuksessa. Hyvinvointialueneuvotteluiden suositukset huomioidaan vuosittain toiminnan ohjaamisessa, seurannassa ja johtamisessa.

- **Hyvinvointialueen vuosittainen selvitys palvelujen toteutumisesta ja talouden tilasta**

Hyvinvointialueen vuosittaisella selvityksellä viitataan pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 13 §:ään ja asetukseen hyvinvointialueen seuranta ja arviointivelvollisuudesta (1213/2022). Palvelutasopäätöstä valmisteltaessa on huomioitava, miten viimeisimmän selvityksen mukaiset puutteet palvelutasossa on huomioitu palvelutasopäätöstä valmisteltaessa.

Vuotta 2024 koskeva hyvinvointialueen selvitys pelastustoimen palvelujen toteutumisesta valmistui huhtikuussa 2025. Selvityksen keskeiset havainnot, kuten palvelutason epäkohdat ja kehittämiskohteet, on huomioitu läpileikkaavasti palvelutasopäätöksen 2026–2029 sisältöjä laadittaessa sekä pelastustoimen suunnittelussa ja toteutuksessa.

- **Aluehallintoviraston vuosittainen asiantuntija-arvio pelastustoimen palveluiden tilasta**

Pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 14 §:n mukaan Aluehallintovirasto laatii vuosittain arvion pelastustoimen palveluiden tilasta. Pelastustoimen palvelutasopäätöksistä annettu asetus edellyttää, että arvio on huomioitava palvelutasopäätöstä laadittaessa. Vuotta 2024 koskevan arvioinnin (AVI:en julkaisuja xx/2025) keskeisimmät kehittämiskohdat ovat Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen osalta tiivistetysti seuraavia:

- Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut
 - Pelastuslain 41 §:n mukaisen ilmoitusmenettelyn toteutuminen säädösten ja ohjeiden mukaisesti, kun ilmoituskynnys ylittyy.
 - II-luokan palontutkinnan toteutuminen tavoitteiden mukaisesti omaisuusvahinkokynnyksen ylittävissä tulipaloissa.
 - Pientalojen paloturvallisuuden edistäminen huomioiden niiden merkittävä osuus henkilö- ja omaisuusvahinkokertymässä.
 - Valvontakohteisiin liittyvien tilastollisten ristiriitojen korjaaminen (kohdemääriä koskevat tilastot).
 - Onnettomuuksien ehkäisyyn käytettävissä olevan henkilöstöresurssin riittävydestä huolehtiminen.
- Pelastustoiminnan palvelut
 - Toimintavalmiusaikatoteumien parantaminen siten, että toteumien riskiruutukohtainen heikentyminen etenkin II-luokan riskiruuduissa saadaan pysähtymään. Toteumaltaan alle 50 % ruutuja (II-luokka) oli vuonna 2024 yhteensä 32 kpl, kun niitä vuotta aiemmin oli 20 kpl.
 - Hälytysohjeiden tarkentaminen siten, että kiireellisissä pelastustoiminnan tehtävissä toteutuu vähintään neljän henkilön (1+3) hälytysvahvuus.
 - Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden varalta tehtävää suunnittelua tulee kehittää siten, että suunnitelmien päivitykset pysyvät aikataulussa.
- Varautumisen palvelut
 - Varautumistehtävien hoitamisen riittävään resursointiin tulee kiinnittää huomiota.

Aluehallintoviraston laatiman arvion esille nostamat epäkohdat ja kehittämis ehdotukset on huomioitu palvelutasopäätöstä 2026–2029 laadittaessa sekä pelastustoimen palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa.

- **Aluehallintoviraston antamat puutteiden ja epäkohtien korjaamista koskevat määräykset**

Pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 18 §:n mukaan aluehallintoviraston tehtävänä on valvoa pelastustoimen palveluiden riittävyttä ja tarvittaessa puuttua palvelutason epäkohtiin.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on todennut, että Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialueella on pitkään jatkuneita kiireellisen pelastustoiminnan toimintavalmiuspuutteita. Puutteet liittyvät Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (SM 21/2012) mukaisten riskiruutujen tavoittamiseen vaaditussa ajassa. Niin sanottuja ongelmaruutuja on vuosien 2021–2024 toteumaseurannan mukaan 5 ja ne kaikki sijaitsevat Oulussa. Aluehallintovirasto on puuttunut asiaan viimeksi 12.9.2023 antamassaan päätöksessä (PSAVI/11373/2023) ja 14.2.2025 antamassaan valvonnan vuosiraportissa (PSAVI/11373/2023).

Aluehallintoviraston esille nostamat puutteet ovat pelastuslaitoksella tiedossa ja toimenpiteet niiden poistamiseksi tai vähentämiseksi on aloitettu. Toimenpiteistä on kerrottu tarkemmin kohdassa 4.2.2.

- Pelastustoimen palveluiden yhdenvertainen saatavuus koko pelastustoimialueella

Useat eri säädökset Suomen perustuslakia myöten edellyttävät yhdenvertaisuutta. Yhdenvertaisuus palveluiden järjestämisessä ja tuottamisessa, yhdenvertaisuus työyhteisössä, yhdenvertaisuus ihmisten kohtaamisessa on keskeistä myös Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimessa aina pelastustoimen arvoista alkaen. Palveluiden yhdenvertaisen toteutumisen seuranta on yksi pelastustoimen omavalvonnan aihealueista.

Palvelutasopäätöksen laadintaprosessi

Palvelutasopäätöksen laadintaprosessia määrittelevät pelastustoimen lainsäädäntö ja hyvinvointialueen hallintosääntö. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen hallintosäännössä turvallisuus- ja valmiuslautakunnan tehtävänä on valmistella aluehallitukselle ja aluevaltuustolle esitys pelastustoimen palvelutasopäätökseksi. Käytännön valmistelutyö tehdään pelastustoimen henkilöstön keskuudessa virkatyönä.

Ensimmäisessä vaiheessa valmistellaan PTP-luonnos, joka tuodaan turvallisuus- ja valmiuslautakunnan käsiteltäväksi. Luonnokseen tehdään turvallisuus- ja valmiuslautakunnan tarpeelliseksi katsomat lisäykset ja korjaukset, jonka jälkeen luonnos lähetetään pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 6 §:n mukaisesti aluehallintoviraston lausuttavaksi. PTP-luonnoksen ja aluehallintoviraston lausunnon pohjalta valmistellaan turvallisuus- ja valmiuslautakunnassa käsiteltävä PTP-ehdotus (tarkistettu PTP-luonnos). PTP-ehdotukseen tehdään lautakunnan tarpeelliseksi katsomat tarkistukset, jonka jälkeen ehdotus tuodaan aluehallituksen käsiteltäväksi. Jos aluehallituksen edellyttämällä muutoksilla tarkistettu PTP-ehdotus poikkeaa merkittävästi PTP-luonnoksesta, käydään keskeisistä muutoksista keskustelu aluehallintoviraston kanssa. Asiakirjaan tehdään vielä viimeiset tarpeelliset tarkistukset, jonka jälkeen PTP-ehdotus tuodaan pelastustoimen järjestämislain 6 §:n mukaisesti hyvinvointialueen aluevaltuuston hyväksyttäväksi. Aluevaltuuston päätöksestä voi valittaa hyvinvointialuelain (611/2021) 140 §:n mukaisella aluevalituksella, jonka vuoksi palvelutasopäätöstä koskevat kokousasiakirjat on asetettava julkisesti nähtäväksi.

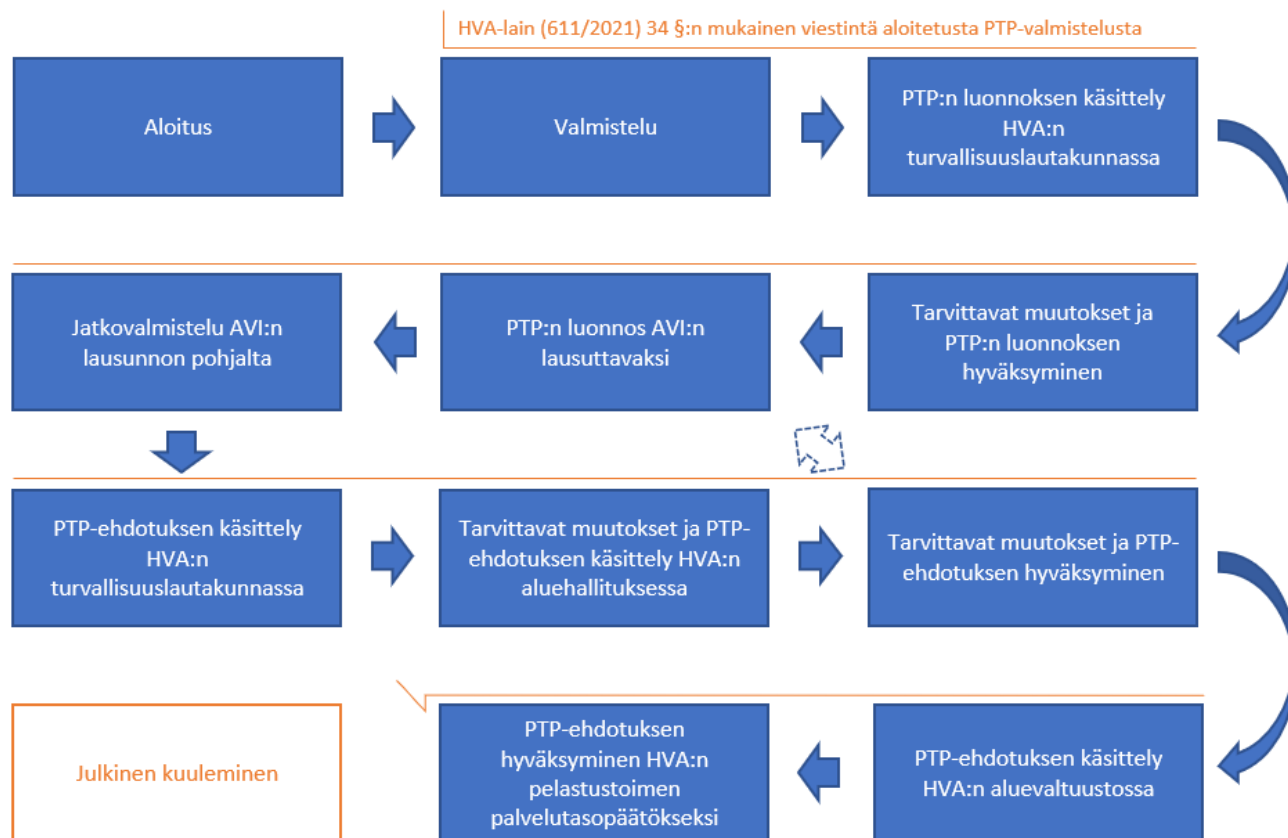
Pelastustoimen järjestämislain 6 § edellyttää palvelutasopäätöksen laatimista määräajaksi. Lain perustelumuistion (HE 241/2020 vp) mukaan on tarkoitus, että palvelutasopäätöksen voimassaoloaika noudattelisi valtuustokausia siten, että palvelutasopäätös laadittaisiin aina uuden aluevaltuuston aloittaessa toimintansa.

Tämän periaatteen mukaisesti nyt laadittava palvelutasopäätös koskee vuosia 2026–2029.

Palvelutasopäätöksen toteutumisen seuranta on keskeinen osa pelastustoimen omavalvontaa. Seurannan raportointi noudattelee pääosin hyvinvointialueen toiminnan ja talouden raportointisykliä. Perusteellinen

toteumien arviointi toteutetaan aluehallintovirastolle ja sisäministeriölle vuosittain annettavan hyvinvointialueselvityksen laatimisen yhteydessä (selvitys pelastustoimen palveluiden tilasta). Edellä kuvattua raportointia hyödyntävä palvelutasopäätöksen toteutumisen ja muutostarpeiden väliarviointi tehdään keväällä 2028.

Kuva 1. Palvelutasopäätösprosessi

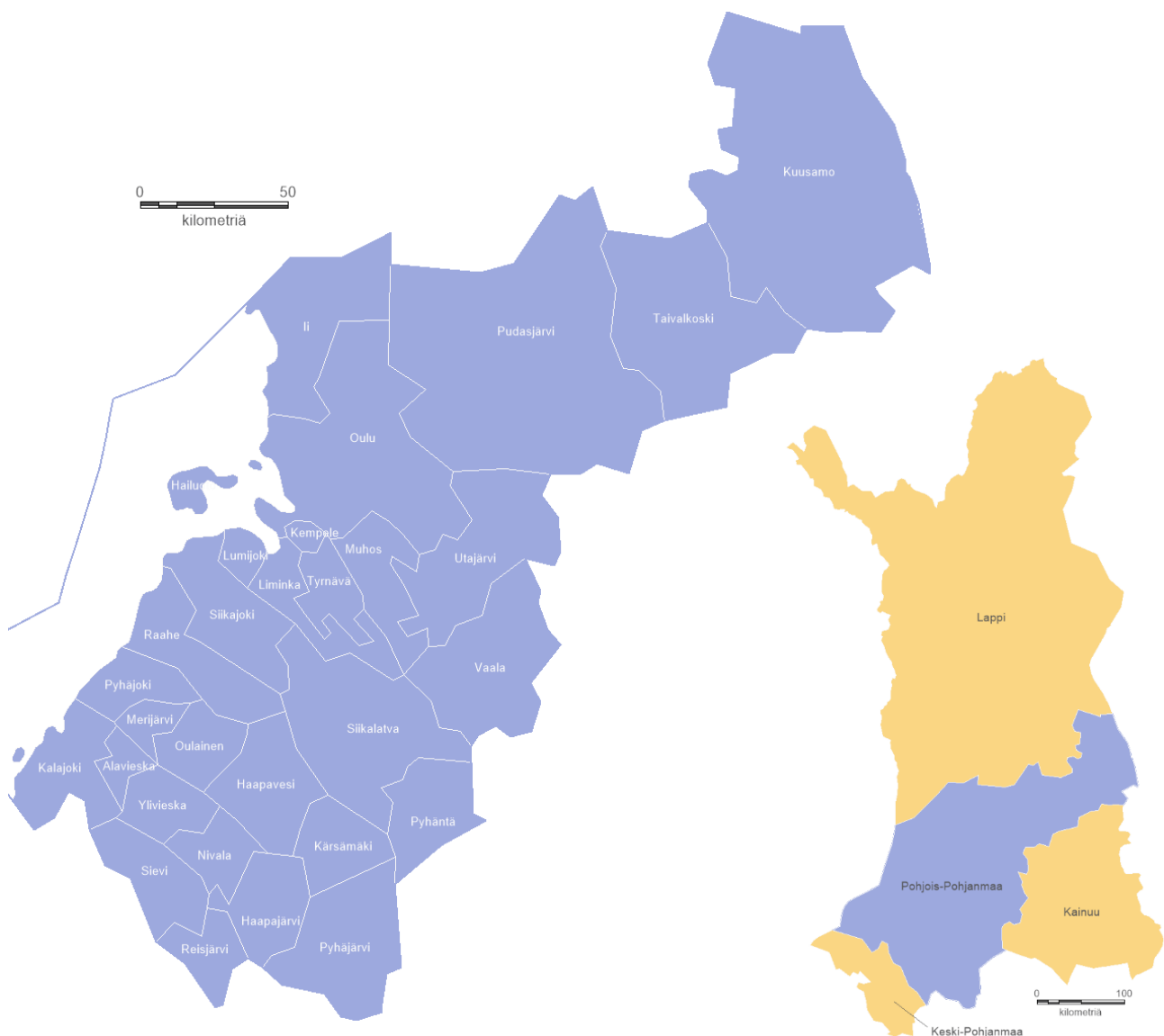

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimi

Pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 4 §:n mukaan pelastustoimen järjestämisestä vastaavat hyvinvointialueet. Hyvinvointialueista ja niihin kuuluvista kunnista on säädetty hyvinvointialueita koskevassa toimeenpanolaissa (616/2021). Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueeseen ja samalla Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialueeseen kuuluvat seuraavat kunnat:

- Alavieska, Haapajärvi, Haapavesi, Hailuoto, Ii, Kalajoki, Kempele, Kuusamo, Käsämäki, Liminka, Lumijoki, Merijärvi, Muhos, Nivala, Oulainen, Oulu, Pudasjärvi, Pyhäjoki, Pyhäjärvi, Pyhäntä, Raahel, Reisjärvi, Sievi, Siikajoki, Siikalatva, Taivalkoski, Tyrnävä, Utajärvi, Vaala ja Ylivieska.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimi kuuluu Lapin, Kainuun ja Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueiden pelastustointen muodostamaan Pohjois-Suomen yhteistyöalueeseen.

Kuva 2: Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialue ja Pohjois-Suomen yhteistyöalue (Taustakartta: MML)

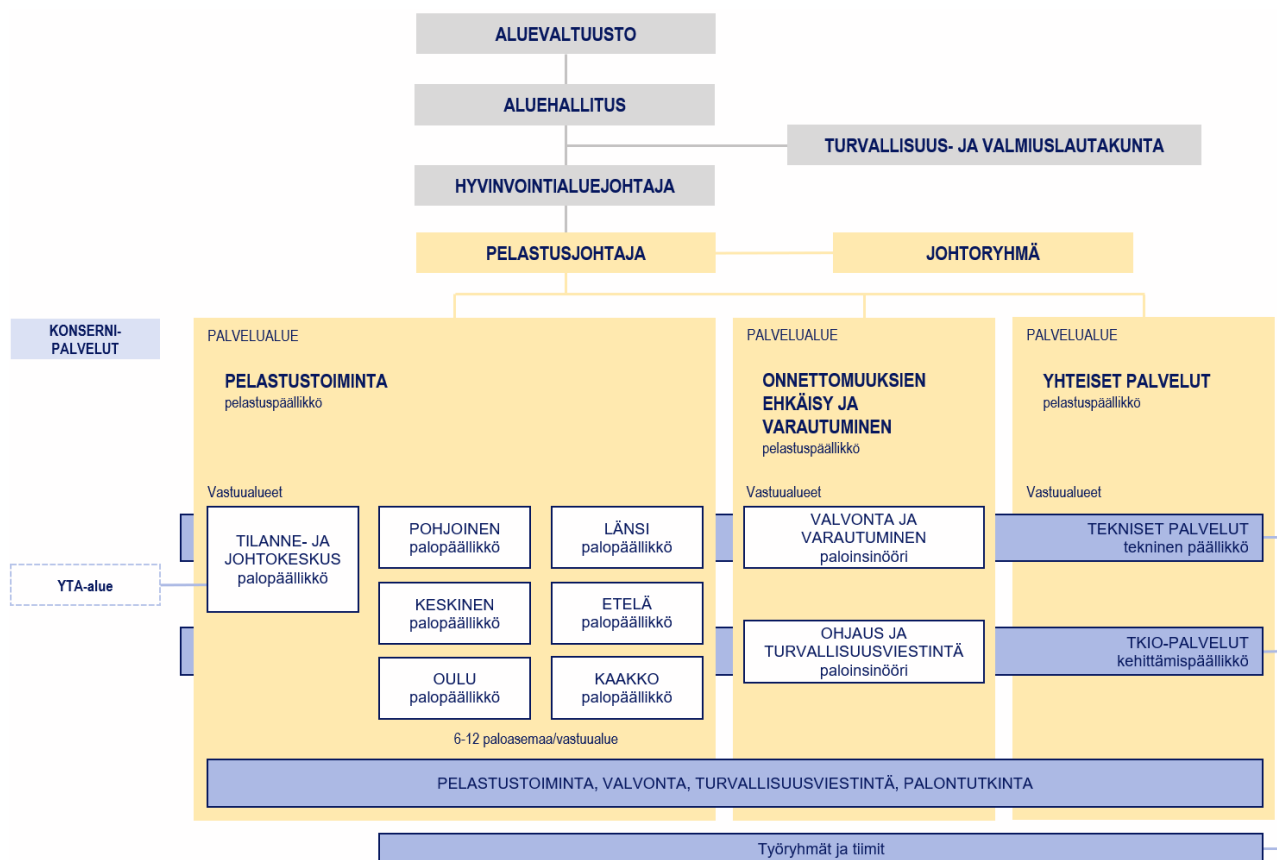

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen organisoinnin ja järjestämisen perusteet on määritetty hyvinvointialueen hallintosäännössä. Hallintosäännön mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos on osa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialuekonsernia ja organisaatiossa rinnakkainen toimiala sote-palveluille.

Hyvinvointialuekonsernissa ylintä päätäntävaltaa käyttävät aluevaltuusto, -hallitus ja hyvinvointialuejohtaja. Aluehallitus päättää hyvinvointialuejohtajan esityksestä muun muassa pelastustoimen toimialuejohtajasta. Aluehallitus päättää hyvinvointialuejohtajan ja pelastustoimen toimialuejohtajan esityksestä myös pelastustoimen toimialuetta varten perustettavista viroista ja toimista sekä toimialueen palvelualueista. Palvelualueiden alaisista vastuualueista päättää toimialuejohtajan esityksestä hyvinvointialuejohtaja. Vastuualueita pienemmistä vastuuyksiköistä päättää palvelualuejohtajan esityksestä toimialuejohtaja.

Edellä kuvattujen periaatteiden mukaisesti pelastustoimen toimialuetta ja pelastuslaitosta johtaa pelastustoimen toimialuejohtaja, palvelualueita palvelualuejohtajat ja vastuualueita vastuualuepääliköt (kuva 3). Toimiala on jaettu pelastustoiminnan, onnettomuuksien ehkäisyn ja varautumisen sekä yhteisten palveluiden palvelualueisiin.

Pelastuslaitoksen monijäsenisenä toimielimenä ja samalla pelastuslain (379/2011) 26 §:n mukaisena pelastusviranomaisena toimii aluehallitus (hallintosääntö, 12 §). Hyvinvointialuekonsernin toimikunnista turvallisuus- ja valmiuslautakunnan tehtävänä on muun ohella seurata ja arvioida pelastuslaitoksen palveluiden lainmukaisuutta, vaikuttavuutta ja palvelutason toteutumista sekä valmistella aluehallitukselle esitys pelastustoimen palvelutasopäätökseksi. Hyvinvointialueella noudatetaan yksijohtajajärjestelmää. Kunkin organisaatiotason johtajalla ja esihenkilöllä on toiminnallinen ja taloudellinen kokonaisvastuu johtamastaan toiminnasta.

Kuva 3. Pelastuslaitoksen hallinnollinen organisaatio vuonna 2025.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen päätoimisen henkilöstön määrä oli kesällä 2025 viransijaiset mukaan lukien noin 345 henkilöä ja sopimushenkilöstön määrä noin 1 100 henkilöä, joista hälytysosastoihin kuuluu noin 835 henkilöä. Pelastustoimen palveluita on tuotettu 46 paloasemalta.

Pelastuslaitoksen keskeisiä tunnuslukuja (elokuussa 2025)

Päätoiminen vakinainen henkilöstö yhteensä (noin)	320	
- miehiä	310	
- naisia	10	
Päätoiminen vakinainen henkilöstö palvelualueittain (noin)		
- Pelastustoiminta	285	
• päällystö	35	
• alipäällystö	45	
• miehistö	205	
- Onnettomuuksien ehkäisy	22	
- Yhteiset palvelut	16	
Määräaikaiset (muun muassa lomittajat)	Toukokuussa 2025 yhteensä 23	
Sopimushenkilöstö yhteensä tuki- ja nuoriso-osastot huomioiden (noin)	noin 1250	
- miehiä	noin 1000	
- naisia	noin 250	
- pelastustoiminnan hälytysosastoissa yhteensä	noin 850	
Pelastuslaitoksen sisäisten ja ulkoisten kulujen talousarvio vuodelle 2025	noin 39,6 M€	noin 95,0 €/asukas
Pelastustoimialueen väestömäärä (1.1.2025, Tilastokeskus)	418 331	
Pelastustoimialueen pinta-ala	Kokonaisala noin 46 000 km ² Ilman merialuetta noin 39 200 km ²	

1 KESKEISET LINJAUKSET

1.1 Painopisteet ja strategiset päämäärät

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen strategian keskiössä ovat olleet uuden pelastustoimen palveluiden järjestämisen ja tuottamisen vakiinnuttaminen, palveluiden lakisääteisyys ja tasapuolisuus sekä talouden hallinta. Strategian toteuttaminen onnistui palvelutasopäätöskausilla 2023 sekä 2024–2025 pääpiirteissään hyvin.

Vuosille 2026–2029 laaditun palvelutasopäätöksen painotuksia ja strategisia linjauksia ovat ohjanneet

- hyvinvointialueille vuonna 2025 annetut valtakunnalliset tavoitteet,
- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen vuonna 2025 uudistuneen strategian tavoitteet,
- pelastuslaitoksen omat strategiset painopisteet ja tavoitteet sekä
- hyvinvointialueen ja sen pelastustoimen talousarviot, talousarviotavoitteet ja pitemmän ajanjakson talous- ja investointisuunnitelmat.

Näiden ohella palvelutasopäätöksen painotuksiin ovat vaikuttaneet muun muassa

- pelastustoimen normiuudistukset sekä
- palvelutasossa tai palveluiden saatavuudessa aiemmin todetut epäkohdat.

Pelastustoimen strategiatyössä huomioitava toimintaympäristö on pysynyt keskeisiltä osin ennallaan. Alueelliseen väestörakenteen muutokseen sekä julkisen talouden vaikeaan tilanteeseen ei ole nähtävissä oleellisia muutoksia lähivuosina. Pelastustoimen järjestämistä ja tehtäviä koskevan lainsäädännön odotetaan säilyvän lähivuosina oleellisimmilta osin ennallaan. Merkittävimpänä toimintaympäristömuutoksena voidaan pitää Venäjästä aiheutuvaa uhkaa, joka korostaa muun muassa riskianalyysi- ja tilannekuvatyöhön, valmiussuunnitteluun, jatkuvuudenhallintaan ja väestönsuojeluun liittyvien asiakokonaisuuksien toteutumista pelastustoimessa ja laajemmin koko yhteiskunnassa. Ennallaan on sekin, että pelastustoimen palveluiden osalta merkittävin voimavara on sen henkilöstö. Toimintaympäristön muutoksia tarkastellaankin strategiatyössä myös tästä näkökulmasta.

Hyvinvointialueiden valtakunnallisen strategiaohjauksen mukaan pelastustoimen palveluiden odotetaan säilyvän alueellisesti kattavina turvallisuuden lähipalveluina. Strategiaohjauksessa painotetaan aiempaa vahvemmin palveluiden tieto- ja vaikuttavuusperusteista suunnittelua, toteutusta ja johtamista sekä yleistä kustannusvaikuttavuutta. Hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet vuosille 2025–2029 ovat tiivistetysti seuraavat (VN:n julkaisuja 2025:57):

Toimintaa koskevat tavoitteet

1. Hyvinvointialueen on edistettävä ja varmistettava alueensa väestön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta kaikissa tilanteissa.
2. Hyvinvointialueen on varmistettava pelastustoimen kyky järjestää palvelut yhdenvertaisesti, laadukkaasti ja kustannusvaikuttavasti sekä toimintaympäristön riskejä ja uhkia vastaavasti.
3. Hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien pelastustoimen palvelujen tulee olla taloudellisesti kestäviä, laadukkaita ja kustannusvaikuttavia.
4. Investointien tulee parantaa toiminnan kustannusvaikuttavuutta ja edistää alueellista yhteistyötä.
5. Toiminnassa, ohjauksessa ja johtamisessa tulee painottaa vaikuttavuusperustaisuutta.
6. Hyvinvointialueen toiminnan ja talouden uudistamista on jatkettava kunnianhimoisesti.

Toimintaedellytyksiä koskevat tavoitteet

7. Hyvinvointialueiden henkilöstön tulee olla osaavaa ja hyvinvointialueiden tehtäviin riittävää. Henkilöstön hyvinvoinnista on huolehdittava.
8. Toimialojen veto- ja pitovoimaisuudesta on huolehdittava.
9. Hyvinvointialueiden toiminnan paikallisen, alueellisen ja valtakunnallisen johtamisen, suunnittelun, toteutuksen ja kehittämisen tulee perustua tietoon.
10. Digitalisaatiota edistetään hyvinvointialueiden kaikilla toimialoilla.
11. Hyvinvointialue toimii yhteistyössä lakisääteisten velvoitteiden toteuttamiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi.
12. Hyvinvointialueen tehtäviä tulee hoitaa paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti ihmisten välisellä hyvällä yhteistyöllä.

Edellä todetut tavoitteet perustuvat muun muassa pelastustoimen järjestämislakiin. Tavoitteet on huomioitu palvelutasopäätöstä 2026–2029 laadittaessa ja huomioidaan palvelutasopäätöstä toteutettaessa.

Hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet ovat osin samoja kuin tavoitteet, jotka ovat nousseet esille Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen ensimmäisten toimintavuosien jälkeen. Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen omat painopisteet ja strategiset tavoitteet voidaan jakaa sisäisiin ja ulkoisiin tavoitteisiin. Uuteen palvelutasopäätöskauteen 2026–2029 lähdeittäessä niiden keskiössä on

- sisäisesti:
 - Palvelutuotannon riittävä resursointi sekä pelastustoimen tehtävissä tarvittava osaaminen ja suorituskky.
 - Kaikissa tilanteissa laadukas esihenkilötyö, joka huomioi johtamisen ja päätöksenteon tietoperusta- ja vaikuttavuustarpeet sekä työntekijän ja työyhteisön työhyvinvointitarpeet. Työhyvinvoinnin parantuminen mitatusti.
 - Palvelutuotannon jatkuvuutta varmistavan suorituskkyseurannan, riskienhallinnan ja jatkuvuussuunnittelun toteutuminen.
 - Yhteistyön onnistuminen ja kehittyminen hyvinvointialueella (Pohde-YT), Pohjois-Suomen pelastuslaitosten keskuudessa (YTA-yhteistyö) sekä pelastustoimen keskuudessa valtakunnallisesti.
 - Palveluiden järjestämistä ja tuottamista koskevien sisäisten ohjeiden ja suunnitelmien laadun ja käytettävyyden parantuminen.
 - Asianhallinnan ja tiedonhallinnan viimeistely organisaatiotarpeita vastaavaksi sekä omavalvontaohjelman jalkauttaminen osaksi jokapäiväistä toimintaa.
 - Talouden hallinta toiminnan vaatimusten ja talouden raamien puitteissa.
 - Jatkuvan kehittämisen periaatteiden noudattaminen - uudistuminen.
- ulkoisesti:
 - Alueellisesti kattavien, vaikuttavien ja tasapuolisten pelastustoimen palveluiden saatavuuden varmistaminen kaikissa olosuhteissa.
 - Riski- ja vaikuttavuusperusteisuuden vahvempi toteutuminen palveluiden suunnittelussa, kohdentamisessa ja toteuttamisessa.
 - Asiakasrajapintaan liittyvien prosessien sujuvoittaminen ja asiakastyytyväisyyden parantuminen mitatusti.
 - Asiakaspalautteen sekä asiakas-/sidosryhmävuoropuhelun vahvempi toteutuminen palveluiden kehittämisessä.

Tavoitteiden toteutumista seurataan omavalvonnan keinoin osana omavalvontaohjelman toteuttamista.

Pohjois-Pohjanmaan vuonna 2025 uudistunut hyvinvointialuestrategia korostaa monella tavoin asiakaslähtöisyyttä. Strategia tavoitteiden mukaisesti Pohteella ja sen pelastustoimella on

- osaava ja hyvinvoiva henkilöstö,

joka

- on elämäntilanteissa mukana,
- arvostaa jokaista,
- kohtaa yhdenvertaisesti ja
- uudistuu vastuullisesti.

Strategian tavoitteita mukaillen hyvä pelastustoimen asiakaskokemus muodostuu hyvinvoivan ja ammattitaitoisen henkilöstön onnistuneesta ja asiakastarpeet huomioivasta työstä.

Hyvinvointialuestrategia korostaa monen muun strategian tavoin yhdessä tekemistä. Strategian tavoite: "Ennakoiva yhteinen turvallisuustyö ja varautuminen vähentävät onnettomuuksien määrää ja seurauksia", on pelastustoimen näkökulmasta keskeinen ja yksi palvelutasopäätöksen 2026–2029 keskeisistä lähtökohdista.

1.2 Tarpeen, määrän ja laadun määritteleminen

Hyvinvointialuelain (611/2021) 7 §:n mukaisesti hyvinvointialue vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä. Määrittelyn lähtökohtana on pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 3 §:ssä säädetyllä tavalla se, että pelastustoimen palvelutaso vastaa kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita, onnettomuusuhkia ja muita uhkia kaikissa yhteiskunnan turvallisuustilanteissa mahdollisimman tehokkaasti, tarkoituksenmukaisesti ja viivytyksettä. Määrittely perustuu pääosin riski- ja toimintaympäristöanalyysiin sekä säädöksiin pelastustoimelle asetettuihin suorituskykyvaatimuksiin. Näitä käsitellään palvelutasopäätöksen johdannossa sekä erityisesti kappaleissa 1, 3 ja 4.

Pelastuslaki (379/2011) asettaa velvoitteita niin pelastustoimelle kuin myös yksittäisille henkilöille, yrityksille, yhteisöille, rakennusten omistajille ja toiminnanharjoittajille. Yksittäisten henkilöiden on ehkäistävä onnettomuuksia ja vaaratilanteita ympäristössään. Heidän on oltava huolellisia ja varovaisia sekä ryhdyttävä kykyjensä mukaisiin ensitoimenpiteisiin onnettomuustilanteissa.

Kiinteistön omistajia ja haltijoita sekä toiminnanharjoittajia koskevat samat velvoitteet kuin yksittäisiä henkilöitä. Heidän on lisäksi huolehdittava kiinteistöön ja toimintaan liittyvästä palo- ja poistumisturvallisuudesta sekä muun muassa paloteknisten laitteistojen ja väestönsuojien kunnossapidosta. Heidän on ehkäistävä onnettomuuksia, varauduttava onnettomuuksiin ja aloitettava kykyjensä mukaiset ensitoimenpiteet, jos rakennuksessa tai toiminnassa tapahtuu onnettomuus- tai vaaratilanteita.

Hyvinvointialueen pelastustoimen on neuvottava ja ohjattava, mutta myös valvottava edellä mainittuja tahoja säädösvelvoitteiden noudattamisessa. Palveluihin on sisällyttävä onnettomuuksien ehkäisemistä, onnettomuuksiin varautumista ja hätätilannevalmiuksia edistävä turvallisuusviestintä. Hyvinvointialueen on järjestettävä alueelleen pelastustoiminnan palvelut tilanteisiin, joissa kohteessa olevat omat voimavarat eivät riitä ja tilanteessa tarvitaan kiireellistä pelastustoimen apua.

Pelastustoimen lainsäädäntö ja ohjeet sekä kansallinen strategiaohjaus antavat suuntaviivat pelastustoimen palveluiden järjestämiselle, mutta eivät ohjaa niitä yksityiskohtaisesti. Yleisiä vaatimuksia ovat palveluiden

riskiperusteisuus, vaikuttavuus, kustannustehokkuus, saatavuus kaikissa olosuhteissa sekä yhdenvertainen toteutuminen koko pelastustoimialueella. Tarkemman määrittelyn palveluiden tarpeesta, määrästä ja laadusta tekee hyvinvointialue laatiessaan pelastustoimen palvelutasopäätöstä.

Pohjois-Pohjanmaalla pelastustoimen palveluiden tarpeen, määrän ja laadun määrittämistä tukee palvelutasopäätöksen perusteluaineistoihin kuuluva toimintaympäristö- ja riskianalyysi ja sen toimenpidesuositukset. Palveluiden laatua ja kohdentamista tarkentaa lyhyen aikavälin tilannekuvatoiminta ja siihen perustuvat valmiustarpeet sekä johtopäätökset, joita tehdään osana omavalvontaa muun muassa:

- asiakaspalautteesta,
- palontutkinnan havainnoista,
- onnettomuuskehityksen seurannasta,
- onnettomuusuhkien kehityksen seurannasta,
- suorituskysy seurannasta ja
- palvelutuotannon toteumien seurannasta.

Pohjois-Pohjanmaan alue on lähes 12 % Suomen pinta-alasta (MML:n tilastot 2025). Alue muodostuu 30 kunnan alueesta ja sisältää noin 40 nykyistä ja entistä kuntataajamaa. Pelastustoiminnan tarpeita varten on (oltava) alueellisesti kattava paloasemaverkosto, joka mahdollistaa pelastustoiminnan lähipalvelun ja kiireellisen avunsaannin, ja jossa pelastustoiminnan valmiutta tuotetaan päätoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön yhteistyönä. Toimintaympäristö- ja riskianalyysin tunnistamia erityisiä riskitekijöitä varten on (oltava) paikallisesti kohdennettua ja alueellisesti keskitettyä erityiskalustoa ja valmiutta. Lähtökohtana on, että paloasemat kykenevät vastaamaan alueensa pelastustoiminnan tarpeisiin yksin tai usean paloaseman yhteistyönä.

Pelastustoimialueen laaja pinta-ala edellyttää myös onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden hajauttamista tarkoituksenmukaisella tavalla unohtamatta erilaisten sähköisten verkkopalveluiden mahdollisuuksia. Pelastustoimialueen noin 418 000 asukkaan väestö (Tilastokeskus 4/2025) ja lähes 49 miljoonan neliömetrin rakennusmassa (Digi- ja väestötietovirasto, RHR-VTJ-tilasto 10/2023) edellyttävät onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden riittävää resursointia sekä toisaalta riski- ja vaikuttavuusperusteista priorisointia. Alueen nykyiset erityispiirteet sekä muun muassa energiamurrokseen, vihreään siirtymään ja vetytalouteen liittyvä hankkeet edellyttävät osaamista sekä onnettomuuksien ehkäisyn että pelastustoiminnan henkilöstöltä.

Pelastustoimen palvelut ovat yhteiskunnan keskeisiä turvallisuuspalveluita, joilta odotetaan luotettavuutta, tehokkuutta ja jatkuvuutta kaikissa olosuhteissa. Pelastustoimen varautumisessa noudatetaan muun muassa pelastuslain, pelastustoimen järjestämislain ja valmiuslain velvoitteita. Pelastustoimen palveluiden mitoittamisessa sekä palvelutuotantoon liittyvässä jatkuvuudenhallinnassa huomioidaan (on huomioitava) globaalisti vaikean turvallisuustilanne. Erityisesti huomioidaan Venäjän aggressiivinen ulkopoliittika ja siihen liittyvät haitalliset hybriditoimet sekä muut Venäjästä aiheutuvat uhka- ja riskitekijät.

Tuotettavien palveluiden määrään ja laatuun vaikuttavat lisäksi muun muassa hyvinvointialuestrategian linjaukset, hyvinvointialueen talous ja vuosittaiset talousarviotavoitteet. Tuotettavien palveluiden tarpeesta, määrästä ja laadusta on tarkemmat palvelualuekohtaiset kuvaukset palvelutasopäätöksen kohdassa 4.

1.3 Tuottamistavan valinta

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella pelastustoimen palvelutuotantoa on toteutettu monituottajuusmallilla. Pelastuslaitoksen oma toiminta on korostunut onnettomuuksien ehkäisyn ja tilannekeskuksen palvelualueilla, monituottajuus pelastustoiminnan ja yhteisten palveluiden palvelualueilla.

Pelastustoimen normiohjauksen vuoksi merkittävä osa palvelutuotannosta on ollut pelastuslaitoksen omaa toimintaa. Monituottajuudessa sopimuspalokuntien ja sopimushenkilöstön rooli on vahva ja erityisesti pelastustoiminnan alueellisen valmiuden järjestäminen nojaa vahvasti sopimuspalokuntien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Sopimuspalokuntayhteistyötä koskevat sopimukset yhtenäistettiin ja uusittiin vuonna 2024 ja ne ovat astuneet voimaan 1.1.2025 alkaen. Uuden sopimuksen mukaan sopimushenkilöstö (sopimuspalokuntayhteisöt) tuottaa pääasiassa pelastustoiminnan palveluita, mutta jossain määrin myös onnettomuuksien ehkäisyyn kuuluvia turvallisuusviestinnän palveluita. Muiden kuin edellä mainittujen vapaaehtoisorganisaatioiden kanssa tehty yhteistyö pelastustoimen palveluiden tuottamisessa on ollut vähäisempää ja lähinnä teemaluonteista. (katso myös kohta 4.4.1 ja 4.4.2).

Palveluiden tuottamiseen ei ole tarkoitus tehdä merkittäviä muutoksia palvelutasopäätöskaudella 2026–2029. Palvelut, joihin liittyy merkittävää julkisen vallan käyttöä, tuotetaan omana toimintana. Näitä ovat erityisesti pelastustoimelle kuuluvan valvonnan asiakokonaisuudet, pelastustoiminnan johtaminen sekä tilanne- ja johtokeskustoiminnot. Pelastuslain (379/2011) 51 §:n ja 7 luvun tarkoittama yhteistyö sopimushenkilöstön ja osin myös muiden vapaaehtoisorganisaatioiden kanssa korostuu pelastustoiminnan, turvallisuusviestinnän ja väestönsuojelun palveluiden tuottamisessa. Ostopalveluita käytetään eniten yhteisten palveluiden palvelualueella liittyen muun muassa ajoneuvokaluston ylläpitoon.

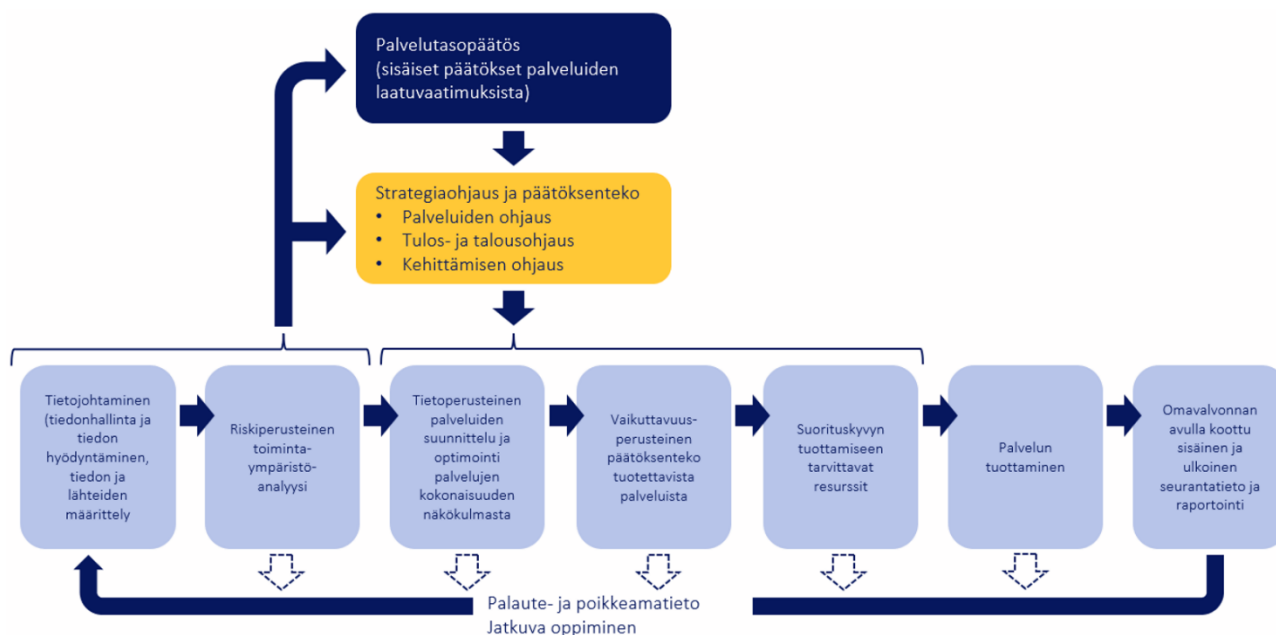
1.4 Tuottamisen ohjaus ja valvonta (omavalvonta)

Pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 16 §:n mukaan hyvinvointialueen on lakisääteisessä toiminnassaan varmistettava omavalvonnalla tehtäviensä lainmukainen hoitaminen sekä pelastustoimen palvelujen saatavuus, laatu ja vaikuttavuus. Tehtävien ja palvelujen omavalvonta on toteutettava osana niiden järjestämistä ja tuottamista.

Omavalvontaa varten on laadittava omavalvontaohjelma, jossa todetaan, miten pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja toteutumista, laatua sekä vaikuttavuutta kokonaisuutena seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Omavalvontaohjelma ja sen toteutumisen seurantaan perustuvat havainnot ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet on julkaistava julkisessa tietoverkossa ja muilla niiden julkisuutta edistävillä tavoilla.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen palveluiden toteutumisen seuranta, mittaamista, arviointia ja ohjaamista tehdään sekä reaaliaikaisesti että määrävälein. Osassa palvelutuotantoa, kuten pelastustoiminnassa, palveluiden toteutumisen seuranta on käytännössä reaaliaikaista. Seurannalla varmistetaan, että kiireellinen avunsaanti toteutuu. Määrävälein tehtävä kattavampi seuranta ja raportointi tehdään osana toiminnallisten ja taloudellisten tulosten raportointia. Raportointitaajuus tässä on kuukausittain ja neljännesvuosittain.

Omavalvonta kattaa koko toiminnallisen ketjun palveluiden tuottamisen perusteista (tieto-, riski-, normi- ja toimintaympäristöperusteet) tuotetun palvelun arviointiin (palveluiden määrä, laatu, hyvä hallinto, vaikuttavuus, kustannustehokkuus ja niin edelleen) ja palveluista saadun palautteen käsittelyyn. Omavalvonnan toteuttamistapaa kuvaa seuraavan sivun kaavio.

Kuva 4. Pelastustoimen omavalvontamalli, Pelastustoimen kumppanuusverkosto 2021 (muokattu alkuperäisestä kaaviosta)

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen omavalvontaohjelma on hyväksytty turvallisuuslautakunnassa 17.10.2024 (1.6.2025 alkaen turvallisuus- ja valmiuslautakunta). Omavalvonnalla koottu sisäinen ja ulkoinen seurantatieto ja raportointi on julkaistu vuosien 2023 ja 2024 osalta vuosiraportteina. Vuodesta 2025 alkaen raportointia on tehty kvartaaleittain. Omavalvontaohjelman ja seurantaraporttien julkaisupaikkana on pelastuslaitoksen verkkosivut.

1.5. Jatkuvan riskien hallinnan menetelmät

Uhkia ja tarpeita vastaava, laadukas sekä kaikissa olosuhteissa luotettava pelastustoimen palvelu on yksi Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen perusarvoista. Pelastustoimessa tavoitellaan toiminnanohjauksen tilaa, jossa pelastustoimen resursointi, toimintavalmius ja suorituskyky mukautuvat dynaamisesti ajanhetken riskien ja palvelutarpeiden mukaisesti.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimessa jatkuvaa riskien hallintaa koordinoi TKIO-palvelut. Toiminta jakaantuu TKIO-palveluissa tehtävään pitkän aikavälin riskianalyysityöhön ja Pohjois-Suomen yhteistyöalueen pelastustoiminnan tilanne- ja johtokeskuksessa tehtävään lyhyen aikavälin tilannekuvatoimintaan. Kummankin tarkoituksena on tunnistaa uhkatekijöitä, arvioida niiden merkittävyyttä ja tuottaa johtopäätöksiä/suosituksia pelastustoimen keinoin toteutettavaa riskienhallintaa varten.

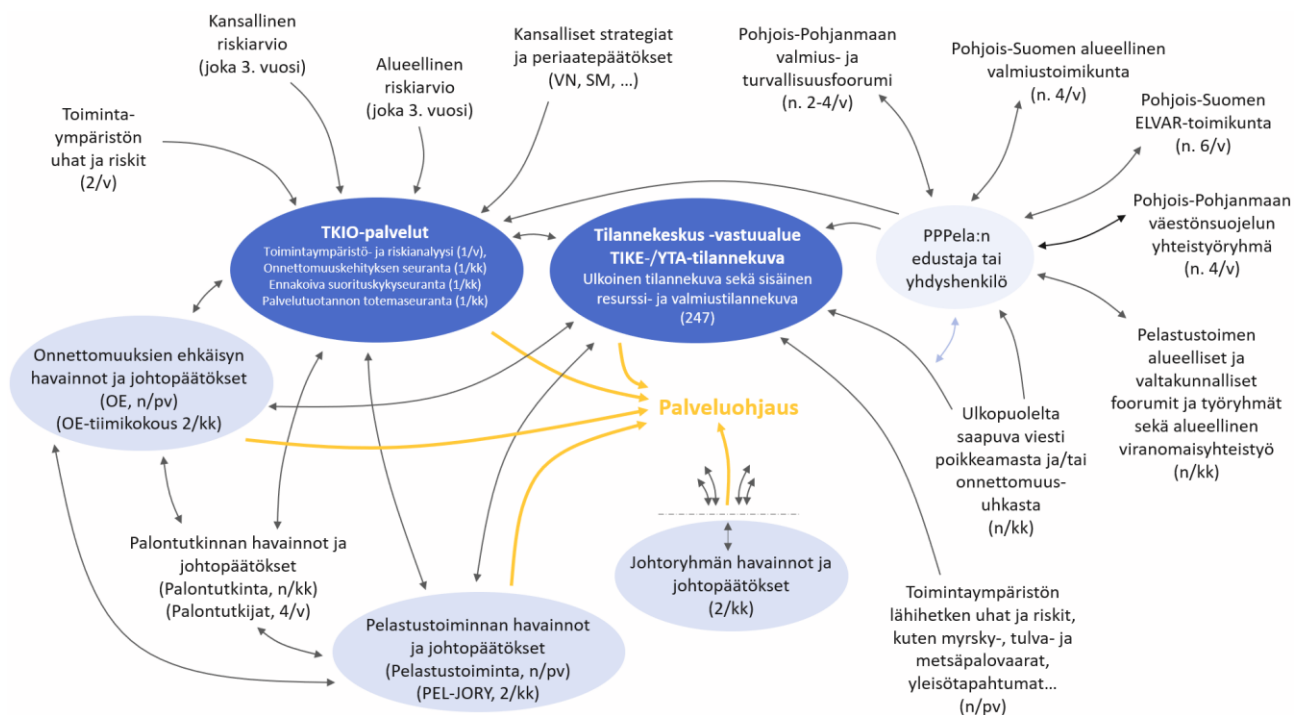
Sekä pitkän aikavälin riskianalyysityölle että lyhyen aikavälin tilannekuvatoiminnalle asetettuna tavoitteena on ajantasaisuus, laatu ja hyödynnettävyys. Onnettomuusuhkien tunnistamista ja arviointia tehdään pääasiassa pelastuslaitoksen omana työnä, mutta siinä hyödynnetään laajasti muun muassa

- valtakunnallisia ja alueellisia työryhmiä
 - Pohjois-Suomen alueellinen valmiustoimikunta, Pohjois-Suomen ELVAR-toimikunta, Pohjois-Pohjanmaan valmius- ja turvallisuusfoorumi, pelastuslaitosten verkosto, YTA-yhteistyö ja niin edelleen;

- valtakunnallisia ja alueellisia turvallisuuden strategioita, periaatepäätöksiä, selvityksiä ja ohjelmia
 - Sisäisen turvallisuuden ohjelma (VN 2021:48), Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (VN, 2025:1), Ulko- ja puolustuspoliittinen selonteko (VN, 2024:33), CBRNE-Strategia 2024 (PLM, 2024:3), Suomen kansallinen riskiarvio (VN, 2023:4), Pohjois-Pohjanmaan alueellinen riskiarvio (Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos 2023) ja niin edelleen;
- ja valtakunnallisia tilannekuvapalveluita
 - Ilmatieteenlaitoksen, Suomen ympäristökeskuksen, Tulvakeskuksen, ELY-keskusten, Seismologian Instituutin ja niin edelleen tuottamat tilannekuvapalvelut.

Eri tietolähteistä koostettu uhkien/riskien tilannekuva jalostetaan pelastuslaitoksen, viranomaisyhteistyön ja muun yhteistyön keinoin toteutettaviksi riskien hallinnan toimenpiteiksi. Jatkuvan riskien hallinnan toteutustapaa kuvaa karkealla tasolla seuraava kaavio.

Kuva 5. Uhkien ja riskien tilannekuva ja siihen perustuva riskien hallinnan palveluuhjaus (Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos).

1.6. Tuottamisen järjestelyt häiriötilanteissa

Häiriötilanteet ovat tapahtumia tai tilanteita, joista ei aiheudu pitkäaikaisia tai merkittäviä haitallisia vaikutuksia koko yhteiskunnan toimintaedellytyksiin. Häiriötilanteilla voi olla merkittäviä vaikutuksia arkielämään ja ne voivat kohdistua myös yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin. Kyseessä on kuitenkin lähtökohtaisesti lyhytaikainen ja rajattu tapahtuma, kuten sähkökatkos, vedenjakelun keskeytyminen tai maksuliikenteen häiriöt. (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia, VN:n julkaisuja 2025:1) Pitkittyessään ja/tai laajetessaan häiriötilanne voi vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä, jolloin tilanteen hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella pelastustoimen palveluiden tuottaminen häiriötilanteissa perustuu kaikilta osin normaaliolojen järjestelyihin huomioiden palveluiden jatkuvuuden vaatimukset. Toimintojen mahdolliseen sopeuttamiseen ja resurssien uudelleenkohdentamiseen sekä tehtävien kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen asettamiseen häiriötilanteissa on kuitenkin varauduttava. Toimintoja ja tehtäviä voidaan joutua priorisoimaan erityisesti, jos häiriötilanteen vaikutukset ovat huomattavan laajat tai jos häiriötilanne pitkittyy. Pelastuslaitos huolehtii alueellisista pelastustoimen palveluista myös vakavien häiriötilanteiden aikana, mutta olosuhteet, kuormittuminen ja päällekkäiset tilanteet voivat aiheuttaa palveluihin viivettä.

Pelastustoiminta ja siihen välittömästi liittyvät toiminnot ovat sellaisia, joita tulisi pystyä jatkamaan häiriötilanteissa normaalioloja vastaavasti. Tilanteen sitä välttämättä vaatiessa on asetettava kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen myös yksittäisiä pelastustehtäviä, jolloin kriittisimpinä tehtävinä pidetään kaikissa olosuhteissa niitä, joissa on kyse ihmisen pelastamisesta. Pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn ja varautumisen palvelualueen resursseja samoin kuin muita pelastuslaitoksen ja yhteistyötahojen resursseja voidaan kohdentaa omatoimisen varautumisen ohjaukseen, neuvontaan ja tukemiseen häiriötilanteesta selviytymiseksi, jos häiriötilanteen hallinta sitä edellyttää.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos ylläpitää toimintoja ja tehtäviä priorisoitaessa sovellettavaa ohjetta. Ohjetta sovellettaessa huomioidaan valmius kohdentaa resursseja maakunnan alueella häiriötilanteen vaatimusten ja muiden palvelutarpeiden mukaisesti. Päätöksen toimintojen mahdollisesta sopeuttamisesta ja resurssien suuntaamisesta häiriötilanteesta tekee pelastustoiminnan johtaja, palvelualuejohtaja, pelastuslaitoksen johtoryhmä tai pelastusjohtaja. Päätöksentekijä vastaa päätöksen vaikutusten seurannasta.

1.7. Tuottamisen järjestelyt poikkeusoloissa

Pelastuslain 2 §:n mukaan pelastuslaissa tarkoitettu toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että se on mahdollista myös valmiuslain (1552/2011) 3 §:n mukaisissa poikkeusoloissa.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palveluiden tuottaminen poikkeusoloissa perustuu normaaliolojen järjestelyihin, joita täydentävät erilaiset jatkuvuudenhallinnan ja valmiussuunnittelun toimenpiteet. Toimenpiteitä ovat muun muassa henkilöstö-, ajoneuvo- ja toimitilavaraukset, varatoimitilat ja niihin liittyvät varaukset, materiaallinen varautuminen, erilaiset palvelu- ja yhteistyösopimukset, poikkeusoloihin liittyvät päätöksenteko-ohjeet ja johtamissuunnitelmat, resurssien käyttöön liittyvät suunnitelmat sekä yleisesti toimenpiteet, joilla mahdollistetaan tärkeimpien palveluiden tuottaminen poikkeusolojen olosuhteissa.

Pelastustoimen palvelutasoa pyritään ylläpitämään myös poikkeusoloissa huomioiden tilanteen edellyttämät tehtävien ja palveluiden priorisointitarpeet sekä tilanteeseen liittyvä valtakunnallinen ohjaus. Tehtävien priorisoinnin ja jonouttamisen lisäksi tämä voi tarkoittaa joidenkin palveluiden tuottamisen keskeyttämistä osittain tai kokonaan ja vapautuvan resurssin kohdentamista uudelleen. Lisäresursointia voivat vaatia esimerkiksi kiireelliseen pelastustoimintaan, evakuoiteihin, väestönsuojien käyttöönottoon sekä omatoimisen varautumisen ohjaamiseen, neuvotaan ja valvontaa liittyvät toiminnot. Toimenpiteisiin vaikuttaa keskeisesti tilanne, josta poikkeusolot on aiheutunut.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos ylläpitää toimintoja ja tehtäviä priorisoitaessa sovellettavaa ohjetta. Ohjetta sovellettaessa huomioidaan valmius kohdentaa resursseja maakunnan alueella tarpeen mukaan. Päätöksen toimintojen mahdollisesta sopeuttamisesta ja resurssien suuntaamisesta poikkeusoloissa tekee pelastustoiminnan johtaja, palvelualuejohtaja, pelastuslaitoksen johtoryhmä tai pelastusjohtaja. Päätöksentekijä vastaa päätöksen vaikutusten seurannasta.

2 PÄÄTTYVÄN PALVELUTASOKAUDEN ARVIOINTI

2.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimessa onnettomuuksien ehkäisy on muodostanut oman palvelualueen, joka on jaettu kahteen vastuualueeseen: Ohjaus ja turvallisuusviestintä sekä valvonta ja varautuminen. Palvelualueita on johtanut palvelualueen pelastuspäällikkö ja vastuualueita paloinsinöörit (2). Palvelualueen muuta henkilöstöä ovat olleet palotarkastajat (yhteensä 16), erityisasiantuntijat (4) ja valmiussuunnittelija (1). Henkilöstöön kuulunut valmiuspäällikön tehtävä muutettiin erityisasiantuntijan tehtäväksi keväällä 2025.

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden toteumat ovat jääneet osittain palvelutasopäätöksen sekä toimintaa varten laaditun valvontasuunnitelman ja turvallisuusviestinnän suunnitelman tavoitteista. Keskeisistä mittareista määrävälein tehtävän valvonnan toteuma oli vuonna 2024 noin 91 % (tavoite 100 %) ja turvallisuusviestinnän toteuma noin 9 % (tavoite 7 % väestöstä). Vuoden 2025 tammi-kesäkuun osalta toteumataso on heikompi kuin vuonna 2024. Valvonta, ohjaus ja neuvonta, joka on perustunut lakisääteisen tai muun asian vireille tuloon, on saatu suoritettua pääosin säädösten mukaisesti. Päivystävä palotarkastaja - palvelu vakiintui osaksi neuvontaa ja ohjausta palvelutasopäätöskauden aikana. Asian vireilletulon ja palvelun tuottamisen läpimenoajan mittaamiseen ei ole yhtenäistä ja kustannustehokasta toteutustapaa/-välinettä, jonka vuoksi tavoitteesta luovutaan.

Palvelualueen tehtäviin on kuulunut myös palontutkinnan koordinointi. Palontutkinta toteutui PTP-kaudella 2024 pääosin tavoitteiden mukaisesti. I-tason tutkinta toteutui hieman valtakunnan keskiarvoa paremmin (toteuma noin 91 %). Perusteellisemman II-tason tutkinnan toteuma jäi tavoitteestaan merkittäviä omaisuusvahinkoja aiheuttaneissa paloissa (toteuma noin 51 %). Omaisuusvahingon määrään perustunut II-tason tutkinnan tutkintakynnys (palvelutasopäätöksessä 50 000 €) todettiin liian alhaiseksi tutkintaresursseihin nähden. Palontutkintaan kuuluva viranomaisyhteistyö erityisesti poliisin kanssa oli välitöntä ja sujuvaa. Tahallisten tai tuottamuksellisten palojen ilmoittamisessa poliisille todettiin puutteita pitkin palvelutasopäätöskautta. Vuoden 2024 osalta toteuma jäi 54 %:iin. Tilannetta on korjattu pelastustoiminnan palvelualueella työnjohdollisilla toimenpiteillä.

Onnettomuuksien ehkäisyn palvelualueen suunniteltu työmäärä ja henkilöstövahvuus on ollut 24 henkilötyövuotta. Viroista 21 oli täytettynä vuoden 2025 alkaessa ja yhtä virkaa hoidettiin osittain sijaisjärjestelyin. Avoimien virkojen täyttämistä jatkettiin vuoden 2025 aikana. Kokonaisuutena on kuitenkin selvää, että palvelualueen resurssi ei ole ollut riittävä onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden tuottamiseen säädösten, ohjeiden ja suunnitelmien edellyttämällä tasolla. Tavoitteinen toteuttaminen edellyttää henkilöstöresurssin täydentämistä suunnitteluvahvuuden mukaiseksi.

2.2 Pelastustoiminta

Kuluneella palvelutasopäätöskaudella Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimessa pelastustoiminta on muodostanut oman palvelualueen, joka on jaettu seitsemään hallinnolliseen vastuualueeseen: Pohjoinen, Oulu, Keskinen, Länsi, Kaakko, Etelä sekä Tilanne- ja johtokeskus. Palvelualueita on johtanut vuoden 2025 organisaation mukaan palvelualueen pelastuspäällikkö ja vastuualueita palopäälliköt (7). Palvelualueen päätoimisen henkilöstön kokonaismäärä on ollut noin 300 henkilöä ja sopimushenkilöstön määrä noin 1250 henkilöä, joista hälytysosastoissa on noin 850 henkilöä.

Pelastustoiminnan palveluita on tuotettu yhteistyössä pelastustoimen päätoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön kesken. Vuoden 2025 päättyessä päätoimisen henkilöstön käyttöön perustuvia

paloasemia on ollut 5 kpl, päätoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön yhteisasemia 9 kpl ja sopimushenkilöstön asemia 32 kpl. Sopimushenkilöstö on muodostanut pelastustoiminnan suurimman henkilöstövoimavaran. Suurimpien kuntakeskusten, kuten Oulun seudun, Raahen ja Ylivieskan pelastustoiminnan ensilähdön valmius on järjestetty ympärivuorokautisesti päivystävän päätoimisen henkilöstön toimesta. Ympärivuorokautisesti päivystäviä paloasemia on sijoitettuna myös muualla pelastustoimialuetta osin nopeuttamassa ensilähdön pelastustoimintaa ja osin varmistamassa kiireellisen pelastustoiminnan toteutumista. Päivystävien yksiköiden sijoittelu on perustunut muun muassa toimintavalmiusaikavaatimuksiin, toimintaympäristö- ja riskianalyysitekijöihin sekä onnettomuushistorian tarkasteluun. Valmiuden järjestämistapaan on vaikuttanut myös sopimushenkilöstön saatavuus.

Pelastustoiminnan palvelut ovat toteutuneet keskeisiltä osin pelastustoimen säädösten ja ohjeiden mukaisesti. Pelastustoiminnan yksiköiden lähtönopeudessa, -vahvuudessa ja -varmuudessa ei ole tapahtunut isossa kuvassa merkittäviä muutoksia, mutta joitain paikallisia haasteita on. Palvelutasopäätöskaudella etenkin II-luokan riskialueiden toimintavalmiusaikatoteumissa oli osin heikentymää. Heikentymä painottui niihin osiin kuntia, joiden alueella ei ole ympärivuorokautisesti päivystävää paloasemaa. Tilanne alkoi korjaantumaan vuoden 2025 ensimmäisen puoliskon aikana.

Riskialueita koskevat toimintavalmiusaikavaatimukset toteutuivat vuonna 2024 ja jaksolla 1–6/2025 hyvin. Vuoden 2024 toteuma oli ensimmäisen yksikön osalta I-luokan riskiruuduissa 72,1 %, II-luokan ruuduissa 86,0 % ja III-luokan ruuduissa 95,5 % minimivaatimuksen ollessa vähintään 50 %. Myös kiireellisen pelastustoiminnan alkamista koskevat toimintavalmiusaikavaatimukset sekä toimintavalmiusaikojen mediaanit ovat toteutuneet suunnitellusti.

Toimintavalmiusaikojen toteutumisessa aiemmin havaitut pitkäkestoiset puutteet vähentyivät vuoden 2024 aikana. Niin sanottuja ongelmaruutuja oli vuoden 2024 alkaessa 8 ja päättyessä 5. Toimintavalmiusaika-haasteita on edelleen Oulussa Oulunsalon, Länsi-Tuiran ja Toppilan alueilla. Puutteiden korjaaminen Oulunsalossa edellyttäneen paloasemarakentamista. Hankeselvitykset aloitettiin vuoden 2025 aikana. Mahdollinen rakentamispäätös tehdään palvelutasopäätöskauden 2026–2029 aikana (katso myös kohta 4.2.2.1). Toimintavalmiuden toteutumisessa oli myös joitain muita paikallisia haasteita, joita ratkottiin aktiivisesti palvelutasopäätöskauden aikana.

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden keskeisimpänä ohjeena on ollut vuoden 2012 Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM:n julkaisuja 2012:21). Kyseiseen ohjeeseen on perustunut muun muassa pelastustoimialueen riskialuejako ja sen riskiluokkia vastaavat kiireellisen pelastustoiminnan toimintavalmiusaikavaatimukset. Ohje uudistettiin kokonaisuudessaan vuosien 2024–2025 aikana (SM:n julkaisuja 2025:2). Uusi toimintavalmiuden suunnitteluohje sisältää merkittäviä muutoksia riskialuejaon määräytymisperusteisiin. Ohje uudistaa myös muun muassa toimintavalmiusaika- ja suorituskykyvaatimuksia sekä toimintavalmiustoteumien mittaamistapaa. Uuden ohjeen soveltaminen alkaa 1.1.2026. Ohjeen käyttöönottoon varauduttiin jo vuoden 2025 aikana ja pelastuslaitoksen henkilöstöä on ollut ohjeen valmistelussa mukana. Alustavan arvion mukaan pelastustoiminnan nykyinen palveluverkko ja toimintavalmius vastaavat uuden ohjeen vaatimuksiin hyvin, mutta joitain paikallisesti merkittäviä haasteita on. Nämä tarkentuvat vuoden 2026 aikana.

Pelastustoimea on haastanut valtakunnallinen osaajapula, joka on havaittavissa myös Pohjois-Pohjanmaalla. Pelastuslaitoksella on alueellisia haasteita kelpoisuusehdot täyttävien osaajien rekrytoinnissa. Osaajapula koskettaa pelastuslaitoksen päätoimisia viranhaltijoita ja alueemme sopimuspalokuntalaisia. Henkilöstön saatavuuden ja pysyvyyden näkökulmasta on erittäin tärkeää huomioida ja edistää kaikkia työhyvinvointiin ja työn tekemisen puitteisiin (toimitilat, kalusto, varusteet, osaamisenhallinta, johtaminen ja niin edelleen) liittyviä asiakokonaisuuksia. Pelastuslaitoksen organisaatiokulttuuria ja toimintaa kehitetään suuntaan, jossa vallitsee myönteinen ja tavoitteellinen tekemisen ilmapiiri. Tällaisessa toimintaympäristössä henkilöstöllä on aito

mahdollisuus vaikuttaa omaan työhönsä ja työolosuhteisiinsa. Tämä edistää työhyvinvointia, sitoutumista ja ammatillista kehittymistä sekä luo edellytyksiä houkuttelevalle ja vetovoimaiselle työyhteisölle. Pitkällä aikavälillä tällainen kulttuuri tukee myös uusien työntekijöiden rekrytointia ja organisaation osaamisen uudistumista.

2.3 Pelastustoimen suunnitelmat

Pelastustoimen suunnitelmien laadinnassa on huomioitu pelastuslain (379/2011) 47 §:n ja 48 §:n mukaiset vaatimukset sekä sisäministeriön asetuksen (1363/2018) edellyttämä suunnitelmahierarkia, jossa korostuvat riskiperusteisuus ja alueellisten uhkien arviointi. Pelastustoiminnan suunnitelmat muodostavat yhteensovitetun kokonaisuuden, joka kattaa muun muassa pelastustoiminnan yleisjärjestelyt, pelastustoiminnan vaativissa tilanteissa (mukaan lukien pelastuslain 48 §:n tarkoittamat ulkoiset pelastussuunnitelmat), johtamisjärjestelmän, viestiliikenteen, väestön varoittamisen sekä yhteistyöjärjestelyt muiden viranomaisten kanssa. Suunnitelmien ylläpito organisoitiin uudelleen palvelutasopäätöskauden 2024–2025 aikana. Uudistus on edistänyt suunnitelmapäivitysten ja harjoitusten toteutumista vaaditusti sekä yleisesti suunnitelmien käytettävyyttä ja laatua. Suunnitelmat ovat pääpiirteissään ajan tasalla ja niitä päivitetään säännöllisesti vastaamaan muuttuvia riskiolosuhteita ja toimintaympäristöä.

Pelastuslaitos on lisäksi laatinut omia täydentäviä suunnitelmia, jotka tukevat operatiivista toimintaa ja varautumista. Näihin kuuluvat muun muassa alueelliset valmiussuunnitelmat, erityistilanteiden toimintamallit, koulutus- ja harjoitussuunnitelmat sekä kaluston ja henkilöstön käyttöön liittyvät ohjeistukset. Näillä suunnitelmissa varmistetaan myös osaksi, että pelastustoimi suoriutuu sisäministeriön vuonna 2023 laaditun kansallisen riskiarvion mukaisista riskeistä. Suunnitelmien ylläpidossa hyödynnetään sähköisiä järjestelmiä, jotka mahdollistavat ajantasaisen tiedon saatavuuden ja tehokkaan tiedonhallinnan. Suunnitelmat ovat keskeinen osa pelastuslaitoksen valmiuden hallintaa ja ne tukevat viranomaisyhteistyötä sekä väestön turvallisuuden varmistamista kaikissa tilanteissa.

Palvelutasopäätöskaudella 2026–2029 pelastuslaitos kehittää suunnitelmiaan vahvistamalla tietojohtamisen roolia osana riskienhallintaa ja operatiivisen pelastustoiminnan suunnittelua. Tavoitteena on hyödyntää ajantasaista tilannekuvaa, analyytiikkaa ja ennakoivaa tietoa suunnitelmien laadinnassa ja päivittämisessä. Tämä mahdollistaa resurssien tehokkaamman kohdentamisen sekä nopeamman reagoinnin muuttuviin olosuhteisiin. Suunnitelmien yhteensopivuutta hyvinvointialueen muiden toimialojen, erityisesti sosiaali- ja terveystoimen, valmiussuunnittelun kanssa vahvistetaan. Yhteensovitetut suunnitelmat tukevat kokonais-turvallisuuden hallintaa ja parantavat viranomaisten välistä yhteistoimintaa häiriö- ja poikkeustilanteissa.

Kansainvälisen avun vastaanoton ja antamisen suunnittelu on osa pelastustoimen varautumista. Tämä sisältää toimintamallit ja vastuut kansainvälisen avun koordinointiin suuronnettomuuksien tai laajojen häiriötilanteiden yhteydessä. Suunnitelmien kehittämisessä huomioidaan kansalliset ohjeistukset ja EU-tason yhteistyömekanismit, mikä vahvistaa alueellista valmiutta osana laajempaa turvallisuusverkostoa.

2.4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen henkilöstöresurssi jakaantuu päätoimiseen henkilöstöön ja sopimus-henkilöstöön. Sopimushenkilöstö jakaantuu edelleen sivutoimiseen sopimushenkilöstöön (henkilökohtainen sopimus hyvinvointialueen pelastustoimen kanssa) ja sopimuspalokuntien henkilöstöön (henkilöstö, joka on liittynyt pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen tehneeseen palokuntayhdistykseen eli sopimuspalokuntaan). Sopimushenkilöstön on muodostanut alueellamme yhteensä 39 palokuntayhteisöä, joista 17 on niin sanottuja puolivakinaisia sopimuspalokuntia (PVPK) ja 22 sopimuspalokuntia (VPK). Sopimushenkilöstön kokonaismäärä on tuki- ja nuoriso-osastotoiminta huomioiden noin 1250 henkilöä, joista pelastustoiminnan

hälytysosastoihin kuuluu noin 850 henkilöä. Nuoriso- ja/tai tukiosastoja ei ole kaikilla sopimuspalokunnilla, mutta toiminta on pelastustoimialueella merkittävää ja tärkeää.

Sopimuspalokuntatoiminnalla on ollut ja on erittäin tärkeä merkitys koko pelastustoimialueen kattavan toimintavalmiuden järjestämisessä. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen sopimuspalokunnat ovat ensilähdön palokuntia eli sopimuspalokuntien valmiutta käytetään kiireellisessä pelastustoiminnassa lähimmän ja tarkoituksenmukaisimman yksikön periaatteella.

Pelastuslaitoksella on sopimuspalokuntatoiminnan ylläpitämisessä tarvittavat aluesopimuksessa sovitut yhteistyörakenteet sekä korvauserusteet. Palokunta- ja yhdistyskohtaiset asiat on sovittu palokunta-sopimuksissa.

Merkittävimpana haasteena sopimuspalokuntatoiminnassa on väestörakenteen muutos, jossa yhä suurempi osa ammattiin opiskelevasta ja työikäisestä väestöstä siirtyy kasvukeskuksiin ja ikääntynyt väestönosa jää harvaan asutuille alueille. Tämä vaikeuttaa sopimuspalokuntien henkilöstörekrytointia etenkin harvaan asutuilla alueilla. Sopimuspalokuntien henkilöstömäärän vähentyminen ja henkilöstön ikääntyminen asettaa myös haasteita vastata pelastustoiminnan suorituskykyvaatimuksiin. Tämä on johtamassa siihen, että pelastustoiminnan perinteisistä (ja usein myös tehokkaimmista) työmenetelmistä on siirryttävä vaihtoehtoisten menetelmien käyttöön.

Pelastuslaitos on seurannut ja seuraa tarkasti pelastusmuodostelmien suorituskykyä sekä kiireellisen ja tehokkaan pelastustoiminnan toteutumista. Seurannassa on henkilöstön suorituskykyvaatimusten toteutuminen, mutta myös paloasemien pelastusryhmien lähtöajat, -vahvuudet ja -varmuudet sekä toimintavalmiusaikavaatimusten toteutuminen. Tavoitteena on edelleen, että pelastustoimialueella säilyy koko pelastustoimialueen kattava toimintavarma, tehokas ja hyvinvoiva sopimuspalokuntajärjestelmä. Pelastuslaitoksen tavoitteena on turvata sopimuspalokuntatoiminnan toimintaedellytykset ja kehittää sopimuspalokuntatoimintaa kokonaisuutena yhteistyössä sopimuspalokuntien kanssa.

Pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan luetaan myös yhteistyö esimerkiksi vapaaehtoisen pelastuspalvelun, meri- ja järvipelastusseurojen sekä WWF:n ympäristövahinkojen torjuntajoukkojen kanssa. Yhteistyö voi liittyä esimerkiksi omatoimisen varautumisen edistämiseen (onnettomuus- ja vaaratilanteiden ehkäisy, onnettomuuksiin varautuminen, hätätilannevalmiudet, onnettomuuksista toipuminen), mutta myös pelastustoimintaan (varsinainen pelastustoiminta tai sen tukitehtävät). Pelastuslaitos on huomionnut edellä mainittujen toimijoiden antamat mahdollisuudet muun muassa pelastustoiminnan suunnitelmissa ja erillisissä yhteistyösopimuksissa. Käytännön yhteistyö on ollut kuitenkin vähäistä ja/tai teemaluonteista.

2.5 Väestönsuojeluun varautuminen

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen aiemmissa palvelutasopäätöksissä varautumisen ja valmiussuunnittelun kehittämistyön keskeiseksi tavoitteeksi todettiin tuottaa pelastuslaitokselle ja pelastustoimialueelle onnettomuusuhkien, pelastustoimialueen tarpeiden sekä pelastustoimialan säädösten mukaiset väestönsuojelun, varautumisen ja valmiussuunnittelun palvelut. Kehittämistyöllä on todettu varmistettavan edellytykset pelastuslaitoksen palvelutuotannon jatkuvuudelle ja valmiuden kohottamiselle normaaliajan vakavissa häiriötilanteissa ja valmiuslain (1552/2011) 3 §:n tarkoittamissa poikkeusoloissa. Tavoitteeksi todettiin lisäksi tuottaa riittävä valmius valmiuslain 17 luvun mukaiseen väestön varoittamiseen, evakuointiin ja suojaamiseen sekä omatoimisen varautumisen tukemiseen kaikissa olosuhteissa. Tavoitteita ei ole saavutettu päättyvällä palvelutasopäätöskaudella 2024–2025 täysimääräisesti.

Varautuminen ja valmiussuunnittelu on sijoittunut pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn palvelu-alueelle. Toiminnan henkilöresurssiksi on kirjattu palvelutasopäätöksessä 2024–2025 yhteensä 2 henkilötyövuotta. Valmiuspäällikön virka muutettiin erityisasiantuntijan viraksi alkuvuodesta 2025. Virka on ollut täyttämättä vuoden 2025 ensimmäisen puolikkaan aikana, mutta saataneen täytettyä vuoden 2025 aikana (tilanne elokuussa 2025). Valmiussuunnittelijan virka saatiin täytettyä kesäkuun 2025 alusta lähtien. Palvelualueen muut viranhaltijat ovat tehneet virkoihin liittyvät välttämättömät tehtävät. Todellinen varautumiseen ja valmiussuunnitteluun vuonna 2025 käytetty henkilöresurssi on ollut vain noin 1,5 henkilötyövuotta.

Kuntien valmiussuunnittelun tukemista on palvelutasopäätöksessä päätetty edistää osallistumalla aktiivisesti alueellisten valmius- ja turvallisuusfoorumien toimintaan. Pohjois-Pohjanmaan kunnat päättivät keväällä 2023 perustaa Pohjois-Pohjanmaan valmius- ja turvallisuusfoorumin. Foorumin varsinainen toiminta käynnistyi syksyllä 2023. Pelastuslaitos on tuottanut foorumille sihteeripalvelut ja osallistunut foorumissa käsiteltävien asioiden valmisteluun.

Poikkeusolojen suojeleuorganisaation koulutuksesta on palvelutasopäätöksessä päätetty huolehtia pääosin pelastuslaitoksen omana työnä sekä yhteistyössä Pelastusopiston kanssa. Pelastuslaitoksen alaiseen suojeleuorganisaatioon kuuluvia on vuosien 2024–2025 aikana osallistunut niin Pelastusopiston kuin pelastuslaitoksen toteuttamaan koulutukseen.

Palvelutasopäätöksen mukaan pelastuslaitos osallistuu Pohjois-Suomen aluehallintoviraston ja Puolustusvoimien järjestämiin valmius- ja paikallispuolustusharjoituksiin. Pelastuslaitos on osallistunut vuoden 2025 aikana paikallispuolustusharjoitukseen ja Pohjoinen 25 -valmiusharjoitukseen.

Palvelutasopäätöksessä on päätetty, että kiinteästi asennettavia väestöhälyttimiä ylläpidetään merkittävimmissä taajamissa sekä erityisten riskikohteiden läheisyydessä. Hälyttimien uusimisen yhteydessä on päätetty arvioida uusittavan hälyttimen tarkoituksenmukaisuus suhteessa alueen onnettomuusriskeihin. Vuosien 2024–2025 aikana on hankittu 17 uutta väestöhälytintä, joista osalla on korvattu teknisen käyttöiän päässä olevia hälyttimiä. Vuoden 2025 tilanteen mukaan hälyttimien kuuluvuusalueella asuu noin 40 % alueen asukkaista.

Palvelutasopäätöksessä on päätetty lisäksi ylläpitää valmiutta suorittaa säteilyhavaintoon perustuvia radioaktiivisen säteilyn tarkistusmittauksia. Säteilynmittausvalmius on päätetty sijoittaa riskiperusteisesti ja kattamaan koko pelastustoimialue. Palvelutasopäätöksen mukainen valmius on olemassa.

Palvelutasopäätöksen mukaan pelastuslaitoksen on tullut ylläpitää tarvittavia suunnitelmia ja valmiutta vakavien häiriötilanteiden tai poikkeusolojen edellyttämiin väestön evakointeihin. Pelastuslaitoksen evakuointisuunnitelma on päivitetty vuonna 2024, ja sen sisältö on yhteensovitettu muun ohella Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen evakuointisuunnitelman kanssa. Sen lisäksi suunnittelun aikana on tehty yhteistyötä pelastustoiminnan Pohjois-Suomen yhteistyöalueen pelastuslaitosten ja muiden evakuointiin osallistuvien viranomaisten kanssa.

Palvelutasopäätöksen mukaan pelastuslaitos ylläpitää johtokeskusvalmiutta, joka mahdollistaa pelastustoiminnan johtamisen niin normaali- kuin poikkeusoloissa. Palvelutasopäätöksen mukainen valmius on olemassa.

Henkilövaraukset on palvelutasopäätöksessä päätetty tarkistaa enintään kolmen vuoden välein ja aina, mikäli toimintamenetelmissä, organisaatiossa tai henkilöstössä tapahtuu huomattavia muutoksia. Henkilövarausesitys on tehty viimeksi 2025.

Vakavia häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten tehtävä suunnittelu on palvelutasopäätöksessä päätetty keskittää pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmaan. Suunnitelma on tarkastettu ja tarvittavilta osin päivitetty vuosittain.

3. RISKIANALYYSSIN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Pelastustoimen järjestämislain (613/2021) mukaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita sekä onnettomuusuhkia ja muita uhkia. Palvelutasoa määritettäessä on huomioitava myös pelastustoimialueella esiintyvät kansallisesti merkittävät riskit ja poikkeusolojen tilanteet.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen palvelutasopäätöksen perusteluaineistona on pelastuslaitoksen riskianalyysi 2025 (hyväksytty 23.9.2025). Riskianalyysi sisältää muun muassa toimintaympäristötarkastelun, onnettomuushistorian tarkastelun, toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisen riskialuejaon tarkastelun sekä suuronnettomuusuhkien, häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tarkastelun. Riskianalyysi sivuaa sodan ajan riskejä ja olosuhteita, mutta varsinainen sotilaalliseen voimankäyttöön kohdentuva riskianalyysi on laadittu erilliseksi asiakirjaksi.

Uhkien ja riskien tunnistamisen ja arvioinnin ohella riskianalyysi pyrkii tunnistamaan yksittäisiin riskitekijöihin, kehityskulkuihin ja ilmiöihin liittyviä vaikuttamistarpeita ja ehdottaa vaikuttamiseen soveltuvia riskienhallinta-keinoja. Riskianalyysin osalta on huomattava, että kaikki siinä tunnistetut uhat, riskit ja vaikuttamistarpeet eivät ole syötteitä vain palvelutasopäätöksen laadintaan. Osa ehdotetaan huomioitavaksi esimerkiksi vuosittaisissa valvonnan ja turvallisuusviestinnän suunnitelmissa tai pelastustoiminnan suunnitelmissa.

Riskianalyysiin sisältyvä toimintaympäristön tarkastelu on tehty koko pelastustoimialueen näkökulmasta, kunnittain sekä joiltain osin postinumeroalueittain ja vertaamalla koko alueen tilastotietoja valtakunnalliseen tietoon. Toimintaympäristön uhkien ja riskien tarkasteluun on sisällytetty muun muassa seuraavia aihealueita:

- Pelastustoimialue (rajat, pinta-ala, etäisyydet, maa- ja vesistöalueet, ilmasto)
- Väestö, väestön ikärakenne, väestörakenteen muutos, kansalaisuus ja eräät väestöilmiöt yleisesti
- Rakennuskanta, rakennuspalot, rakennuspalovahingot
- Liikenne (tie-, raide-, vesi- ja ilmaliikenne, miehittämättömät ilma-alukset, liikenteen käyttövoimamurros)
- Sähkön tuotanto ja jakelu (sähköriippuvuus palvelutarpeiden ja jatkuvuudenhallinnan näkökulmasta)
- Luonto- ja kulttuuriympäristö, matkailu, ulkona liikkuminen ja retkeily
- Padot ja kansallisesti merkittävät tulvariskialueet
- Tuuli- ja aurinkovoima, vetytalous yleisesti, biokaasu- ja biometanolihankkeet ja sähkövarastohankkeet (ESS)
- Vaarallisten aineiden käsittely, varastointi ja kuljetus
- Kiertotalousalueet
- Ilmastonmuutos (vaikutus pelastustoimen palveluiden tarpeeseen)
- Pandemiat (terveysturvallisuuden uhat palvelutuotannon jatkuvuudenhallinnan näkökulmasta)
- Suuronnettomuus- ja suurhäiriöriskit (kansallinen ja alueellinen riskiarvio)
- Poikkeusolojen tilanteet.

Toimintaympäristötarkasteluun ei ole sisällytetty pelastustoimen toimintaedellytysten tarkastelua poliittisista tai taloudellisista näkökulmista.

Onnettomuushistorian tarkastelu on tehty pääosin päivittäisten onnettomuuksien, niitä suurempien onnettomuuksien sekä suuronnettomuuksien näkökulmasta. Onnettomuushistorian alueellinen tarkastelu sisältää saman aluejaon kuin toimintaympäristön tarkastelu. Tarkastelujaksona on vuodet 2020–2024, osin vuodet 2013–2024. Tarkastelun tilastollisina ajanjaksoina on myös ajanjaksot vuosi, kuukausi, viikonpäivä ja kellonaika.

Riskianalyysiin sisältyvä riskialuejaon tarkastelu tarkastelee pelastustoiminnan toimintavalmiutta suhteessa pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (SM:n julkaisuja 2025:2) asettamiin toimintavalmiusvaatimuksiin. Suunnitteluohje uudistettiin vuoden 2025 aikana, joten toimintavalmiustoteumien tarkastelu perustuu osin vanhaan suunnitteluohjeeseen (SM:n julkaisuja 2012:21) ja osin uuteen, 1.1.2026 alkaen sovellettavaan suunnitteluohjeeseen.

Alustavan arvion mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastustoiminnan toimintavalmius vastaa yleisellä tasolla hyvin uuden ohjeen mukaisiin toimintavalmiusvaatimuksiin. Alustavasti voidaan myös arvioida, että uusi ohje ei mahdollista palvelutuotantoa suistavia muutoksia (paloasemaverkko on riskejä ja palvelutarpeita vastaavalla tasolla). Merkittävimmät haasteet liittyvät sopimushenkilöstöltä edellytettävien kelpoisuusvaatimusten toteuttamiseen uuden ohjeen mukaisesti. Uuden ohjeen mukainen riskialuejako nostaa muutamien alueiden riskiluokkaa siten, että toimintavalmiusaikavaatimusten toteuttaminen vaaditusti tulee olemaan haastavaa. Uusi ohje ei tuo helpotusta aiemmin todettuihin toimintavalmiuden ongelmamuutoksiin.

Pohjois-Pohjanmaan alueellinen riskiarvio ja Suomen kansallinen riskiarvio on huomioitu tarpeellisilta osin riskianalyysiä 2025 ja palvelutasopäätöstä 2026–2029 laadittaessa, mutta niitä on hyvä tarkastella myös erikseen.

Toimintaympäristöstä, onnettomuushistoriasta ja muista uhista/riskeistä esille nousseita havaintoja ja johtopäätöksiä on riskianalyysissä kaikkiaan noin 70 kpl. Riskianalyysin havainnot on huomioitu palvelutasopäätöstä 2026–2029 laadittaessa.

4 PALVELUTASOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET PALVELUALUEITTAIN

4.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

Onnettomuuksien ehkäisy on yksi keskeisistä pelastustoimen lakisääteisistä tehtävistä. Työ sisältää valvontatehtävän, jolla pelastusviranomainen valvoo muun muassa eräiden pelastuslaissa (379/2011) säädettyjen veloitteiden noudattamista. Onnettomuuksien ehkäisyyn kuuluvat myös ohjaus-, neuvonta-, turvallisuusviestintä- ja palontutkintatehtävät, joiden tarkoituksena on edistää omatoimista onnettomuuksien ehkäisyä ja onnettomuuksiin varautumista sekä lisätä ihmisten valmiuksia toimia oikein onnettomuus-, vaara- ja häiriötilanteissa. Lisäksi onnettomuuksien ehkäisyyn kuuluvat onnettomuusuhkien ja onnettomuuskehityksen seuranta. Kokonaisuutena onnettomuuksien ehkäisyn tarkoituksena on ehkäistä ja vähentää ihmisille, omaisuudelle tai ympäristölle onnettomuuksista aiheutuvaa vaaraa.

4.1.1 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Palvelu ja sen nykytila

Pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä säädetään pelastuslaissa (379/2011). Toiminnalla on kaksi keskeistä tarkoitusta. Toimenpiteet tukevat pelastustoimen lainsäädännössä annettujen veloitteiden noudattamista, kuten paloturvallisuuden toteutumista kiinteistöissä ja toiminnassa, sekä edistävät omatoimista onnettomuuksien ehkäisyä, onnettomuuksiin varautumista ja valmiutta toimia onnettomuus- ja vaaratilanteissa. Pelastustoimen ohjaukseen ja neuvontaan sisältyy runsaasti myös muun muassa rakenteelliseen paloturvallisuuteen, rakennusten paloturvallisuustekniikkaan ja kemikaaliturvallisuuteen liittyviä asioita.

Pelastustoimen toimialaan kuuluva ohjaus ja neuvonta sisältyy keskeisesti viranomaistoimintaan ja osa lähes jokaisen viranhaltijan toimenkuvaan. Päätoimisesti sitä tekevät onnettomuuksien ehkäisyn palvelualueen viranhaltijat. Ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä sisältyvät keskeisesti palotarkastuksiin, pelastusviranomaisille kuuluvaan asiakirjavalvontaan sekä turvallisuusviestinnän tapahtumiin, kuten paloturvallisuutta käsitteleviin luentoihin. Kanavia ovat myös päivystävän palotarkastajan puhelin- ja chat-palvelut, pelastuslaitoksen ja pelastustoimen verkkosivut ja sosiaalisen median kanavat, mediaviestintä sekä kohderyhmätavoitteita palvelevat yleisötapahtumat (esimerkiksi seniorimessut) ja kampanjat.

Varsinaisen turvallisuusviestinnän kohderyhmät on valittu riski- ja vaikuttavuusperusteisesti. Kohderyhmiä ovat olleet esikouluikäiset (Turvaa tenaville –tapahtuma), peruskouluikäisistä 4. luokat (112-päivän teemat) ja 8. luokat (NouHätä-kampanjan teemat), toisen asteen opiskelijat (liikenneturvallisuuteen keskittyvä Punainen liitu -tapahtuma) sekä itsenäisen asumisen erityisryhmät, kuten vanhusväestö (asumisen paloturvallisuutta käsittelevät luennot ja esitelmät). Turvallisuusviestintää on kohdennettu myös hoito- ja huoltolaitosten henkilökunnalle sekä henkilökunnalle, joka tuottaa itsenäistä asumista tukevia palveluita. Muun muassa asumisturvallisuutta ja väestönsuojelua käsitteleviä esitelmiä on pyritty järjestämään myös muille kohderyhmille.

Asiakaskontaktiin perustuva neuvonta ja ohjaus on toteutunut yleisesti tavoitteiden mukaisesti. Turvallisuusviestinnän tavoitavuuden kokonaismäärä on jäänyt hieman valtakunnallisesta tasosta, mutta on yltänyt hyvin palvelutasopäätöksen mukaiseen tavoitteeseen. Turvallisuusviestinnän kohdentuminen on vastannut hyvin palvelutasopäätöksen ja turvallisuusviestintäsunnitelman tavoitteita. Vuoden 2025 ensimmäisen puolikkaan toteumat ovat hieman aiempia vuosia heikompia.

Vuosien 2024–2025 paloturvallisuuden itsearviointi on kohdentunut pääasiassa taloyhtiöiden väestönsuojien kunnossapidon toteutumisen valvontaan. Paloturvallisuuden itsearviointia on pidetty yleisesti valvonnan keinona, mutta tosiasiallisen toteuttamistavan vuoksi kyse on lähinnä turvallisuusviestinnän menetelmästä. Paloturvallisuuden itsearvioinnista saatuja tietoja on hyödynnetty ja hyödynnetään valvonnan kohdistamisessa.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Tavoitteen mukaan pelastustoimelle kuuluva neuvonta, ohjaus ja turvallisuusviestintä tukee pelastuslain velvoitteiden noudattamista. Toiminta edistää omatoimista onnettomuus- ja vaaratilanteiden ehkäisyä, onnettomuuksiin varautumista sekä omatoimisia hätätilannevalmiuksia. Toiminta vähentää onnettomuuksien määrää, seurauksia ja pelastustoiminnan palveluiden tarvetta. Toiminta parantaa ihmisten turvallisuutta ja tukee tavoitetta, jossa yksilöiden toimintakyky sekä turvallisuutta vahvistavat tiedot, taidot ja asenne muodostavat kokonaisturvallisuuden perustan (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia, VN 2025:1).

Tavoitteen mukaan neuvonnan, ohjauksen ja turvallisuusviestinnän aiheet, toteutustavat ja kohdentuminen tukevat riskiperusteisuuden, vaikuttavuuden, saavutettavuuden ja asiakaslähtöisyyden toteutumista. Toiminta on ajantasaista huomioiden muun muassa onnettomuuskehityksen seurannassa ja palotutkinnassa tehdyt havainnot ja johtopäätökset. Toiminnan riittävä resursointi tukee tavoitteiden saavuttamista.

Neuvonnan, ohjauksen ja turvallisuusviestinnän asiakkaita ovat muun muassa alueen väestö, kiinteistöjen omistajat ja haltijat sekä toiminnanharjoittajat. Palvelutarpeen muodostavat pelastustoimen riski- ja vaikuttamisperusteiset neuvonta-, ohjaus- ja turvallisuusviestintätarpeet sekä asiakastarpeet, kuten neuvonta ja ohjaus pelastustoimialaan liittyvissä kysymyksissä.

Päätös palvelutasosta

- Pelastustoimi tuottaa riski- ja vaikuttavuusperusteista ohjausta, neuvontaa ja turvallisuusviestintää, jossa toteutuu muun muassa asiakaslähtöisyyden ja saavutettavuuden tarpeet. Toiminnan yleisenä tavoitteena on onnettomuuksien määrän ja seurausten vähentäminen sekä ihmisten turvallisuuden edistäminen. Turvallisuusviestinnän määrällisenä kokonaistavoitteena on noin 7 %:n väestötavoitavuus per vuosi.
- Riskiperusteinen toiminta kohdentuu erityisesti asumisen erityisryhmien, hoito- ja huoltolaitoshenkilökunnan sekä sote-toimialan kotipalveluhenkilökunnan turvallisuustietoja ja taitojen edistämiseen. Riskiperusteinen toiminta kohdentuu palvelutasopäätöskauden alkaessa myös pientaloasumisen paloturvallisuuteen. Riskiperusteiseen kohdentamiseen vaikuttaa riskianalyysin johtopäätökset sekä onnettomuusuhkien kehityksen seurannassa, onnettomuuskehityksen seurannassa, palontutkinnassa ja valvonnassa esille nousevat kohderyhmävaikuttamisen tarpeet.
- Yleisen ja osaltaan vaikuttavuusperusteisen turvallisuusviestinnän kohderyhmänä ovat erityisesti lapset ja nuoret noudattaen muun muassa Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa elämä 2030 – ohjelman tavoitetta (SM:n julkaisuja 2025:1). Yleistä ja teemaluonteista turvallisuusviestintää kohdennetaan tarpeen mukaan ja pyydettyä myös muille kohderyhmille. Myös yleisen turvallisuusviestinnän kohdentamiseen ja teemoihin vaikuttaa riskianalyysin johtopäätökset sekä onnettomuusuhkien kehityksen seurannassa, onnettomuuskehityksen seurannassa, palontutkinnassa ja valvonnassa esille nousevat kohderyhmävaikuttamisen tarpeet.

- Ohjauksen, neuvonnan ja turvallisuusviestinnän toteutuksessa hyödynnetään mahdollisimman paljon sähköisten materiaalien ja palveluiden käyttöä. Toiminnassa hyödynnetään tarpeen mukaan myös paloturvallisuuden itsearviointia.
- Pelastuslaitos ylläpitää arkipäivisin neuvonta- ja ohjaustehtävää varten päivystävä palotarkastaja -palvelua.
- Oman toiminnan lisäksi neuvontaa, ohjausta ja turvallisuusviestintää tehdään yhteistyössä muiden viranomaisten ja yhteistyötahojen kanssa (ks. myös kohta 4.1.3).
- Turvallisuusviestintään kohdennettava työmäärä on onnettomuuksien ehkäisyn ja pelastustoiminnan palvelualueet huomioiden noin 3 htv.
- Ohjauksen, neuvonnan ja turvallisuusviestinnän yksityiskohtaisempaa kohdentamista, toteuttamista ja määrällisiä tavoitteita varten on vuosittain päivitettävä turvallisuusviestinnän suunnitelmassa. Suunnitelman toteutumisen seuranta on osa pelastustoimen omavalvontaa.
- Pelastuslaitoksen järjestämä turvallisuusviestintä on maksutonta.

Palvelun kehittämistarve

Kehittämiskohteita ovat muun muassa turvallisuuskoulutusten sisältö, tilastointi, vaikuttavuus- ja riskiperusteinen kohdentaminen, palautejärjestelmä sekä digitaaliset koulutusaineistot. Kehittämiskohteena on myös sähköisten palveluiden kanavien sekä niiden sisällön ja kattavuuden seuranta.

Kehittämiseen kuuluu myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa toteutettavan turvallisuusviestinnän kuvaaminen nykyistä kattavammin turvallisuusviestinnän suunnitelmassa.

Päivystävä palotarkastaja -palvelua on tarpeen kehittää edelleen. Palvelutasopäätöskauden aikana selvitetään mahdollisuutta korvata nykyinen chat-palvelu chatbot-palvelulla. Palvelun käyttöönotto toteutetaan, jos sille on riittävät toiminnalliset ja kustannusvaikuttavat perusteet.

Kehittämiseen kuuluvana tavoitteena on lisäksi turvallisuusviestinnän resurssin kasvattaminen. Tavoitteena on saada alueelle kokonaan uusi turvallisuuskouluttajan päätoiminen virka.

4.1.2 Palontutkinta

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 41 § velvoittaa palontutkintaan. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissy ja selvitetään tarvittavassa laajuudessa palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot, vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät sekä pelastustoiminnan kulku.

Tulipalojen palontutkinnasta sekä pelastustoiminnan arvioinnista on vastannut ensisijaisesti tehtävässä toiminut pelastustoiminnan johtaja (I-tason tutkinta). Pelastuslaitoksen varsinaiset palontutkijat ovat osallistuneet tutkintaan, jos tulipalosta on aiheutunut vakavia henkilövahinkoja tai merkittäviä omaisuusvahinkoja (II-tason tutkinta). Jälkimmäisessä ilmoitus- ja tutkintarajana on ollut arviolta 50 000 € ylittävät omaisuusvahingot. II-tason tutkintaa on tehty myös niiden palojen osalta, joiden syttymissy ei ole ollut pelastustoiminnan johtajan arvioitavissa ja joihin liittyy erityisiä tutkinnallisia arvoja.

Vuoden 2024 kaikista tulipaloista (noin 900 kpl) sytymissy on arvioitu noin 90 %:ssa. Rakennuspaloissa ja rakennuspalovaaroissa toteuma oli yli 96 %. II-tason tutkinta toteutui kaikissa vakavia henkilövahinkoja aiheuttaneissa paloissa, mutta vain noin 51 %:ssa omaisuusvahinkokynnyksen ylittäneistä paloista. Heikko toteuma johtui osin siitä, että II-tason tutkintakynnyksen vahinkoraja määritettiin tutkintaresursseihin nähden liian alas. Muualla Suomessa rajana on yleisesti 200 000 €.

Poliisin tutkintakynnyksen ylittävät tulipalot on tutkittu yhteistyössä poliisin kanssa. Vastaavaa yhteistyötä on tehty vakuutusyhtiöiden ja erityisten sähköpalotutkijoiden suorittaman tutkinnan kanssa. Tahalliseksi tai tuottamukselliseksi arvioitujen palojen ilmoittamisessa poliisille oli puutteita koko palvelutasopäätöskauden aikana ja toiminta vaatii tältä osin kehittämistä ja valvontaa.

Palontutkinnan tulokset on kirjattu pelastuslain 91 §:n tarkoittamaan toimenpiderekisteriin, jonka lisäksi kuvataallenteille ja muulle tutkinta-aineistolle on omat tallennuspaikkansa.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella palontutkinta kuuluu onnettomuuksien ehkäisyn palvelualueelle, mutta palontutkijoita on pelastuslaitoksen kaikilla palvelualueilla. Palontutkintaryhmässä on kymmenen koulutettua palontutkijaa, jotka hoitavat palontutkintaa muiden tehtäviensä ohella.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Palontutkinnan tavoitteena on sytymissyiden selvittäminen, vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuden kehittäminen. Vuonna 2024 pelastuslaitos on suorittanut noin 900 tulipaloihin liittyvää hälytystehtävää. Näistä rakennuspaloja tai rakennuspalovaaroja on ollut noin 360 kpl. Huolellinen palontutkinta sekä tutkinnan havaintojen ja johtopäätösten hyödyntäminen ovat keskeinen osa onnettomuuksien ehkäisyä.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää koulutetuista palontutkijoista muodostuvaa, noin 10 henkilön palontutkintaryhmää (oto) II- ja III-tason tutkintaa varten sekä I-tason tutkinnan tukemista varten. Tulipalot tutkitaan vähintään I-tason tutkintana. II-tason tutkinta suoritetaan, kun tulipalossa on syntynyt vakava henkilövahinko, arviolta yli 200 000 € omaisuusvahinko tai siihen on muu erityinen syy. III-tason tutkintana tutkitaan tulipalot, joissa toteutuu suuronnettomuuden piirteet täyttäviä elementtejä. Pelastustoiminnan kulku arvioidaan tapauskohtaisesti. Palontutkinnan työllistävä vaikutus on kaikkien palvelualueiden työpanos huomioiden noin 1 htv.
- Poliisin tutkintakynnyksen ylittävät palot tutkitaan yhteistyössä poliisin kanssa ja poliisin ehdoilla.
- Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti valtakunnallisiin teematutkintoihin ja on mukana kehittämässä palontutkintaan perustuvaa onnettomuuksien ennaltaehkäisyä. Palontutkinnassa kiinnitetään erityistä huomiota erityisryhmien hoito-, hoiva- tai asumisympäristössä tapahtuvien tulipalojen tutkintaan (yleensä II-tason tutkintana) sekä tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutettujen tulipalojen tutkintaan (yleensä I-tason tutkintana yhteistyössä poliisin kanssa).

Palvelun kehittämistarve

Palvelutasopäätöskauden aikana on tarpeen edelleen kehittää palontutkinnan ohjeistusta, suoritettujen pelastustoiminnan arviointia ja siitä saatujen tulosten hyödyntämistä, vuosiraportointia ja palontutkintaan käytetyn kokonaistyöajan seuranta. Myös palontutkintatulosten analysointia ja hyödyntämistä sekä palontutkijoiden henkilökohtaista osaamista on tarpeen kehittää esimerkiksi poliisin ja vakuutusyhtiöiden yhteisillä koulutuksilla.

Kehittämiskohteena myös tahallisten tai tuottamuksellisten palojen ilmoitusmenettely toteutumisen seuranta ja ilmoitusten toteutumisen valvonta sekä II-tason tutkinnan toteutumisen seuranta omaisuusvahinkorajan ylittävissä paloissa (uusi tutkintakynnys 200 000 €). Seuranta osana omavalvonnan toteuttamista.

4.1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslaitos on tehnyt itsenäistä turvallisuustyötä, mutta sitä on tehty erittäin paljon myös yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Esimerkkejä yhteistyötahoista ovat rakennusvalvonta-, ympäristö- ja kaavoitusviranomaiset, ELY-keskus, Tukes, poliisi, ensihoito, sosiaalitoimi, nuohoojat, paikallisen turvallisuussuunnittelun yhteistyöryhmät, paikalliset ja alueelliset liikenneturvallisuustyön työryhmät, kylien turvallisuutta edistävät työryhmät ja alueellinen valmius- ja turvallisuusfoorumi. Hyvinvointialueiden perustamisen myötä on tullut myös uusia turvallisuustyön yhteistyörakenteita. Yksi näistä on Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen järjestämistoimintoihin kuuluva HYTETU-toiminta. HYTETU sisältää hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyötä hyvinvointialueen sisäisenä työnä sekä laaja-alaisena yhteistyönä eri toimijoiden kesken.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Turvallisuustyön tavoitteissa on toimijakohtaisia eroja. Joissain ryhmissä painottuu liikenneturvallisuus, joissain asumisen ja maankäytön sekä rakentamisen turvallisuus, katuturvallisuus tai esimerkiksi ikääntyvän väestön arjen ja asumisen turvallisuus. Pelastuslaitoksen tehtäväkuvaan on perinteisesti kuulunut tulipalon tai kemikaalionnettomuuden vaaraa aiheuttavien onnettomuuksien ehkäisy ja onnettomuuksien seurausten rajoittaminen sekä osallistuminen aktiivisesti yhteistyöhön maankäyttöön ja rakentamiseen liittyvissä asioissa. Onnettomuuksien ehkäisyssä on pyritty huomioimaan myös pelastuslain 27 §:ssä mainittu muiden onnettomuuksien ehkäisy. Tällaisia ovat muun muassa kodin ja vapaa-ajan tapaturmat sekä liikenneonnettomuudet ja hukkumiset, joissa menehtyy vuosittain yli 30 kertaa enemmän ihmisiä kuin tulipaloissa. Valvonnan ja turvallisuusviestinnän keinoin voidaan pienentää myös esimerkiksi vakavista sähkönjakelun häiriötilanteista ja luonnon ääri-ilmiöistä, kuten tulvista, aiheutuvia haitallisia seurauksia.

Onnettomuuksien ehkäisy on perusolemukseltaan vaikuttamista. Vaikutetaan asiakkaaseen, jotta tämä ymmärtäisi esimerkiksi palo- ja henkiloturvallisuuden sekä omatoimisen varautumisen velvoitteet ja noudattaisi niitä. Vaikutetaan muihin viranomaisiin ja yhteistyötahoihin, joilla on mahdollisuus vaikuttaa onnettomuuksien ehkäisyyn, niiden seurausten rajoittamiseen ja ihmisten/yhteisöjen hätätilannevalmiuksien kehittymiseen. Pelastuslain 42 § velvoittaa yhteistyöhön. Pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuus-suunnittelutyöhön.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos osallistuu resurssiensa puitteissa muun muassa paikalliseen turvallisuussuunnitteluun, paikalliseen ja alueelliseen liikenneturvallisuustyöhön sekä hyvinvointialueen HYTETU-työhön nimeämällä työryhmiin omat asiantuntijansa. Yhteistyötä tehdään resurssien puitteissa myös muiden viranomaisten, järjestöjen, yritysten ja laitosten kanssa. Yhteistyön tavoitteena on erityisesti väestön omatoimisen varautumisen edistäminen, väestön erityisryhmien asumisturvallisuuden edistäminen ja tieliikenneonnettomuuksien ehkäisy.

- Pelastuslaitos antaa lausuntoja maankäytön suunnitelmista, kuten yleis- ja asemakaavoista. Lausunnoilla muun muassa ehkäistään vaikeasti hallittavien onnettomuusuhkien muodostumista sekä vaikutetaan terveellisuuden ja turvallisuuden sekä pelastuslaitoksen toimintaedellytysten toteutumiseen alueiden käytössä.
- Pelastuslaitos osallistuu rakenteellisen paloturvallisuuden, rakenteellisen väestönsuojelun sekä kemikaaliturvallisuuden ohjaukseen, neuvontaan ja valvontaan muun muassa osallistumalla katselmustyöryhmien kokouksiin, antamalla neuvontaa ja lausuntoja rakentamislupa-asiakirjoista, paloteknisten laitteistojen ja väestönsuojien toteutussuunnitelmista sekä kemikaalien käyttöön ja varastointiin liittyvissä asioissa.
- Pelastusviranomainen voi tehdä rakennuskohteeseen tarkastuksen rakennushankkeen aikana, jos rakennusvalvontaviranomainen ja pelastusviranomainen arvioivat tarkastuksen tarpeelliseksi. Pientaloissa edellä mainittuja tarkastuksia tehdään vain, jos se on rakennusvalvontaviranomaisen näkökulmasta erityisesti tarpeen.
- Pelastuslaitos valvoo tarkastuslaitosten tai -yritysten kirjaamien tarkastuspöytäkirjojen ja muiden vaatimuksenmukaisuustodistusten avulla, että rakennukseen vaaditut palotekniset järjestelmät (paloilmoitin-, sammutus- ja savunpoistolaitteistot, turva- ja merkkivalojärjestelmät sekä väestönsuojat) on toteutettu ja ylläpidetty niitä koskevien vaatimusten mukaisesti.
- Pelastuslaitos osallistuu mahdollisuuksien mukaan muiden viranomaisten suorittamiin tarkastuksiin, joihin pelastusviranomaisella on osallistumisoikeus ja pelastusviranomainen pyydetään osallistumaan. Näitä tarkastuksia ovat muun muassa vaarallisten kemikaalien lupakohteiden tarkastukset (Tukes), VAK-ratapihojen ja -satamien tarkastukset (Traficom) sekä vesistö- ja jätepatojen tarkastukset (ELY-keskus, vuodesta 2026 alkaen Valtion lupa- ja valvontavirasto). Valvontayhteistyön tarkempi kuvaus esitetään valvontasuunnitelmassa.
- Kaikki pelastuslain 42 §:n mukaiset ilmoitukset ilmeisestä palovaarasta tai muusta onnettomuusriskistä ja 62 §:n mukaiset nuohouksen yhteydessä havaittuja vikoja koskevat ilmoitukset käsitellään valvontasuunnitelmassa tarkemmin määritetyllä tavalla.
- Rakennusvalvontayhteistyön ja muun edellä kuvatun yhteistyön työllistävä vaikutus on noin 2 htv.

Palvelun kehittämistarve

Vuosien 2026–2029 aikana kehitetään edelleen viranomaisyhteistyötä entistä sujuvampaan ja saumattomampaan toimintaan. Eri viranomaisten väliset sähköiset palvelut ja niiden käyttöönotto mahdollistavat asiakasrajapinnassa ns. yhden luukun periaatteen, jota pelastuslaitoksen on oltava kehittämässä yhdessä muiden tahojen kanssa. Pelastuslaitoksen tulee olla aktiivinen yhteydenpidossaan yhteistyötahoihin ja varata tarpeeksi resurssia sujuvan yhteistyön varmistamiseksi. Erityisen tarpeelliseksi nähdään rakennusvalvontaviranomaisten ja pelastuslaitoksen välisen yhteistoiminta-asiakirjan laadinta.

4.1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 43 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja ryhtyä tarvittaessa osaltaan sekä yhteistyössä muiden viranomaisten ja tahojen kanssa toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi.

Pelastustoimialueen onnettomuusuhkia on tarkasteltu muun muassa maakunnan alueellisessa riskiarviossa, Suomen kansallisessa riskiarviossa sekä pelastuslaitoksen riskianalyysissä ja pelastuslaitoksen poikkeusolojen riskianalyysissä. Näistä etenkin pelastuslaitoksen riskianalyysi sisältää säännöllisesti päivittyviä osia, jotka käsittelevät pelastustoimialueen onnettomuusuhkia ja niihin varautumista (havainnot, johtopäätökset, suositukset). Riskianalyysijä täydentää pelastustoimen tilannekeskuksessa (Pohjois-Suomen yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskus) ylläpidettävä ja sieltä jaettava reaaliaikainen ja ennakoiva tilannekuvatoiminta.

Onnettomuuksien määrän ja syiden seurantaa on tehty enintään kuukauden välein osana palvelutuotannon toteutumisen seurantaa. Seuranta ja raportointi on kuulunut TKIO-palveluiden tehtäviin.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Tavoitteena on, että onnettomuuskehityksen seuranta on kattavaa, säännöllistä ja dokumentoitua ja tukee onnettomuuksien ehkäisyä, pelastustoimintaan varautumista sekä toiminnan ja talouden suunnittelua. Onnettomuuskehityksen seuranta on lakisääteinen tehtävä, mutta se on osaltaan myös perusta palvelutuotannolle ja siten välttämätön osa pelastuslaitoksen toimintaa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastustoimialueen onnettomuusuhkien kehittymisen seurantaan kuuluu ajantasaisten riskianalyysien ylläpitäminen ja tilannekuvatoiminta. Palvelua tuottaa pääosin pelastuslaitoksen TKIO-palvelut, tilanne- ja johtokeskus sekä valvonnan ja varautumisen vastuualue. Vuosittainen työmäärä on noin 1 htv. Onnettomuusuhkien kehittymisen seurannassa hyödynnetään alueella toimivien yhteistyöryhmien toimintaa ja asiantuntemusta (Pohjois-Pohjanmaan valmius- ja turvallisuusfoorumi, Pohjois-Suomen alueellinen valmiustoimikunta, Pohjois-Suomen ELVAR-toimikunta ja niin edelleen).
- Onnettomuuksien määrän ja syiden seurantaa ja arviointia tehdään kuukausittain osana palvelutuotannon toteutumisen seurantaa. Palvelun tuottaa pääosin TKIO-palvelut, mutta siinä hyödynnetään myös muun muassa palontutkiminnan, pelastustoiminnan ja valvonnan havaintoja. Vuosittainen työmäärä on noin 0,2 htv.
- Onnettomuuskehityksen seurantaa toteutetaan siten, että tehdyt johtopäätökset ovat oman pelastuslaitoksen lisäksi onnettomuuksien ehkäisyyn ja pelastustoimintaan liittyvien muiden viranomaisten ja toimijoiden käytettävissä.

Palvelun kehittämistarve

Keskeisimpiä kehittämiskohteita ovat onnettomuuskehityksen seurannan automatisointi. Kehittämiskohteena on myös onnettomuuskehityksen seurannasta kertyvän tiedon (tilastotieto ja johtopäätökset) jakamisen edistäminen. Kehittämistyö liittyy tiedolla johtamisen prosesseihin.

4.1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta

Palvelu ja sen nykytila

Laki hyvinvointialueista (611/2021, 7 § ja 8 luku) mahdollistaa sen, että hyvinvointialueet voivat sopia pelastustoimen palveluiden tuottamisesta yhteistoiminnassa tai esimerkiksi siten, että yksi hyvinvointialue tuottaa tietyt palvelut kokonaisuudessaan usealle hyvinvointialueelle.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue ei ole sopinut onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta yhteistoiminnassa hyvinvointialueiden kesken.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Yhteistoiminnasta sopiminen voi joissain tilanteissa tuoda synergiaa tehtävien hoitamiseen. Tämänhetkisen arvion mukaan yhteistoiminnasta sopimiselle ei ole tarvetta onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien palveluiden tuottamisessa.

Päätös palvelutasosta

- Jos yhteistoiminnasta sovitaan, niin sopimukseen sisällytetään yhteistoiminnassa tuotettavan palvelun asianmukaisen toteutumisen valvonta. Raportointivastuu on lähtökohtaisesti sillä hyvinvointialueella, joka palvelua tuottaa. Arviointi- ja valvontavastuu on sillä hyvinvointialueella, jonka vastuulla palvelun tuottaminen lakisääteisesti on.

Palvelun kehittämistarve

Yhteistoiminnasta sopimiselle ja sopimuksen perusteella tuotettavien palveluiden asianmukaisuuden valvonnalle ei ole tällä hetkellä erityistä kehittämistarvetta.

4.1.6 Valvontatehtävät

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain luvut 2 ja 3 sisältävät yksittäisiä henkilöitä, kiinteistöjen omistajia ja haltijoita sekä toiminnanharjoittajia koskevia velvoitteita, joiden noudattamista pelastusviranomaisen on pelastuslain 78 §:n mukaisesti valvottava. Pelastuslain 27 § edellyttää, että pelastuslaitoksen on huolehdittava myös muussa laissa pelastustoimelle säädetyistä tehtävistä. Muusta lainsäädännöstä merkittävin on kemikaaliturvallisuuslaki (Lain vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta, 390/2005), jonka nojalla pelastustoimi valvoo muun muassa vaarallisten kemikaalien vähäistä käsittelyä, varastointia ja säilytystä sekä tiettyjä ilotulitteisiin ja erikoistehosteisiin liittyviä asiakokonaisuuksia.

Pelastustoimelle kuuluvan valvontatyön suunnittelu (pelastuslain 79 §:n tarkoittama valvontasuunnitelma), koordinointi ja toteutus ovat kuuluneet onnettomuuksien ehkäisyyn palvelualueen tehtäviin. Onnettomuuksien ehkäisyyn palvelut ovat lähes säädösten ja laaditun valvontasuunnitelman mukaisella tasolla, mutta valvontatyön resurssi riittää vain silloin, kun henkilöstöresurssi on käytettävissä täysimääräisesti.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksen valvontatyön tavoitteena on onnettomuuksien määrän ja onnettomuuksista aiheutuvien henkilö-, omaisuus- ja ympäristövahinkojen vähentäminen sekä omatoimisen varautumisen ja hätätilannevalmiuksien edistäminen yhteistyössä valvontakohteiden henkilöstön kanssa. Tavoitteena on kohdentaa ja tuottaa palvelut riskiperusteisesti, vaikuttavasti ja tehokkaasti noudattaen valvontatyötä ohjaavaa lainsäädäntöä ja vuosittain tarkistettavaa valvontasuunnitelmaa.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialueen säännöllisesti valvottavien yritys- ja laitoskohteiden (kohdeluokat A1-A6 eli niin sanotut erityiskohteet) kokonaismäärä on noin 7 000 kohdetta, joista vuosittain valvotaan noin 1700 kohdetta. Kohteiden valvontaväli on muun muassa kohteen käyttötavasta, onnettomuusriskeistä, onnettomuushistoriasta ja kohteen aiemmasta turvallisuuskulttuurista riippuen 1–10 vuotta.

Muun kuin säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvat muun muassa yleisötapahotumien pelastussuunnitelmiin, poistumisturvallisuusselvityksiin, paloriski-ilmoituksiin, kemikaali-ilmoituksiin, ilotulitus- ja erikoistehoste-ilmoituksiin sekä nuohoojien ja tarkastuslaitosten (paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen tarkastuspöytäkirjat) tekemiin havaintoihin liittyvät valvontatehtävät. Edellä mainittujen tehtävien vuosittainen kokonaismäärä on yli 2 000 kpl. Kokonaisuus on kuvattu tarkemmin valvontasuunnitelmassa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen valvontatyö perustuu valvontatyötä ohjaavaan lainsäädäntöön, keskeisimpinä pelastus- ja kemikaaliturvallisuuslait. Valvontatyön sekä siihen sisältyvän ohjauksen ja neuvonnan kohdentamista, toistuvuutta ja vaikuttamisen tavoitteita ohjaa lainsäädännön ohella pelastuslaitoksen riskianalyysin, onnettomuusuhkien kehityksen seurannan, onnettomuuskehityksen seurannan, palontutinnan ja viranomaisyhteistyön havainnot ja johtopäätökset. Pelastuslakiin, kemikaalilainsäädäntöön ja muuhun lainsäädäntöön perustuvan valvontatyön toteuttaminen kuvataan tarkemmin vuosittain tarkistettavassa valvontasuunnitelmassa.
- Pelastuslaitoksen valvontatyön menetelmiin kuuluvat esimerkiksi palotarkastukset ja asiakirjavalvonta. Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimessa paloturvallisuuden itsearviointi on turvallisuusviestinnän menetelmä, mutta sen tuloksia voidaan hyödyntää valvonnan kohdistamisessa.
- Säännöllisesti toistuvaa valvontaa ei kohdisteta asuinrakennuksiin ja vapaa-ajan asuntoihin. Näiden kohteiden valvontaa tehdään riskiperusteisesti epäsäännöllisesti pelastusviranomaiselle tehtyjen ilmoitusten tai muiden syiden perusteella.
- Pelastustoimelle kuuluvaan valvontaan kohdistettava henkilöstöresurssi on noin 13 htv.
- Valvonnan määrän, laadun, vaikuttavuuden ja lainmukaisuuden seuranta toteutetaan osana pelastustoimen omavalvontaa.

Palvelun kehittämistarve

Palvelutasopäätöskaudella valvonnan laatua ja vaikuttavuutta parannetaan kehittämällä suunnitelmallisen valvontatyön kohdistamista riskiarvioinnin keinoilla (esimerkiksi kohteiden valinta ja seuraavan valvonnan ajankohdan määrittäminen), pyrkimällä siirtämään valvonnan painopistettä säännöllisestä epäsäännölliseen sekä kehittämällä valvontatyötä suorittavien henkilöiden osaamista ja valvontatyön prosessia. Kehittämistyöhön liittyy palvelutasopäätöskaudelle ajoittuva uuden valtakunnallisen valvontaohjelmiston käyttöönotto.

Valvontakohteiden määrän tilastollisia epätarkkuuksia pyritään korjaamaan osana uuden valvontasovelluksen käyttöönottoa.

Valvontatyön henkilöstöresurssia pyritään kehittämään siten, että vuosien 2023-2025 aikana täyttämättä ollut palotarkastajan virka täytetään pysyvästi tai sijaisjärjestelyin. Resurssilla pyritään korjaamaan muun muassa määrävälein tehtävän valvonnan kuntakohtaisia toteumaeroja.

4.1.7 Valmiuden tarkastaminen

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 84 §:n mukaan pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia, joilla valvotaan suuronnettomuuksien ja poikkeusolojen varalta tehtävien varautumisjärjestelyjen toteutumista.

Pelastuslain 84 §:ssä tarkoitettu valvonta on sisältynyt tarpeellisilta osin pelastustoimelle kuuluvaan valvontaan. Valvontaa ei ole tehty mainitussa pykälässä tarkoitettuina valmiuden tarkastuksina, vaan osana muuta valvontatoimintaa, joka on perustunut yleensä pelastuslain 78–79 §:ään (valvontasuunnitelman mukaiset määräaikaisten palotarkastukset).

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Valmiuden tarkastamisen tavoitteena on osaltaan varmistaa riittävät ja ajantasaiset varautumisjärjestelyt. Varautumisjärjestelyjen toteutumista voidaan myös jatkossa valvoa osana määrävälein tehtävää valvontaa. Tämän lisäksi varautumisjärjestelyjen toteutumista voidaan arvioida esimerkiksi osana pelastuslain 65 §:ssä tarkoitettua yhteistoimintaa (katso luku 4.5.2). Erillisille tarkastuksille yksinomaan varautumisjärjestelyjen valvomiseksi ei nähdä tarvetta.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslain 84 §:ään perustuvia erillisiä tarkastuksia varautumisjärjestelyjen valvomiseksi tehdään vain erityisestä syystä. Varautumisjärjestelyjen toteutumista valvotaan ensisijaisesti määrävälein tehtävien palotarkastusten yhteydessä. Varautumisjärjestelyjen valvontaan kohdentuu valvonnan työpanoksesta noin 0,5 htv.

Palvelun kehittämistarve

Palvelutasopäätöskaudella on tarpeen yhtenäistää varautumisjärjestelyjen toteutumisen valvonnan sisältöä ja laajuutta.

4.2 Pelastustoiminta ja siihen varautuminen

Pelastustoiminnan keskeinen sisältö on määritetty pelastuslaissa (379/2011). Lain 32 §:n mukaan pelastustoimintaan kuuluu hälytysten vastaanottaminen, väestön varoittaminen, uhkaavan onnettomuuden torjuminen, onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen, tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen sekä edellä mainittuihin tehtäviin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnat.

Pelastuslain 32 §:n mukaan pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kiireellisiä pelastustoimenpiteitä, eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa. Joissain tilanteissa pelastustoiminta voi kuulua muun viranomaisen vastuulle. Esimerkkinä Rajavartiolaitos, joka vastaa meripelastustoiminnasta sekä alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnasta Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä.

Pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 3 §:n mukaan pelastustoimen palvelut on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla, ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Pelastustoiminnan valmius on mitoitettava alueella esiintyviä kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita, onnettomuusuhkia ja muita uhkia vastaavaksi. Valmiuden järjestämisessä, mitoittamisessa sekä palvelutuotannon jatkuvuuden varmistamisessa on huomioitava myös valmiuslain (1552/2011) tarkoittamat poikkeusolot. Pelastustoimen järjestämislain tarkoittama onnettomuusuhkien tarkastelu sisältyy vuonna 2025 valmistuvaan Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen toimintaympäristö- ja riskianalyysiin 2025.

Pelastustoimen säädösten ohella toimintavalmiuden suunnittelua ja mitoitusta ohjaa vuonna 2025 uudistettu Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM:n julkaisu 2025:2). Muun muassa riskialuejakoa, pelastusmuodostelmia, pelastusmuodostelmien hälyttämistä ja suorituskykyä, toimintavalmiusaikaa ja pelastustoiminnan johtamista koskevat tarkemmat vaatimukset sisältyvät toimintavalmiuden suunnitteluohjeeseen.

Pelastustoiminnan suunnitteluun liittyy myös muita ohjeita, joista merkittävin on sisäministeriön antama Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan (SM:n julkaisu 2023:38). Ohjeessa on esitetty keskeiset perusteet savu-, vesi- ja kemikaalisukellusvalmiuden sekä pintapelastusvalmiuden järjestämiselle.

4.2.1 Väestön varoittaminen vaaratilanteessa sekä siihen liittyvä hälytysjärjestelmä

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 27 §:n mukaan pelastuslaitoksen on huolehdittava alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteissa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä. Väestön varoittamisen toteutustapaan vaikuttaa muun muassa varoittamistarpeen aiheuttava uhkatekijä, tapahtuman kehitymisnopeus, uhattuna olevan alueen sijainti, laajuus ja sen väestömäärä sekä käytettävissä olevat varoituskeinot. Vakavassa vaaratilanteessa ei yleensä riitä pelkkä varoittaminen, vaan siihen on liityttävä sanallisia toimintaohjeita. Hyvä varoitus annetaan ajoissa, se on kuuluva ja näkyvä sekä sisältää tarvittavat toimintaohjeet, joiden toteutumista ohjataan ja valvotaan. Onnistunut varoittaminen muodostuu sekä omatoimisen varautumisen että viranomaisten toimenpiteistä.

Väestön varoittamiseen tarvittavien kiinteiden laitteistojen sijoittaminen on perustunut ensisijaisesti vaarallisten aineiden kuljetuksesta sekä teollisesta käsittelystä ja varastoinnista aiheutuviin onnettomuusriskeihin. Hälyttimiä on asennettu myös keskeisiin kuntataajamiin. Nykyinen kiinteä väestöhälytinvverkko kattaa noin 41 % alueen väestöstä. Järjestelmä kattaa kaikki I-luokan riskialueet sekä noin 74 %:sti II-luokan riskialueet. Hälyttimiä voidaan käyttää etä- ja paikallisohjauksella. Kiinteästi asennettuja väestöhälyttimiä täydentävät siirrettävät väestöhälyttimet, hälytysajoneuvojen kuulutuslaitteistot ja muut varoituskkeinot, kuten vaaratiedotteet. Väestön varoittamisesta päättää ensisijaisesti onnettomuus- ja vaaratilanteisiin hälytetty pelastustoiminnan johtaja.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Väestön varoittamiseen liittyvien järjestelyiden tavoitteena on estää ja vähentää onnettomuus- ja vaaratilanteista aiheutuvia henkilö-, omaisuus- ja ympäristövahinkoja. Vaarassa olevien varoittaminen liittyy jossain määrin lähes kaikkiin onnettomuus- ja vaaratilanteisiin. Varoittaminen mahdollistaa suojautumisen tai pelastautumisen sekä omatoimisen varautumisen keinoin tapahtuvan omaisuuden ja ympäristön suojaamisen (tilanteesta riippuen).

Päätös palvelutasosta

- Pelastustoimialueen väestönvaroitussjärjestelmän perustan muodostavat kiinteästi asennetut väestöhälyttimet ja valtakunnallinen vaaratiedotejärjestelmä. Kiinteästi asennettuja väestöhälyttimiä täydentävät siirrettävät väestönhälyttimet ja hälytysajoneuvojen kuulutuslaitteistot. Vaaratiedotejärjestelmää täydentää pelastuslaitoksen muu vaaratiedotus, jonka kanavia ovat pelastuslaitoksen (ja tarvittaessa myös hyvinvointialueen) verkkosivut ja sosiaalisen median kanavat sekä pelastustoimialueella toimivat tiedotusvälineet.
- Kiinteästi asennettavien väestöhälyttimien tärkein asentamisperuste on vaarallisten aineiden käsittelyyn ja varastointiin liittyvät suuronnettomuusriskit. Muiden alueiden osalta pyritään vähintään siihen, että I-luokan riskialueet katetaan väestöhälyttimillä sekä säteeltään noin 1 km laajuiset alueet, joissa asuu yli 3000 asukasta (tarkentuu muun muassa käytettävissä olevien hälyttimien sijoituspaikkojen ja talouden raamin mukaisesti). Hälyttimien väestökattavuudessa tavoitellaan vähintään 55 % toteumaa.
- Uusia väestöhälyttimiä hankittaessa ja vanhoja uusittaessa siirrytään nykyaikaisten elektronisten hälyttimien käyttöön, jotka mahdollistavat sekä yleisen vaaramerkin että puheviestien antamisen. Väestöhälyttimien ylläpito tehdään pääosin omana työnä tekniset palvelut -vastuualueen toimesta. Työmäärä on noin 0,1–0,15 htv/vuosi. Uusien hälyttimien asentamisessa ja vanhojen purkamisessa käytetään myös ostopalveluita.

Palvelun kehittämistarve

Päätöksen saavuttaminen edellyttää, että palvelutasopäätöskauden aikana hankitaan ja asennetaan vuosittain noin viisi uutta hälytintä. Näistä osa lisää hälyttimien alueellista kattavuutta ja osa korvaa teknisen käyttöiän päässä olevia hälyttimiä. Väestövaroitussjärjestelmän on lähtökohtaisesti siedettävä sähkönjakelun sekä tieto- ja viestiliikenneverkkojen häiriöitä, mutta tämän lisäksi väestöhälyttimille on tarpeen laatia hälytinkohtaisesti priorisoitu varmennus- ja ylläpitosuunnitelma. Osana väestöhälyttimien ylläpitoa on kehitettävä seurantaa, jolla varmistutaan väestöhälyttimien oikeasta toiminnasta (mm. kuukausikokeilujen kuuntelu maastossa). Väestönvaroitussjärjestelmien ylläpidossa ja kehittämisessä on seurattava aktiivisesti muun muassa mobiililaitteita hyödyntävää valtakunnallista varoitussjärjestelmien kehitystyötä.

4.2.2 Pelastustoiminta

4.2.2.1 Toimintavalmiusaikatavoitteet

Palvelu ja sen nykytila

Pelastustoimen järjestämislain (613/2021) mukaan pelastustoiminnan palvelut on suunniteltava ja toteutettava siten, että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

Pohjois-Pohjanmaalla pelastustoiminnan palveluita on tuotettu 46 paloasemalta. Toimintavalmiustavoitteissa on noudatettu vuoden 2025 loppuun saakka voimassa olleen pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (SM:n julkaisuja 21/2012) vaatimuksia sekä ohjetta tarkentaneita palvelutasopäätöksen kirjauksia.

Toimintavalmiusaikatavoitteet, kuten ensimmäisen yksikön ja tehokkaan pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoitteet sekä ensimmäisen yksikön, tehokkaan pelastustoiminnan ja pelastusjoukkueen riskiluokista riippumattomat toimintavalmiusaikojen mediaanit, ovat toteutuneet yleisellä tasolla hyvin. Ensimmäisen yksikön toimintavalmiustoteumat heikkenivät vuoden 2024 aikana osassa II-luokan riskialueita (heikennystä etenkin kuntataajamissa, joissa ei ole ympärivuorokautisesti päivystävää paloasemaa). Lisäksi lähinnä Oulun Oulunsalossa, Länsi-Tuirassa ja Toppilassa on yksittäisiä riskiruutuja, joiden tavoittamisessa on ollut pitkään jatkuneita haasteita, ja ne ovat muodostuneet niin sanotuiksi ongelmaruuduiksi (katso myös kohta 2.2).

Toimintavalmiusaikatavoitteiden toteumat ovat nykytilatarkastelun (ennen vuotta 2026) mukaan seuraavat:

Riskiluokkakohtaiset toimintavalmiusajan toteumat ennen vuotta 2026

	Riskiluokka			
	v. 2022	v. 2023	v. 2024	1–6/2025
Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan toteuma riskiluokassa I (tavoite vähintään 50 %)	64,8 %	72,5 %	72,1 %	81,2 %
Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan toteuma riskiluokassa II (tavoite vähintään 50 %)	87,0 %	90,7 %	86,0 %	85,8 %
Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan toteuma riskiluokassa III (tavoite vähintään 50 %)	97,1 %	96,8 %	95,5 %	98,9 %
Tehokkaan pelastustoiminnan alkamisen toimintavalmiusajan toteuma riskiluokassa I (tavoite vähintään 50 %)	77,7 %	96,3 %	93,0 %	97,6 %
Tehokkaan pelastustoiminnan alkamisen toimintavalmiusajan toteuma riskiluokassa II (tavoite vähintään 50 %)	83,3 %	89,7 %	88,2 %	86,6 %
Tehokkaan pelastustoiminnan alkamisen toimintavalmiusajan toteuma riskiluokassa III (tavoite vähintään 50 %)	95,6 %	92,1 %	90,2 %	87,5 %

Riskiluokista riippumattomat toimintavalmiusaikojen mediaanit ennen vuotta 2026

	v. 2022	v. 2023	v. 2024	1–6/2025
Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan mediaani (tavoite enintään 8:47 min)	7:57 min	7:43 min	7:48 min	7:46 min
Pelastustoiminnan toimintavalmiusajan mediaani (tavoite enintään 13:23 min)	12:13 min	11:07 min	11:44 min	11:42 min
Pelastusjoukkueen toimintavalmiusajan mediaani (tavoite enintään 17:12 min)	16:10 min	16:05 min	15:43 min	17:07 min

Todetut toimintavalmiuspuutteet riskiruudivuotta 2026

	Riskiluokka			
	I	II	III	IV
Riskiruudivuotta kokonaismäärä riskiluokittain kalenterivuotta 2024 lopussa	25	248	296	45 433
Riskiruudivuotta lukumäärä, joissa ensimmäisen yksikön TVA ei toteutunut vähintään 50 %:ssa kiireellisistä pelastustoimen tehtävistä edellisen kalenterivuotta aikana.	4	32	5	-
Jatkuva puute (ns. ongelmariisuudut): Riskiruudivuotta lukumäärä, joissa ensimmäisen yksikön TVA ei toteutunut vähintään 50 %:ssa kiireellisistä pelastustoimen tehtävistä minään neljänä edellisenä kalenterivuotena (2021–2024).	2	3	0	-
Riskiruudivuotta lukumäärä, joissa tehokkaan pelastustoiminnan alkamisen TVA ei toteutunut vähintään 50 %:ssa kiireellisistä pelastustoimen tehtävistä kalenterivuotta 2024 aikana.	0	15	9	-
Jatkuva puute (ns. ongelmariisuudut): Riskiruudivuotta lukumäärä, joissa pelastustoiminnan TVA ei toteutunut vähintään 50 %:ssa kiireellisistä pelastustoimen tehtävistä minään neljänä edellisenä kalenterivuotena.	0	0	0	-

Edellisen palvelutasopäätöskauden aikana noudatettu Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM:n julkaisu 21/2012) uusittiin kokonaisuudessaan vuoden 2025 aikana. Uusi ohje (SM:n julkaisu 2025:2) korvasi vanhan ohjeen keväällä 2025. Ohjeen soveltaminen toimintavalmiuden järjestämiseen ja toteutumien mittaamiseen alkaa vuoden 2026 alusta alkaen. Seuraavassa esitetyt toimintavalmiuden tavoitteet perustuvat uudistettuun ohjeeseen.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Nopea ja tehokas apu hätätilanteessa on yksi keskeisistä hyvinvointiyhteiskunnan peruspilareista. Pelastustoimen tavoitteena on tuottaa kiireelliset pelastustoiminnan palvelut lähipalveluna ja siten onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittava suorituskyyky ja toimintavalmiusaikavaatimukset toteutuvat.

Pelastustoiminnan palveluiden kysyntä vaihtelee vuosittain. Viimeisen neljän vuoden aikana vuosittainen hälytystehtävien määrä on vaihdellut kaikkien tehtävien osalta noin 6 600–9 000 tehtävän välillä ja kiireellisten lakisääteisten tehtävien osalta 3 000–4 100 tehtävän välillä. Viime vuosien tehtävämäärissä on ollut laskeva suuntaus.

Pelastustoiminnan tehtävät on lähtökohtaisesti suoritettava viivytyksettä ja tehokkaasti. Kiireellisten ja lakisääteisten tehtävien toimintavalmiusajan minimivaatimukset sisältyvät Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeeseen (SM:n julkaisu 2025:2), joita voidaan tarkentaa hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksessä.

Toimintavalmiusaikavaatimukseen vaikuttaa keskeisesti toimintavalmiusohjeen mukainen riskialuejako ja riskiluokakohtaiset aikarajat, joiden kuluessa alueet on tavoitettava. Seuraavan sivun taulukossa on esitetty Pohjois-Pohjanmaan kuntataajamien korkeimmat riskiluokat, niiden tavoittamisen aikarajat ja toteumatavoitteet. Riskialuejako on päivitetty heinäkuussa 2025 ja sitä sovelletaan vuodesta 2026 alkaen. Vertailun vuoksi taulukossa on esitetty myös vuoden 2022 riskialuejaon korkein riskiluokka.

Toimintavalmiusaikaa määrittävä riskiruutujen korkein riskiluokka kunnittain sekä eräissä kuntataajamissa

Korkein riskiluokka	ALAVIESKA	HAAPAJÄRVI	HAAPAVESI	HAILUOTO	II	Kuivaniemi	KALAJOKI	Himanka	KEMPELE	KUUSAMO	Ruka	KÄRSÄMÄKI	LIMINKA	LUMIJOKI	MERIJÄRVI	MUHO	NIIVALA	OULAINEN	OULU	Haukipudas	Kliminki	Oulunsalo	Yli-Ii	Ylikiminki
v. 2022 aineisto	2	2	2	3	2	3	2	2	2	2	2	2	2	3	3	2	2	2	1	2	2	2	3	3
v. 2025 aineisto	2	2	2	3	2	3	2	3	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	1	2	2	2	3	2
	PUDASJÄRVI	Syöte	PYHÄJOKI	PYHÄJÄRVI	PYHÄNTÄ	RAAHE	Vihanti	REISJÄRVI	SIEVI	SIIKAJOKI	Ruukki	SIIKALATVA	Kestliä	Pippola	Pulkila	Rantsila	TAIVALKOSKI	TYRNÄVÄ	UTAJÄRVI	VAALA	YLVIESKA			
v. 2022 aineisto	2	4	2	2	2	1	2	3	2	3	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	1			
v. 2025 aineisto	2	3	3	2	2	2	3	3	2	3	2	2	3	3	2	3	2	2	3	2	1			

Riskialuejako muodostuu 1 km x 1 km tilastoruuduista, joita Pohjois-Pohjanmaan alueella on merialueet mukaan lukien 46 002 kpl. Riskiruutujen riskitason laskenta tehdään toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa (SM:n julkaisuja 2025:2) tarkemmin määritellyllä tavalla hyödyntäen ruudun alueelle kohdistuvan rakennetun kerrosalan määrää sekä ruudun alueelle kohdistuneiden korkean pelastuspotentiaalin onnettomuuksien määrää viiden vuoden ajalta. Aineisto päivitetään ja jaetaan pelastuslaitoksille keskitetysti vuosittain.

Riskiruutujen tavoittamiselle asetetut aikarajat minuutteina hälytyksestä (tiivistettynä toimintavalmiuden suunnitteluohjeesta)

Riskiluokka	Ensimmäinen vaste kohteessa	Pelastusryhmä kohteessa	Pelastusjoukkue kohteessa
1	6 min	9 min	20 min
2	10 min	12 min	30 min
3	20 min	20 min	30 min
4	voi olla > 20 min	voi olla > 20 min	voi olla > 30 min
Ohjeen minimivaatimus	Riskiruuduittain vähintään 50 %:sti		Riskiluokittain vähintään 80 %:sti
	Jos pelastustoiminnan alkamisen viive 4-luokan riskialueilla on 40 minuuttia tai enemmän, on alueella kiinnitettävä erityistä huomiota omatoimisen varautumisen tukemiseen onnettomuuksien ehkäisyn keinoin.		

Määritelmät tiivistetysti:

Ensimmäinen vaste	Ensimmäinen pelastusyksikkö kalustoineen
Pelastusryhmä	Vähintään 4 henkilön muodostelma kalustoineen
Pelastusjoukkue	Vähintään 9 henkilön muodostelma kalustoineen

Kuva 6. Taulukko pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (SM:n julkaisuja 2025:2) mukaisesta riskialueajaosta ja toimintavalmiusaikavaatimuksista vuoden 2025 tilanteen mukaan

Toimintavalmiuden määrittämisessä käytettäviä riskiruutuja on Pohjois-Pohjanmaan alueella merialueet mukaan lukien noin 46 000 kpl. Uudessa riskialueajaossa ruuduista 20 kpl kuuluu riskitasoltaan luokkaan 1, 204 luokkaan 2, 352 luokkaan 3 ja loput luokkaan 4. Riskialueajaosta on kerrottu tarkemmin pelastustoimen riskianalyyssissä (ei julkinen).

Päätös palvelutasosta

Pelastustoimen kiireellisten hälytystehtävien toimintavalmiusaikatavoitteet vuosille 2026–2029:

Pelastustoiminnan ensimmäisen vasteen tavoitteet	Riskiluokka			
	I	II	III	IV
Pelastustoiminnan ensimmäisen vasteen riskiruutukohtainen toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina (enintään)	6 min	10 min	20 min	-
Pelastustoiminnan ensimmäisen vasteen riskiruutukohtainen toimintavalmiusajan toteumatavoite prosenteina (vähintään)	50 %	50 %	50 %	-
Pelastustoiminnan ensimmäisen vasteen riskiluokasta riippumaton toimintavalmiusajan mediaani (enintään)	8:08 min			

Pelastusryhmän tavoitteet

Pelastusryhmän riskiluokakohtainen toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina (enintään)	9 min	12 min	20 min	-
Pelastusryhmän riskiluokakohtainen toimintavalmiusajan toteumatavoite prosentteina (vähintään)	80 %	80 %	80 %	-
Pelastusryhmän riskiluokasta riippumaton toimintavalmiusajan mediaani (enintään)	12:06 min			

Pelastusjoukkueen tavoitteet

Pelastusjoukkueen riskiluokakohtainen toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina (enintään)	20 min	30 min	30 min	-
Pelastusjoukkueen riskiluokakohtainen toimintavalmiusajan toteumatavoite prosentteina (vähintään)	80 %	80 %	80 %	-
Pelastusjoukkueen riskiluokasta riippumaton toimintavalmiusajan mediaani (enintään)	17:56 min			

Kehittämistarve

Palvelutasopäätöskauden lähettäessä on varmistettava, että uuden toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukainen toteumien mittaaminen onnistuu ja on osa pelastuslaitoksen omavalvontaa ja raportointia. Erityisesti on huomioitava uudistunut riskialuejako, toimintavalmiusaikavaatimusten ja toteumien tavoitetasojen muuttuminen sekä ensimmäisen vasteen, pelastusryhmän ja -joukkueen muodostumista koskevat henkilöstömäärävaatimukset ja pelastustoimintakelpoisuuden vaatimukset kiireellisissä tehtävissä. Muutokset on huomioitava etupainotteisesti myös toimintavalmiuden suunnittelussa ja valmiuden tuottamisessa.

Pelastustoiminnan palveluita tuotettaessa on seurattava tehostetusti ensimmäisen vasteen toimintavalmiusaikatoteumia alueilla, joissa toteumissa on todettu heikentymää tai joissa on ollut pitkään jatkuneita toimintavalmiusaikapuutteita (katso myös kohta 2.2). Toimintavalmiusaikatoteumien kehittämisessä on lisäksi tärkeää varmistaa, että paloasemien henkilöstöllä on tiedossa oman alueensa riskiruudut, niiden riskiluokat ja ruutuihin liittyvät toimintavalmiusaikavaatimukset. Tämän osalta kehittämistyö aloitettiin keväällä 2025.

Pohjois-Pohjanmaalla pitkään jatkuneiden toimintavalmiusaikapuutteiden alueita ovat olleet Oulussa Länsi-Tuira, Toppila ja Oulunsalon keskustaajama sekä jossain määrin myös Kaukovainion alue. Oulunsalon keskustaajaman toimintavalmiusaikapuutteiden korjaamiseen ei ole muuta ratkaisua kuin lisätä valmiutta siten, että alue tavoitetaan vaaditusti. Käytännössä tämä tarkoittaa paloasemarakentamista. Paloasemarakentamista alustavat selvitykset aloitettiin vuoden 2025 aikana. Linnanmaan vuonna 2021 valmistunut uusi paloasema vähensi toimintavalmiusaikapuutteita Oulun keskustan pohjoispuolisilla alueilla ja sen olisi lähtökohtaisesti pitänyt ratkaista myös Toppilan alueen haasteet. Toppilassa samoin kuin Kaukovainiolla ja Tuirassa toimintavalmiusajan ylitykset ovat ajallisesti pieniä ja niihin haetaan ratkaisua operatiivisen henkilöstön kanssa. Tarkasteluun on otettava muun muassa hälytystehtävien lähtöviive ja hälytysajon ajonopeus (liikenneturvallisuutta vaarantamatta).

4.2.2.2 Valmiuden säätelyn toimintamallit

Palvelu ja sen nykytila

Yhteiskunnan uhka- ja turvallisuustilanne ei ole jatkuvasti stabiili. Valmiuden säätelyllä tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla pelastuslaitoksen toimintavalmius ja suorituskyky saatetaan vastaamaan vallitsevaa uhkaa ja turvallisuustilannetta ja/tai resurssitilannetta. Valmiuden säätelyä voivat edellyttää esimerkiksi suuria

resursseja vaativat ja samalla valmiustyhjiöitä aiheuttavat suuret tai samanaikaiset onnettomuustilanteet tai niiden uhkaan varautuminen. Valmiuden sääntely voi joko kohottaa tai laskea valmiutta. Valmiuden sääntelyyn voi tarvittaessa kuulua myös Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa (SM:n julkaisuja 2025:2) tarkoitettu pelastustoimen valmiustason (perus-, tehostettu- ja täysvalmius) muuttaminen.

Pelastustoiminnan palvelutasoon vaikuttava valmiuden sääntely on luonteeltaan tilapäistä, yleensä poikkeuksellista ja perustuu tarkkaan harkintaan tavoiteltavista hyödyistä ja toimenpiteiden mahdollisista riskeistä. Ennen päätöksiä arvioidaan muita toteutustapoja, kuten palveluiden priorisointia, tehtävien jonouttamista sekä käytettävissä olevien voimavarojen muuta tarkoituksenmukaista sijoittamista ja käyttöä. Valmiuden sääntelyn päätöksenteko- ja toteutusperiaatteet on suunniteltu ennalta valmiutta, johtamista ja hälyttämistä käsittelevissä suunnitelmissa ja ohjeissa.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastustoiminnassa käytetään olemassa olevaa suorituskyyä tilanteen edellyttämällä tavalla. Valmiuden sääntely periaatteisiin kuuluu uhka- ja turvallisuustilanteiden ennakointi ja pelastustoimen suorituskyyyn saattaminen turvallisuustilannetta vastaavaksi kustannustehokkuutta unohtamatta.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää suunnitelmaa valmiuden sääntelystä, jossa pelastustoiminnan alueellista tai paikallista valmiutta voidaan tilapäisesti nostaa tai laskea. Suunnitelman perustana on ennakoitun tai vallitsevan uhka-, turvallisuus- tai resurssitilanteen poikkeuksellinen vaikutus valmiustarpeisiin.
- Valmiuden tilapäistä kohottamista tai laskemista sekä tehtyjen toimenpiteiden purkamista koskevan päätöksen tekee pelastustoiminnan johtaja. Pitkittyvässä tilanteessa valmiuden laskemista ja palauttamista koskevan päätöksen tekee pelastustoiminnan palvelualuejohtaja. Poikkeusoloissa toimitaan erillisten suunnitelmien ja delegointipäätösten mukaisella tavalla. Päätöksentekoon on sijaistajajärjestelyt.

Palvelun kehittämistarve

Palvelutasopäätöskaudella pelastuslaitos kehittää dynaamista valmiuden sääntelyä alueellisesti. Valmiuden sääntely vaatii ennakoitua ja suunnitelmallisuutta riskien tunnistamiseen.

4.2.2.3 Henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu hyvinvointialueen eri osissa

Palvelu ja sen nykytila

Nopea ja tehokas pelastustoiminta vaatii suorituskyyistä henkilöstöä. Henkilöstö riittävä määrä, henkilöstön tiedot ja taidot, henkilöstön fyysinen ja psyykinen suorituskyy sekä pelastustoiminnassa tarvittavat varusteet ja kalusto antavat lähtökohdat suoriutua pelastustoiminnan tehtävistä. Nopea ja tehokas pelastustoiminta toteutuu, kun henkilöstö, kalusto ja varusteet on sijoitettu riski-/tarveperusteisesti ja kun henkilöstön lähtövalmius ja hälytysohjeet on määritetty toimintavalmiusaikavaatimukset huomioiden.

Pohjois-Pohjanmaan alueen kiireellisen pelastustoiminnan palveluita tuotetaan päätoimisen ja sopimushenkilöstön toimesta. Henkilöstövoimavarojen tarpeen arviointi tehdään toimintaympäristö- ja riskianalyysin sekä suorituskyyvaatimuksien perusteella. Pelastustoimintaan osallistuvan päätoimisen vakinaisen henkilöstön kokonaismäärä oli vuonna 2024 noin 275 henkilöä ja hälytystoimintaan osallistuvan

sopimushenkilöstön noin 840 henkilöä. Henkilöstö ja kalusto (pelastusryhmät) on sijoitettu paloasemille siten, että ensimmäinen vaste on saavuttanut onnettomuuskohteet mahdollisimman nopeasti. Kokoluokaltaan suurempien tilanteiden (keskisuuret ja suuret tilanteet) edellyttämät voimavarat on koottu usealta paloasemalta.

Päätoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön määrän ja suorituskyyvaatimusten osalta on noudatettu pelastuslain ja -asetuksen vaatimuksia, pelastusalan muita normeja sekä pelastuslaitoksen sisäisiä ohjeita.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Henkilöstön määrä, osaaminen, hälytysvalmius ja hälytysohjeet on määritettävä siten, että valmius vastaa pelastustoimialueen eri osissa esiintyviä onnettomuusriskejä, muita alueella esiintyviä pelastustoiminnan tarpeita sekä toimintavalmiuden vaatimuksia. Toiminnallisena perusvaatimuksena on hälytystoiminnan luotettavuus ja hälytetyn muodostelman riittävä suorituskyy. Henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista keskeisimpiä ovat henkilöstöryhmiltä edellytettävä peruskoulutus, tietoja ja taitoja ylläpitävä ja kehittävä ylläpitokoulutus, vastuualueiden ja toimintaympäristön mukainen erityisosaaminen sekä riittävä fyysinen ja psyykinen suorituskyy pelastustoimen tehtävissä. (PelL 39, 56 ja 57 §, TTL 8 ja 14 §)

Päätös palvelutasosta

- Pelastustoiminnan edellyttämä toimintavalmius pohjautuu toimintavalmiuden suunnitteluohjeen vaatimusten mukaiseen pelastustoiminnan palveluverkkoon ja kohdassa 4.2.2.1 päätettyihin Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen toimintavalmiusaikatavoitteisiin.
- Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimessa kiireellisen pelastustoiminnan henkilöstövoimavarat muodostuvat päätoimisesta henkilöstöstä ja sopimushenkilöstöstä. Sopimushenkilöstöä käytetään pelastustoiminnan palveluiden tuottamiseen pelastuslain (379/2011) 27 §:n ja luvun 7 sallimissa rajoissa.
- Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen ympärivuorokautinen varmistettu lähtövalmius on vähintään 42 henkilöä (pelastustoiminnan päätoimisen miehistön ja alipäällystön vahvuus yhteensä). Varmistetussa lähtövalmiudessa olevat henkilöt sijoitetaan alueen eri osiin siten, että riski- ja suorituskyyperusteiset sekä toimintavalmiutta koskevat tavoitteet (ks. kohta 4.2.2.1) voidaan saavuttaa yhteistyössä hälytystoimintaan osallistuvan sopimushenkilöstön kanssa. Tavoitteena on, että kaikki alueen tavoitevahvuiset välittömän lähtövalmiuden pelastusryhmät kykenevät vaativien pelastustehtävien suorittamiseen.
- Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella on pelastustoiminnan päällystötasoiseen johtamiseen kolmen henkilön ympärivuorokautinen varmistettu lähtövalmius, jonka lisäksi alueella ylläpidetään riskiperusteisesti ja ajoittain yhtä päivystävää palomestaria varmistetussa valmiudessa. Pelastustoiminnan johtamista ja tilannekuvaa tukee Pohjois-Suomen yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskus, jossa on ympärivuorokautinen päällystötasoinen varmennettu valmius.
- Paloasemien sopimushenkilöstön määrä, osaaminen, toimintakyy ja toimintavarmuus pyritään pitämään tasolla, joka mahdollistaa pelastustoiminnan aloittamisen lähimmän ja tarkoituksenmukaisimman vasteen periaatteella. Tavoitteena on, että jokainen sopimushenkilöstön käyttöön perustuva paloasema kykenee muodostamaan pelastustoiminnalta edellytettävällä tavalla vähintään pelastusryhmän suuruisen muodostelman.

- Pelastustoiminnan henkilöstön määrään, perus- ja ylläpitokoulutukseen sekä lähtövalmiuteen liittyvät tekijät määritetään siten, että paloasemilla on riittävä toimintakyky suoriutua toimintaympäristönsä pelastustoiminnasta toimialaa koskevien vaatimusten mukaisesti, joko itsenäisesti (kokoluokaltaan pienet tehtävät) tai usean paloaseman yhteistyönä (suuremmat tehtävät sekä erityisosaamista ja -kalustoa vaativat tehtävät).
- Pelastustoiminnan muodostelmien ja henkilöstön suorituskykyarviointi muodostaa perustan toimintavalmiuden ylläpidolle ja vastesuunnittelulle sekä henkilöstön osaamisen ja suorituskyvyn kehittämiseksi.

Palvelun kehittämistarve

Pelastustoiminnan palveluiden kehittämisessä on kiinnitettävä erityistä huomioita kiireellisen pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen riittävyyteen sekä osaamis- ja suorituskykyvaatimusten toteutumisen seurantaan. Valtakunnallinen pelastajapula aiheuttaa haasteita päätoimisen henkilöstön saatavuudessa samalla, kun väestörakenteen muutos ja väestön keskittyminen Ouluun ja sen kehyskuntiin aiheuttaa jatkuvia alueellisia haasteita sopimushenkilöstön rekrytointiin.

Henkilöstövoimavarojen riittävyydestä ja toimintaympäristön muutoksista aiheutuvista haasteista johtuen on varauduttava ja toteutettava toimenpiteitä, jossa henkilöstövoimavaroja siirretään tarpeen ja riskien mukaisesti sekä perinteisiä pelastustoiminnan menetelmiä korvataan vaihtoehtoisilla menetelmillä. Pelastustoiminnan vaihtoehtoisilla menetelmillä tarkoitetaan yleensä menetelmiä, jotka mahdollistavat pelastustoiminnan toteuttamisen ilman perinteiseen ja usein tehokkaimpaan toteutustapaan liittyviä korkeita fyysisen suorituskyvyn vaatimuksia. Esimerkiksi savusukellusta hyödyntävän sammuttamisen korvaaminen ulkoapäin tapahtuvalla sammuttamisella tai pintapelastuksen toteuttaminen menetelmällä, joka ei vaadi perinteisten menetelmien edellyttämää fyysistä suorituskykyä ja uimataitaa.

4.2.2.4 Henkilöstövoimavarojen osaamisen ylläpidon ja kehittämisen pääperiaatteet

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

TKIO-palvelut (tutkimus, kehittäminen, innovaatio ja osaaminen) ovat osa pelastuslaitoksen yhteisten palveluiden palvelualueen toimintoja. Palvelua tuotetaan yhteistyössä pelastuslaitoksen johtoryhmän, palvelualueiden sekä pelastustoimialan toimijoiden ja verkostojen kanssa. TKIO-toiminnalla edistetään pelastustoimen palvelutuotannon säädöstenmukaisuutta, riskiperusteisuutta, vaikuttavuutta, kustannus-tehokkuutta ja kohdentumista sekä pelastustoimen että yhteiskunnan tarpeiden näkökulmasta oikein.

TKIO-palveluihin kuuluva osaamisen hallinta on tuottanut yhdessä palvelualueiden kanssa uusimpaan tietoon ja menetelmiin pohjautuvaa perus-, täydennys- ja ylläpitokoulutusta sekä harjoituksia, joista suuri osa on päätoimiselle- ja sopimushenkilöstölle pakollisia. Edellä mainittuja palveluita on tuotettu pelastuslaitoksen ja hyvinvointialueen sisäisenä toimintana sekä hankittu tarpeen mukaan ostopalveluna ulkopuolisilta toimijoilta. Osaamisen hallintaan on kuulunut henkilöstön osaamista ja toimintakykyä koskevat koulutustarvekartoitukset sekä muun muassa koulutusten, harjoitusten ja toimintakyvyn toteutumisen seuranta.

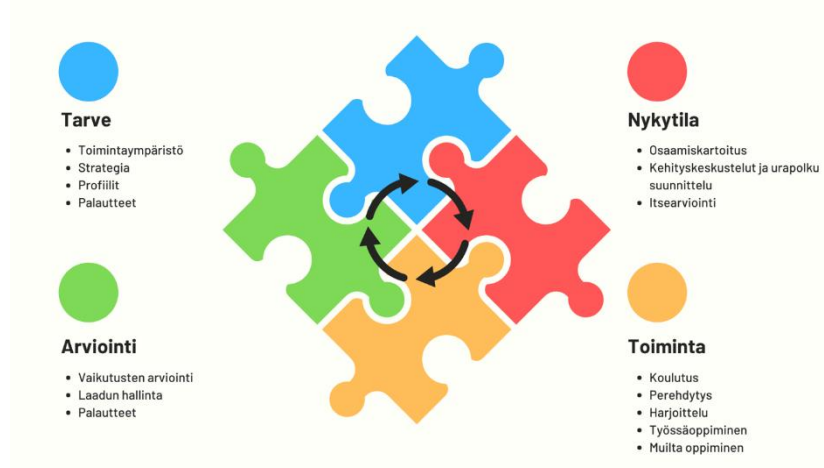
Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Osaamisen hallinnan tavoitteena on varmistaa yhdessä palvelualueiden kanssa, että henkilöstö saa tehtävässään tarvitsemansa kokonaisvaltaisen, alueen riskit, erityispiirteet huomioon ottavan perus-, ylläpito- ja täydennyskoulutuksen ja muun osaamisen kehittymisen tuen. Osaamisen hallinnan tavoitteena on myös

tukea työnhallintaa, työssä jaksamista, työurasuunnittelua ja muuta työhyvinvointia riippumatta siitä, missä tehtävässä henkilöt pelastustoimessa ovat. Osaamisen hallinta tukee palvelutuotannon laadun kehittymistä. Se on suunnitelmallista ja tavoitteellista, osaamisen hallinnan tietojärjestelmässä ylläpidettävää toimintaa, jonka toteutumista ja vaikuttavuutta mitataan säännöllisesti.

Asiantuntijuutta jaetaan koko organisaation kesken ja henkilöstön asiantuntijuutta käytetään laajasti hyödyksi osaamisen ylläpidon kehittämisessä ja eteenpäin viemisessä. Osaamisen kehittämisen niin kutsuttu pääkouluttajajärjestelmä on hajautettu. Toimijoita on pelastuslaitoksen kaikilla palvelualueilla ja järjestelmään kuuluu yksittäisiä asiantuntijoita, asiantuntijapareja sekä työryhmiä, joiden avulla muun muassa sitoutetaan eri henkilöstöryhmiä mukaan toimintaan. He kaikki tekevät yhteistyötä keskenään ja pyrkivät kehittämään toimintoja entistä paremmiksi. Kokonaisuutta koordinoi TKIO-palvelut. Edellä mainituilla toimenpiteillä henkilöstön osaamisen ylläpidon ja kehittämisen kokonaisuutta kehitetään sekä saatetaan vastaamaan kokonaisvaltaisesti entistä paremmin tulevaisuuden tarpeita.

Osaaminen on yksi keskeisistä työn lopputulosta määrittävistä tekijöistä. Osaamisen hallinnan tarve muodostuu muun muassa pelastuslaitoksen laajasta tehtäväkentästä, toimintaympäristön ja työmenetelmien muutoksista, säädös- ja normiohjauksesta ja sen muutoksista sekä henkilöstömäärästä ja henkilöstön vaihtuvuudesta.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen TKIO-palvelut suunnittelee, koordinoi ja tuottaa systemaattisesti uusimpaan tietoon pohjautuvaa osaamisen hallinnan palvelua yhteistyössä palvelualueiden kanssa. Osaamisen hallinnan tuki kattaa pelastustoimen henkilöstölle pakolliset koulutukset ja harjoitukset sekä osaamistarvekartoituksista, kehityskeskusteluista, urapolkusuunnitelmista ja pelastuslaitoksen tarpeista esille nousevat muut perus-, ylläpito- ja täydennyskoulutustarpeet.
- TKIO-palvelut tuottaa uusimpaan tietoon pohjautuvia perusteita osaamisen ylläpidon, kehittämisen ja hallinnan tueksi.

Palvelutason kehittämistarve

TKIO-palveluiden osaamisen ylläpidon ja kehittämisen keskeinen tavoite PTP-kaudelle 2026–2029 on saada vuoden 2023 alusta käynnistyneen Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen osaamisen ylläpito ja kehittäminen

turvattua. On myös mietittävä ratkaisuja, joilla mahdollistetaan henkilöstön ylläpito- ja täydennyskoulutus aikaisempaa paremmin henkilön tehtävästä ja työajasta riippumatta. Lisäksi on ratkaistava perus-, ylläpito- ja täydennyskoulutuksen sekä muun osaamisen hallinnan taloudelliset haasteet.

Pelastuslaitosten koulutus- ja harjoitustoiminnan kehittämistä, yhdenmukaistamista ja sulautumista hyvinvointialueen toimintoihin on jatkettava. Konkreettisena tavoitteena on saada pelastuslaitoksen koulutuspolun, -suunnitelmien ja -materiaalien kokonaisuus entistä paremmalle tasolle. Lisäksi kehitetään sopimushenkilöstön peruskursseille hakeutumisen prosesseja ja pyritään vahvistamaan sopimushenkilöstön osaamista sekä kursseille pääsemistä koko alueella. Vakinaisen henkilöstön koulutustarjontaa ja koulutuksen monipuolisuutta vahvistetaan pelastuslaitoksen ja hyvinvointialueen sisäisillä koulutuksilla sekä lisäksi ostopalveluina ostetuilla koulutustilaisuuksilla sekä kursseilla.

Palvelutasopäätöskaudella pelastuslaitos luo osaamisen kehittämisjärjestelmän, jonka avulla voidaan seurata ja raportoida yksittäisen henkilön ja tarvittavien henkilöstöryhmien osaamisen kelpoisuuksia sekä etenkin pelastussukellukseen vaadittavaa suorituskyykyä. TKIO-palveluiden on ylläpidettävä ja kehittävä osaamisen hallinnan dokumentointijärjestelmiä yhdessä palvelualueiden, resurssitoimiston ja HR-palveluiden kanssa. Perus-, täydennys- ja ylläpitokoulutuksen toteutumaa on seurattava säännöllisesti aihealueittain ja henkilöstöryhmittäin. Osaamisen hallinnan tietojärjestelmään on oltava pääsy kaikilla organisaatiotasoilla.

Osaamisen hallinnan tietojärjestelmien osalta on hyvä osallistua valtakunnallisen dokumentointijärjestelmän kehittämiseen mm. Pelastusopiston kanssa.

4.2.2.5 Henkilöstövoimavarojen fyysisen toimintakyvyn vähimmäistaso

Palvelu ja sen nykytila

Pelastustoiminta on fyysisesti ja psyykkisesti vaativaa työtä. Pelastustoimintaan osallistuvien terveydentilan ja toimintakyvyn tulee vastata työn asettamia vaatimuksia. Työtehtävät tulee pystyä suorittamaan kiireellisen pelastustoiminnan edellyttämällä tehokkuudella omaa tai muiden terveyttä ja työturvallisuutta vaarantamatta.

Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön fyysisen toimintakyvyn mittaamiseen ja arviointiin on käytetty pelastusalalla yleisesti hyödynnettyä FireFit-kuntoarviota, joka muodostuu aerobista kuntoa mittaavasta osiosta sekä lihasvoimaa ja -kestävyyttä mittaavasta osiosta (SM:n ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä, SM 5/2016). FireFit-kuntoarviota on täydentänyt työterveyshuollon suorittamat terveydentilan ja soveltuvuuden alku- ja määraikaistarkastukset sekä esihenkilötyöhön kuuluva toimintakyvyn, työskentelyedellytysten ja työturvallisuuden seuranta. Mittaamalla ja arvioimalla saadun toimintakyvyn (FireFit-luokitus) ja sitä vastaavan työtehtäväsoveltuvuuden määrittämisessä on noudatettu valtakunnallista ohjeistusta (mm. Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan (SM:n julkaisu 28/2023).

Pelastussukellustehtävien fyysisen toimintakyvyn vaatimukset ovat tuottaneet haasteita etenkin sopimuspalokuntatoimintaan perustuvilla paloasemilla. Vuoden 2024 päättyessä vaativassa savusukelluksessa ja pintapelastamisessa tarvittavan fyysisen toimintakykyvaatimuksen (FireFit-indeksi $\geq 3,0$) täytti päätoimisista miehistö- ja alipäälyllystöviranhaltijoista noin 85 % ja sopimushenkilöstöstä noin 21 %. Perustehtävien tasolla (FireFit-indeksi $> 2,0$) oli päätoimisesta henkilöstöstä noin 9 % ja sopimushenkilöstöstä 23 %.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastustoiminnassa henkilöstön fyysinen toimintakyky on yksi keskeisistä suorituskyykyä määrittävistä tekijöistä. Pelastustoiminnan tehtävien luonteesta johtuen ideaalitalanne olisi, jos yksittäiset henkilöt ja

tehtävään hälytetyt pelastusmuodostelmat kykenisivät suorittamaan kaikkia pelastustoiminnassa eteen tulevia tehtäviä. Fyysisen toimintakyvyn puute/rajoitteet voivat kuitenkin estää vaativiin tehtäviin osallistumisen ja/tai vaikeuttaa pelastustoiminnan tehtävien suorittamista. Pelastussukelluskykyä vaativia tehtäviä on kaikista tehtävistä vain noin 5 %, joten pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön toimintakyky riittää hyvin valtaosaan pelastustoiminnan tehtävistä.

Pelastuslaitoksen tavoitteena on, että hälytystehtävää suorittamaan lähtevällä muodostelmalla on fyysisen toimintakyvyn puolesta edellytykset suoriutua tehtävästä. Tarpeellisen suorituskyyvyn saavuttamiseksi, on henkilöstön fyysinen toimintakyky oltava tehtävien ja toimintaympäristön vaatimalla tasolla. Fyysisen suorituskyyvyn valtakunnalliset tavoitteet on kuvattu tehtäväkohtaisesti sisäministeriön ohjeessa pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan (SM:n julkaisu 28/2023).

Päätös palvelutasosta

- Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön fyysisen toimintakyvyn mittaamisessa ja arvioinnissa sekä fyysistä toimintakykyä vastaavien työtehtävien määrittämisessä noudatetaan työturvallisuuslakia ja pelastustoimialan ohjeita. Ohjeista keskeisin on Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan (SM:n julkaisu 28/2023).
- Päätoimisen henkilöstön muodostamaan pelastusryhmään kuuluvien FireFit-indeksin osalta tavoitellaan tasoa, joka mahdollistaa pelastussukellusta vaativien tehtävien aloittamisen ensimmäisenä kohteen saavuttavan pelastusryhmän toimesta.
- Pelastuslaitos pyrkii ylläpitämään riskiperusteista vesisukellusvalmiutta Oulun vastuualueella päätoimisen henkilöstön toimesta. Välttömään vesisukellusvalmiuteen osallistuvien henkilöiden on täytettävä pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoiminta -ohjeen fyysisen toimintakyvyn ja lisäkoulutuksen vaatimukset.
- Pääosin sopimushenkilöstön muodostamaan pelastusryhmään kuuluvien osalta tavoitellaan perustehtävätasoa, joka mahdollistaa sammutus-, pelastus- ja tukitehtävien (ml. paineilmalaitteen käyttämisen) aloittamisen ensimmäisenä kohteen saavuttavan pelastusryhmän toimesta (FF ≥ 2,0). Pääosin sopimushenkilöstön muodostaman pelastusjoukkueen osalta tavoite on vaativat tehtävät -taso, sama kuin päätoimisen henkilöstön pelastusryhmällä (FF ≥ 3,0).
- Sopimushenkilöstön muodostamien pelastusryhmien käyttämät sammutus- ja pelastusmenetelmät sopeutetaan tarvittaessa pelastusryhmän henkilöstön fyysisen toimintakyvyn suoritustasoon.
- Pelastuslaitos käyttää valtakunnallisen ohjeen mukaisia testausmenetelmiä ja välineitä fyysisen kunnon testaamiseen ja seuraa yksilökohtaisesti henkilöstönsä suorituskyykyä sekä sen vaikutusta suoritettaviin tehtäviin.

Palvelun kehittämistarve

Fyysisen toimintakyvyn mittaamista ja arviointia on kehitettävä toteutustavaltaan yhtenäiseksi ja koko pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön kattavaksi. Esihenkilöiden osaamista ja roolia kehitetään varhaisen puuttumisen havainnointiin työntekijöiden fyysisen kunnon heikentymisessä. Fyysisen toimintakyvyn vaatimukset (mm. pintapelastuksessa) sekä henkilöstön mahdolliset fyysisen toimintakyvyn rajoitteet on huomioitava, kun määritetään pelastusryhmien ensisijaisia sammutus- ja pelastustoiminnan menetelmiä.

Palvelutasopäätöskaudella pelastuslaitos luo asemapaikka- ja tehtäväkohtaiset suorituskyyvaatimukset pelastustoimintaan osallistuvalla henkilöstöllä.

4.2.2.6 Kalustovoimavarat toiminnoittain alueen eri osissa

Palvelu ja sen nykytila

Tehokas pelastustoiminta vaatii henkilöstöä ja kalustoa. Pelastustoiminnassa tarvittavaa kalustoa ovat muun muassa pelastustoimen hälytysajoneuvot varusteineen sekä paloasemien kalustovarastoista saatavat täydennykset. Pelastustoiminnassa tarvittavaa erityiskalustoa, kuten raskasta nosto-, raivaus- ja maansiirto-kalustoa saadaan tarvittaessa ostopalveluna myös ulkopuolisilta palveluntuottajilta.

Pohjois-Pohjanmaan paloasemien peruskalustona on yleisimmin sammutus- ja säiliöauto tai säiliösammutus-auto varusteineen, jolla henkilöstö kykenee suoriutumaan tehokkaasti päivittäisistä onnettomuuksista ja kahden paloaseman yhteistyönä yleensä myös keskisuurista onnettomuuksista. Paloaseman toimintaympäristön sitä edellyttäessä, on paloaseman peruskalustoa täydennetty onnettomuustyyppikohtaisella erityiskalustolla, kuten moottorikelkalla, mönkijällä tai veneellä. Lähtökohtaisesti pelastuslaitoksen käytössä oleva kalusto on toimivaa ja kaluston määrässä ja sijoittelussa on huomioitu riski- ja tietoperusteisesti määritetty suorituskyyvyn tarve.

Keskisuurten ja sitä suurempien onnettomuustilanteiden vaatima erityiskalusto on keskitetty onnettomuus-riskien mukaisesti. Erityiskalustoa ovat muun muassa nostolava- ja puomitikasautot, raivausautot sekä vaarallisten aineiden torjuntaan, öljyntorjuntaan, maasto- ja vesipelastamiseen ja vesihuoltoon liittyvä kalusto.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksella on kalusto ja varusteet, jolla voidaan vastata viivytystä ja tehokkaasti paikallisiin ja alueellisiin onnettomuuksiin ja muihin uhkiin kaikissa turvallisuustilanteissa, myös poikkeusoloissa. Kaluston ja varusteiden hankinta- ja ylläpitomäärärahat on sovitettu tavoiteltuun suorituskyyvyn nähden oikein. Kaluston määrässä ja sijoittelussa on huomioitu riski- ja tietoperusteisesti määritetty suorituskyyvyn tarve. Lisäksi on huomioitu kaluston käyttöaste, ikä, kunto ja soveltuvuus sekä kaluston kierrätyksen ja yhteiskäytön mahdollisuudet koko pelastustoimialue huomioiden.

Pelastustoiminnan toimintavalmiusvaatimukset, palvelun tuottaminen lähipalveluna sekä pelastustoiminnan toimintakyyvää vaativien onnettomuuksien kirjavuus (tavanomaisia, erikoisia, poikkeuksellisia, pieniä, keskisuuria, suuria, päällekkäisiä jne.) edellyttävät merkittävää määrää erilaista kalustoa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen alueella on onnettomuusriskeihin nähden oikein mitoitettut ja toimintavarmat pelastustoiminnan kalustot, varusteet ja laitteet. Kalustoa käytetään koko pelastustoimialueella lähimmän ja tarkoituksenmukaisimman yksikön periaatteella (ks. kohta 4.3.1, Hälytysohje).
- Pelastuslaitoksen kalustollisella valmiudella pystytään suoriutumaan nopeasti ja tehokkaasti uhkamallien osoittamista päivittäisistä onnettomuuksista ja asemapaikkojen yhteistyönä myös keskisuurista onnettomuuksista. Kalustollisen valmiuden perustan muodostavat paloasemille sijoitetut sammutus-, säiliö- ja/tai säiliösammutusautot varusteineen ja laitteineen.

- Pelastustoiminnassa tarvittava erityiskalusto keskitetään toimintaympäristö-, riski- ja tarkoituksenmukaisuusperusteisesti. Tarkemmat määrittelyt alueelliseen keskittämiseen kuvataan pelastuslaitoksen riskianalyysissä. Erityiskaluston määrässä ja sijoittamisessa on seuraavat lähtökohdat:
 - o Varsinainen vaarallisten aineiden kalustollinen torjuntavalmius toteutetaan alueellisesti ympäristövahinkojen ja CBRN-tilanteiden torjuntasuunnitelman mukaisesti (ks. kohta 4.2.2.9).
 - o Kalustollinen valmius kesä- ja talviaikaiseen, maastoajoneuvokalustolla tuettuun maastopelastamiseen sekä moottoriveneillä ja muulla kalustolla tuettuun pintapelastamiseen on vähintään kohdetta lähimmällä pelastusjoukkueella (ks. 4.2.2.10).
 - o Sammutusvesihuollon ja tulvantorjunnan suurtehopumput keskitetään vastuualueille Oulu ja Länsi. Tämän lisäksi sammutusvesihuolto mitoitetaan siten, että vastuualueet kykenevät tuottamaan vähintään pelastuskompanian tarvitseman sammutusvesivirtaaman säiliövedestä, vesijohtoverkoista tai luonnonvesilähteistä joko hälytysajoneuvojen kiinteitä pumppuja tai siirrettäviä moottoriruiskuja käyttäen. Sammutusvesihuollon pumppukalusto hyödynnetään myös tulvantorjunnassa.
 - o Kalustollinen valmius suojavaahdotukseen, vaahdolla sammuttamiseen ja vedenohenteiden käyttöön on vähintään kohdetta lähimmällä pelastusjoukkueella (pienet ja keskisuuret tilanteet). Suuronnettomuustasoinen vaahtosammutus- ja/tai suojavaahdotusvalmius keskitetään Oulun vastuualueelle. Lisäksi alueella on riskiperusteisia vaahtonesteväaroja.
 - o Kalustollinen valmius pienten ajoneuvokemikaalivahinkojen ja niitä vastaavien muiden öljy- tai kemikaalivahinkojen torjuntaan on kohteen ensimmäisenä tavoitettavalla pelastusryhmällä. Kalustollinen valmius raskaan liikenteen ajoneuvokemikaalivahinkojen torjuntaan (pl. ajoneuvojen tuotesäiliöt) ja niitä vastaavien muiden öljy- tai kemikaalivahinkojen torjuntaan (vahingot 3 000 litraan saakka) sekä vesistötorjunnan aloittamiseen on kohteen ensimmäisenä tavoitettavalla pelastusjoukkueella täydennettynä keskitetyllä torjuntakalustolla (YVT-peräkärri ja/tai kontti). Näitä suurempien tilanteiden kalustollinen torjuntavalmius järjestetään keskitetysti. (ks. 4.2.2.9)
- Pelastuslaitos toteuttaa palvelutasopäätöskaudella toiminnan ylläpitämisen edellyttämät kalustohankinnat. Pelastuslaitoksen kaluston hankinnassa ja ylläpidossa keskitytään ensilähdön kalustoon.
- Ikääntyneet ja kunnoltaan epäluotettavat ajoneuvot sekä muut suorituskykyarvioinnin perusteella tarpeettomat ajoneuvot/kalustot poistetaan käytöstä.
- Kaluston hankkimisessa ja sijoittamisessa huomioidaan alueen investointimäärärahat, riskianalyysi, onnettomuusuhat, toimintojen keskittämällä saatavat kustannussäästöt sekä kaluston kierrättämisen ja yhteiskäyttömahdollisuudet. Ajoneuvokaluston uusimishankinnan tavoitteena on ylläpitää pelastustoiminnan ajoneuvokaluston elinkaari (ajoneuvotyyppistä riippuen) enintään 25 vuodessa. Erityiskaluston, kuten nostolava-autojen, osalta enintään 30 vuodessa.
- Ajoneuvojen elinkaaren aikaisessa kierrätyksen suunnittelussa huomioidaan ajoneuvon iän ja ominaisuuksien lisäksi asemapaikkojen hälytystehtävien määrät sekä ajoneuvojen arvioidut ajo- ja käyttösuoritteiden määrät. Näin ajoneuvon elinkaaren aikainen käyttöaste on mahdollisimman

tasainen ja asemapaikkakohtaiset hälytysmäärät ja toiminnan taso tulevat huomioiduksi.

- Pelastustoimen suojavarusteet pidetään laadullisesti ja määrällisesti riittävinä. Suojavarusteiden laatua kehitetään määrätietoisesti ajantasaista tietoa ja ratkaisuja hyödyntäen sekä toiminnallisuus ja kustannustehokkuus huomioiden.

Palvelun kehittämistarve

Kaluston määrä ja laatu on arvioitava kustannuksiltaan ja toiminnallisuudeltaan tehokkaan lopputuloksen saavuttamiseksi. Kustannusten nousu ja vastaavasti määrärahojen rajallisuus pakottavat pelastuslaitoksen arvioimaan ja priorisoimaan olemassa olevan kaluston määrää ja sijoittelua, hankintojen ja ylläpidon toteutustapaa sekä kaluston ylläpitoa varten sidottavia talous- ja henkilöstöresursseja. Käytännössä on toteutettava sammutusautojen ja säiliöautojen (kaksi ajoneuvoa/asema) korvaamista tietyltä osin sammutussäiliöautoilla (yksi yksikkö/asema). Samalla on arvioitava kriittisesti ajoneuvojen kalusto- ja varustetarpeita. Henkilöstön suorituskykyjen puute vaikuttaa myös paloaseman kalustomäärään. Myös kevyempien ja edullisempien vaihtoehtojen, kuten karkiautojen ja hybridiyksiköiden tarjoamat mahdollisuudet on selvitettävä.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen suunnitellut investoinnit ovat vuodelle 2026 4,4 M€, vuodelle 2027 4,3 M€, vuodelle 2028 4,0 M€ ja vuodelle 2029 4,2 M€.

4.2.2.7 Pelastusasemat, paloasemat sekä muut kiinteistöt ja toimipisteet

Palvelu ja sen nykytila

Pelastustoimen lakisääteisten palveluiden ja palvelutasopäätöksessä päätettävien muiden palveluiden järjestäminen ja tuottaminen edellyttää tarkoituksenmukaisia toimitiloja. Ne ovat yleisimmin paloasemia tai muita tiloja, kuten erillisiä öljyntorjunta- ja kalustovarastoja. Toimitilat ovat suurelta osin tavanomaisia työpaikkatiloja, joissa korostuvat pelastustoimeen liittyvät tarpeet. Toimitiloissa on oltava toimisto- ja sosiaalitilojen lisäksi kaluston ja varusteiden säilytys- ja huoltotilat, koulutus- ja harjoitustoiminnan edellyttämät tilat sekä osassa paloasemia myös johtamistilat. Toimitilaratkaisujen on tuettava Puhdas paloasema -toimintamallin toteutusta, jolla ehkäistään henkilöstön palo- ja kemikaalijäämille altistumista.

Pelastustoiminnan valmiutta koskevat vaatimukset edellyttävät lisäksi, että toimitilojen sijainti, kalusto ja varusteet sekä henkilöstö vastaavat alueen riskien ja uhkamallien mukaisiin vaatimuksiin. Onnettomuuksien ehkäisytoiminnan ja varautumisen palveluiden näkökulmasta on tarpeen, että paloasema on helposti saavutettavassa paikassa ja pysäköintimahdollisuuksia on riittävästi. Toiminnan jatkuvuuden kannalta on lisäksi olennaista, että toimitilaturvallisuus on asianmukaisessa kunnossa ja että toimitiloissa kyetään jatkamaan toimintaa kaikissa turvallisuustilanteissa. Myös varatilasuunnittelun on toteuduttava.

Pelastustoimialueella on tällä hetkellä 46 paloasemaa. Paloasemaverkkoon ei ole tehty muutoksia hyvinvointialueen pelastustoimen aikana vuosina 2023–2025. Muista toimitiloista merkittävimpiä ovat Virpiniemen ja Kalajoen öljyntorjunta-asemat. Pelastustoimialueen paloasemat henkilöstöineen ovat niin sanottuja ensilähdön paloasemia eli paloaseman henkilöstöä ja kalustoa on sidottu lähimmän yksikön periaatteella päivittäisten onnettomuuksien hälytysvasteisiin. Pelastuslaitoksen riskianalyysin ja toimintavalmiuden seurannan mukaan paloasemien määrä, sijainti ja valmius ovat olleet pääosin riittäviä pelastustoimialueen tarpeisiin ja pelastustoimen toimintavalmiusaikavaatimuksiin nähden.

Paloasemarakennusten ikä ja rakenteellinen kunto vaihtelee alueen eri osissa. Alueen kunnat omistavat valtaosan alueen paloasemakiinteistöistä. Tällä hetkellä hyvinvointialue on vuokrannut paloasemakiinteistöt alueeltaan ja käy kiinteistöjen omistajien kanssa tarvittaessa neuvotteluja vuokrasopimuksista. Jatkossa kunnat eivät voi hyvinvointialuelainsäädännön myötä vuokrata kiinteistöjä suoraan hyvinvointialueille, joten osa alueen paloasemakiinteistöistä on asetettu myyntiin. Hyvinvointialue pitää jatkossa mahdollisena sekä kiinteistöjen vuokraamista että niiden hankkimista tai rakentamista omaan omistukseen.

Edellä kuvatut muutokset aiheuttavat pelastustoimelle haasteita muun muassa vuokratukustannusten, kiinteistöjen ylläpidon ja mahdollisten uusien paloasemien rakentamisen suhteen. Kiinteistökustannusten osuus pelastuslaitoksen kokonaisbudjetista on noin 17 %, joka on henkilöstömenojen jälkeen suurin yksittäinen kuluerä. Talouden tasapainottamisessa pelastuslaitos on luonnollisesti hakenut säästöjä myös kiinteistömenoista tilatehokkuutta edistäen. Pelastuslaitos on kolmen ensimmäisen toimintavuotensa aikana aktiivisesti pyrkinyt vähentämään vuokrattavaa pinta-alaa ja kustannuksia. Tätä on toteutettu esimerkiksi tiloista luopumalla ja tilojen yhteiskäytöllä.

Jatkossa uusia paloasemia tullaan tarvitsemaan joko teknisen käyttöikänsä päässä olevien kiinteistöjen tilalle tai tarveharkinnan myötä riskiperusteisesti uusille alueille. Tulevissa paloasemahankkeissa olennaista on suunnitella tiloista edeltäjiään tarkoituksenmukaisempia, mikä tarkoittaa usein pienempiä, mutta toiminnallisesti tarpeeseen paremmin vastaavia paloasemia.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Määrältään, sijainniltaan, tiloiltaan ja toiminnoiltaan asianmukainen paloasemaverkko on pelastustoimen palvelutuotannon perusedellytys. Pelastustoimen tavoitteena on ylläpitää talouden raameihin mahtuvaa paloasemaverkkoa, joka antaa edellytykset vastata onnettomuusriskeihin ja toimintavalmiusvaatimuksiin sekä mahdollistaa pelastustoimen palveluiden tuottamisen lähipalveluna kaikissa turvallisuustilanteissa. Paloasemaverkoston tarvemäärittely perustuu lakisääteisille palveluille, erityisesti kiireelliselle pelastustoiminnalle, asetettuihin vaatimuksiin. Vaatimukset on kuvattu tarkemmin pelastuslaitoksen riskianalyyssissä.

Päätös palvelutasosta

- Pelastustoimen palveluita varten ylläpidetään paloasemaverkkoa, joka vastaa pelastustoimialueen riskejä, palvelutarpeita sekä toimintavalmiuden vaatimuksia.
- Palvelutasopäätöskauden aikana tilatehokkuutta edistetään olemassa olevien ja mahdollisten uusien paloasemien tilojen osalta.
- Paloasemien ylläpidossa sekä uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeissa huomioidaan muun muassa palo- ja kemikaalijäämille altistumista ehkäisevä Puhdas paloasema -toimintamalli. Mallia noudatetaan siinä määrin kuin se on paloasemakohtaisesti mahdollista ja kustannustehokkaasti järjestettävissä.

Palvelun kehittämistarve

Paloasemaverkon ja yksittäisten paloasemien kokonaisarviointi toteutetaan palvelutasopäätöskaudella 2026–2029. Arvioinnissa otetaan huomioon vuonna 2025 voimaan tulleen pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (SM:n julkaisuja 2025:2) mukaiset riskiruutujen muutokset, muu riski- ja tarveperusteinen tarkastelu sekä pelastustoimen taloudelliset reunaehdot.

Paloasemien tilat eivät vastaa kaikilta osin pelastuslaitoksen tarpeita ja muutoksia tullaan tekemään yhteistyössä alueen kuntien ja hyvinvointialueen tilapalveluiden kanssa. Paloasemien tiloista vuokrataan jatkossa vain toiminnan kannalta tarpeelliset tilat. Samalla haetaan yhteistyötä ja synergiaa hyvinvointialueen muun tilojen käytön kanssa.

Palvelutasopäätöskaudella voi tulla tarpeeseen rakentaa uusi paloasemakiinteistö, joka poistaa Oulunsalon keskustan pitkään jatkuneita TVA-puutteita sekä tuottaa kiireellisen pelastustoiminnan palveluita Oulun kaupungin eteläosiin. Aihetta on käsitelty aikaisemmin kohdassa 4.2.2.1.

4.2.2.8 Savusukellusvalmiudet alueen eri osissa

Palvelu ja sen nykytila

Savusukellus on sammutus- ja pelastustehtävän suorittamista sisällä rakennuksessa tai muussa rajatussa sisätilassa, missä on tiheä savupatja (Ohje pelastustoimen savusukellus- ja pintapelastustoimintaan, SM:n julkaisuja 2023:28). Savusukeltaminen edellyttää savusukellusvarustusta (paineilmahengityslaitte ja suojavarusteet) ja paineellista työjohtoa tai vastaavaa. Työskentely palavan rakennuksen katolla sekä savuisissa maanalaisissa tiloissa rinnastetaan savusukellukseen. Savusukellus on riskialtis työtehtävä, johon ryhdytään lähinnä silloin, kun se on tehtävän luonteen ja tehokkaan pelastustoiminnan näkökulmasta välttämätöntä. Savusukellukseen liittyviä fyysisen toimintakyvyn vaatimuksia on käsitelty kohdassa 4.2.2.5.

Pelastuslaitoksella on ollut kattava alueellinen kyky savusukellustehtävien suorittamiseen. Päätoimisen henkilöstön muodostamilta tavoitevahvuisilta pelastusryhmiltä on edellytetty savusukelluskykyä. Sopimus- henkilöstöstä muodostettujen pelastusryhmien osalta savusukellusvalmius on ollut pääosin tavoitteellinen. Tarvittaessa on hyödynnetty vaihtoehtoisia sammutus- ja pelastusmenetelmiä, joissa savusukellusta ei vaadita tai joissa menetelmillä on voitu hankkia lisää aikaa savusukellukseen kykenevän pelastusryhmän muodostamiselle.

Alueellisesti kattavan savusukellusvalmiuden ylläpitämistä on haastanut fyysisen suorituskvyn vaatimukset. Uudistunut sisäministeriön ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan on tiukentanut vaatimusta savusukellusryhmän suojaparin kyvykkyydestä. Samat toimintakyvyn vaatimukset koskevat sekä pää- että sivutoimista henkilöstöä. Henkilöstö ikääntyy ja erityisesti kauempana kaupunkikeskittymistä henkilöstön kouluttaminen ja kelpoisuuksien ylläpitäminen on ollut yhä isompi haaste.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää onnettomuusriskien ja toimintaympäristön edellyttämää alueellista savusukellusvalmiutta tiedostaen kuitenkin, että kaikilla paloasemilla ei ole kykyä savusukellukseen. Jos savusukelluskykyä ei ole, käytetään vaihtoehtoisia sammutus- ja pelastusmenetelmiä.

Parhaimmillaan savusukellus vähentää merkittävästi palosta aiheutuvia omaisuusvahinkoja. Savusukellus antaa paremman mahdollisuuden pelastaa ihmishenkiä erityisesti niissä tilanteissa, joissa henkilöt eivät itsenäisesti pääse tulipalon vuoksi poistumaan rakennuksesta, mutta usein alueemme pitkät etäisyydet johtavat siihen, että savusukelluksella ei ole riskeihin nähden merkittävää vaikutusta.

Päätös palvelutasosta

- Savusukellusvalmius tuotetaan I-luokan riskialueille siten, että savusukellusta hyödyntävä sammutus- ja pelastustoiminta käynnistyy enintään 9 minuutissa hälytyksestä (toteumatavoite ≥ 50 %).
- Savusukellusvalmius pyritään tuottamaan II-III-luokan riskialueille enintään pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikaa vastaavassa ajassa (≤ 30 min, toteumatavoite ≥ 50 %). IV-luokan riskialueiden osalta tavoite on enintään 40 min (toteumatavoite ≥ 50 %).
- Jos savusukelluskykyä ei voida muodostaa kohteen ensimmäisenä tavoittavan pelastusryhmän toimesta, aloitetaan sammutus- ja pelastustoiminta käyttäen vaihtoehtoisia sammutusmenetelmiä.
- Kaikkien paloasemien osalta pyritään ylläpitämään paineilmalaitteiden käyttötaitoa, joka mahdollistaa paineilmalaitetta hyödyntävän alkusammutustiedustelun ja sammuttamisen palavan tilan ulkopuolelta.

Palvelun kehittämistarve

Paloasemat, joissa pelastussukellusvalmiutta ei ole, suorittavat tehtävät vaihtoehtoisin menetelmin ja näiden menetelmien kehittämistä jatketaan.

Palvelutasopäätöskaudella jatketaan savusukellusvalmiuden tarkastelua suhteessa toimintaympäristö- ja riskianalyyssissä tunnistettuihin suorituskykytarpeisiin. Tarkasteluun sisältyy savusukelluskyvykkyyden ja -vaikuttavuuden arviointi paloasemittain, hälytysvastesuunnittelun mahdollisuudet sekä vaihtoehtoisten sammutus- ja torjuntamenetelmien hyödyntämis- ja kehittämismahdollisuudet.

4.2.2.9 CBRNE- ja kemikaalisukellusvalmiudet alueen eri osissa

Palvelu ja sen nykytila

Vaarallisten aineiden onnettomuuksissa tarvittavat toimet sisältävät muun muassa väestön varoittamiseen, suojaamiseen ja pelastamiseen, aineen leviämisen estämiseen, vuotojen tukkimiseen, pitoisuuksien mittaamiseen sekä aineen vaarattomaksi tekemiseen liittyviä tehtäviä. Vaarallisten aineiden torjunta voi edellyttää kemikaalisukellusta, jolla tarkoitetaan välittömän vaaran alueella tehtäviä tiedustelu-, pelastus-, torjunta- tai muita tehtäviä, jotka edellyttävät paineilmahengityslaitteen ja soveltuvan kemikaalisuojapuvun käyttöä. CBRNE-valmius tarkoittaa valmiutta toimia kemiallisiin (C), biologisiin (B), säteilyyn (R), ydinaseisiin (N) ja räjähteisiin (E) liittyvissä onnettomuus- ja vaaratilanteissa.

Pelastuslaitoksen vaarallisten aineiden torjuntavalmius on järjestetty keskitetysti huomioiden toimintaympäristö- ja riskianalyyssin tunnistamat vaarallisten kemikaalien käsittelystä, varastoinnista ja kuljetuksesta aiheutuvat kemikaaliriskit. Valmius on painottunut riskien mukaisesti pelastustoimialueen länsi- ja eteläosiin. Valmiuden toteutumisessa ei ole tunnistettu erityisiä puutteita.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksen kemikaalitorjunta- ja CBRNE-valmiudella muodostetaan kyky toimia riskianalyyssin mukaisissa ja muissa vaarallisten aineiden onnettomuuksissa. Tavoitteena on, että onnettomuuksien ensitoimenpiteet, kuten tiedustelu, tunnistaminen, pelastaminen, vaara-alueen eristäminen ja vuodon

leviämisen estäminen kyetään toteuttamaan kohteen ensimmäisenä tavoittavan pelastusjoukkueen toimesta. Varsinainen vaarallisten aineiden torjuntakyky, kuten vuotojen tukkiminen, keräys ja vaarattomaksi tekeminen, järjestetään riskiperusteisesti keskitetyn valmiuden toimesta.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialueella on kymmeniä merkittäviä tuotantolaitoksia ja muita kohteita, joissa käsitellään ja varastoidaan vaarallisia kemikaaleja. Riskeiltään korkeimpaan luokkaan lukeutuvia turvallisuusselvityslaitoksia on vuoden 2025 tilanteen mukaan Oulussa, Raahessa ja Kärsämäellä. Merkittäviä laitoksia on myös pelastustoimialueen eteläosissa (Haapavesi, Nivala, Haapajärvi). Keskeiset kemikaalikuljetusreitit ovat valtatie 4, 8, 22, 28 sekä kantatie 88. Vaarallisia aineita kuljetetaan alueen kaikilla rautateillä sekä Oulun ja Raahen satamiin johtavilla laivaväylillä. Vakavat vaarallisten aineiden onnettomuudet tai CBRNE-tilanteet ovat olleet harvinaisia, mutta toteutuessaan vaativat erityisosaamista ja -kalustoa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen vaarallisten aineiden torjuntavalmius sekä CBRNE-valmius järjestetään keskitettynä valmiutena huomioiden vaarallisten aineiden käsittelystä, varastoinnista ja kuljetuksesta sekä CBRNE-uhista tunnistetut riskitekijät. Koko pelastustoimialueen osalta tavoitellaan TOKEVA-ohjeiden kalustosuositusten mukaista kalustotasoa 4 ja mittaustasoa 3. Pelastustoiminnan keskitettyä valmiutta hyödynnetään koko pelastustoimialueen kattavassa vaarallisten aineiden torjuntavalmiudessa. Valmiuden sijoittaminen on kuvattu tarkemmin ympäristövahinkojen ja CBRN-tilanteiden torjuntasuunnitelmassa.
- Vaarallisten aineiden torjuntakyky järjestetään lisäksi siten, että ensitoimenpiteet, kuten tiedustelu, pelastaminen ja vaara-alueen eristäminen kyetään toteuttamaan kohteen ensimmäisenä tavoittavan pelastusjoukkueen toimesta.
- Vaarallisten aineiden valmistuksesta, varastoinnista, käytöstä ja kuljetuksesta aiheutuvat riskitekijät huomioidaan väestöhälyttimien hankinta- ja sijoitussuunnitelmissa.

Palvelun kehittämistarve

Vaarallisten aineiden tiekuljetuksen määriä ja laatuja koskevat tilastot sekä niistä johdetut uhat ja riskitekijät on tarpeen päivittää osana riskianalyysityötä.

4.2.2.10 Vesipelastusvalmiudet alueen eri osissa

Palvelu ja sen nykytila

Vesipelastustehtävällä tarkoitetaan lähtökohtaisesti veden varaan joutuneen pelastamista. Kyseeseen voi tulla veneen avulla tehty pinnalta pelastaminen tai ilman vesisukelluslaitteita pintapelastuspuvulla ja -laudalla tapahtuva pelastaminen pinnalta tai välittömästi pinnan alta. Kyseeseen voi tulla myös vesisukelluslaittein tapahtuva vesisukellus, joka on yksi vesipelastuksen erityisosa-alueista. Tehtävässä tarvittava välineistö määräytyy kohteen sijainnin, vuodenajan ja sääolosuhteiden sekä onnettomuudesta saatujen ensitietojen mukaisesti. Välineistöä ovat muun muassa pintapelastus- ja/tai sukelluspuvut varusteineen, pintapelastuslaudat, veneet ja muu erityiskalusto.

Pelastuslaitos on pyrkinyt ylläpitämään valmiutta kiireelliseen pintapelastukseen alueen kaikilla paloasemilla. Toimintavalmiusohjeen liitteen 2 mukaista vesisukelluksen välitöntä valmiutta on ylläpidetty Oulun vastuualueella resurssisuunnittelulla, koulutuksella ja vesisukeltajien sekä avustajien valmiussiiroilla

vastuualueelta toiselle. Välitöntä vesisukellusvalmiutta hyödynnetään koko pelastustoimialueella. Välitöntä vesisukellusvalmiutta voi olla myös Raahen ja Ylivieskan asemapaikoilla edellyttäen, että työvuorossa on kahden vesisukeltajan ja kahden koulutetun avustajan (2+2) miehistö. Yksittäisistä vesisukeltajista ja avustajista voidaan muodostaa kiireettömiin (ei henkeä pelastaviin) tehtäviin vesisukellusmiehistöt, mutta tällöin kyseessä ei ole välitön valmius.

Alueellisesti kattavan pintapelastusvalmiuden ylläpitämistä haastaa fyysisen toimintakyvyn vaatimukset. Vesipelastustoiminta on erityistä vaaraa aiheuttavaa työtä, jossa on tapaturman tai sairastumisen vaara. Turvallinen vesipelastus edellyttää tekijältä erityistä kelpoisuutta, joka muodostuu terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja osaamiseen liittyvistä vaatimuksista (Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan, SM:n julkaisuja 2023:28, s. 18).

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää valmiutta kiireellisten pinnalta tai pinnan alta tapahtuvien vesipelastustehtävien suorittamiseen. Pelastuslaitoksen vesipelastuskyvyllä tuetaan tarvittaessa muiden viranomaisten, kuten ensihoitopalvelun (esim. potilaan noutaminen saaresta), poliisin (esim. kadonneen etsintää vesistöalueelta), ympäristöviranomaisten (esim. ympäristövahingon arviointi) tai rajavartiolaitoksen (esim. vesipelastus- tai avunantotehtävät merialueella), toimintaa.

Pelastustoimen vesipelastuskykyä vaatineita tehtäviä on ollut vuosittain noin 140 kpl. Vesipelastuskykyä vuosina 2020–2024 vaatineista noin 700 tehtävästä noin 230 on kirjattu varsinaisiin pelastustehtäviin (ihmisen pelastaminen vedestä). Muissa tehtävissä on kirjattuna muu onnettomuustyyppi, kuten avunanto- tai virka-aputehtävä, eläimen pelastustehtävä, öljyvahinko, vesiliikenneonnettomuus tai muu tarkistustehtävä. Vesipelastuskykyä vaatineista tehtävistä noin 500 kpl on ajoittunut kesäaikaan (touko-lokakuu) ja noin 200 talviaikaan. Tehtäviä on ollut koko pelastustoimialueella painottuen rannikkoalueelle (li, Oulu, Raahen, Kalajoki) ja Kuusamoon.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen pintapelastusvalmius järjestetään vastuualueittain siten, että
 - o päätoimisen henkilöstön muodostamat pelastusryhmät kykenevät aloittamaan henkeä pelastavan pintapelastuksen ensimmäisenä kohteen saavuttavan pelastusryhmän toimesta (riippuen tehtävässä tarvittavan erityiskaluston, kuten veneiden, sijainnista)
 - o pääosin sopimushenkilöstön muodostamat pelastusryhmät kykenevät aloittamaan pinnalta pelastamisen viimeistään hälytysvasteeseen kuuluvan kahden pelastusryhmän yhteistyönä (riippuen tehtävässä tarvittavan erityiskaluston, kuten veneiden, sijainnista).
- Pelastuslaitoksen vesisukellusvalmius järjestetään Oulun vastuualueelta, jossa tavoitteena on ylläpitää pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoiminta -ohjeen ja toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaista välitöntä vesisukellusvalmiutta. Valmiuden järjestämisessä ja ylläpitämisessä huomioidaan riskiperusteisuuden ja kustannusvaikuttavuuden tarpeet.
- Alueen vesisukellusvalmiutta tuetaan pelastustoimialueen muilla koulutetuilla sukeltajilla ja avustajilla resurssisuunnittelun, koulutuksen ja erillisen valmiudensäätelyohjeen mukaisesti. Vesisukellusvalmiutta käytetään koko pelastustoimialueen vesisukellustoiminnassa.

- Vesipelastustoiminnassa tarvittavaa venekalustoa ja muuta erityiskalustoa hankitaan ja sijoitetaan riskiperusteisesti.
- Pelastuslaitos ylläpitää ylipainekammiota, joka mahdollistaa osaltaan vesisukelluksen harjoitustoimintaa, mutta on ensisijaisesti väline kiireelliseen sukeltajantaudin hoitoon omalle henkilöstölle.

Vesipelastuspalvelun kehittämistarve

Koko pelastustoimialueen kattavan vesipelastusvalmiuden ylläpitoa rasittaa pintapelastustoimintaan kelpoisen sopimushenkilöstön pieni määrä, jonka vuoksi palvelutasopäätöskaudella 2026–2029 kehitetään vaihtoehtoisten pintapelastusmenetelmien malleja ja hankitaan toimintaan sopivaa kalustoa.

Vesipelastusvalmiuden ylläpitämisessä ja kehittämisessä on huomioitava ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan, joka on tuonut tarkennuksia pintapelastuksen ja vesisukelluksen toteuttamiseen. Erityisesti vesisukellustoiminnasta on rajattu kokonaan pois sivutoiminen henkilöstö. Pintapelastusta taas haastaa tarkempi toimintakyky- ja koulutusvaatimus sekä ohjeen mukainen vaara-aluemärittely.

Palvelutasopäätöskaudella 2026–2029 vesipelastusvalmiuden tarkastelua ja kehittämistä jatketaan erityisesti pintapelastuksen osalta. Tämän osalta on syytä arvioida paloasemakohtainen kyky riskiperusteisesti ja hälytysvasteiden suunnittelun kehittäminen. Sisäministeriön laatimaa ohjetta pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan täsmennetään tarpeellisilta osin pelastuslaitoksen omilla tarkentavilla ohjeilla.

Ylipainekammion käyttö ja mahdollisuudet ovat herättäneet ulkopuolista kiinnostusta Naton toiminnan aktivoituessa Pohjois-Suomessa. Pelastuslaitos suhtautuu avoimesti ylipainekammion vuokrauskäyttöön siten, että pelastustoimen lakisääteiset tehtävät eivät vaarannu.

4.2.2.11 Valmius ympäristövahinkojen torjuntaan (YVT-valmius)

Palvelu ja sen nykytila

Pelastustoiminnan mitoittaminen onnettomuusuhkia ja muita uhkia vastaavaksi koskee myös valmiutta torjua öljytuotteista ja muista kemikaaleista aiheutuvia ympäristövahinkoja. Pelastustoimen osalta vaatimus koskee torjuntavalmiutta maa-alueilla, sisävesillä ja rannikon läheisyydessä. Avomerellä vastuussa on Rajavartiolaitos, jolle pelastuslaitoksen on annettava tarvittaessa virka-apua.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimella on valmius torjua ympäristövahinkoja. Pienten onnettomuuksien torjuntakyky (esim. henkilöautojen tieliikenneonnettomuudet ja niistä aiheutuneet ajoneuvokemikaalivuodot) on kaikilla pelastustoimialueen pelastusryhmillä. Keskisuurissa ja suurissa onnettomuuksissa torjuntakykyä nostetaan hälytysvasteeseen sisältyvillä tai erikseen hälytettävillä ympäristövahinkojen torjunnan kalusto-peräkärjillä tai -konteilla. Suuronnettomuustasoinen YVT-valmius on keskitetty riski- ja tarkoituksenmukaisuusperusteisesti maaöljy- ja alusöljy- tai aluskemikaalivahinkojen varastoihin ja kontteihin.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksen ympäristövahinkojen torjuntavalmiudella ja tilanteen edellyttämällä yhteistyöllä kyetään torjumaan tehokkaasti öljy- ja kemikaalivahingot riskianalyysin osoittamista päivittäisistä onnettomuuksista suuronnettomuuksiin saakka. Onnettomuusriskien edellyttämä YVT-valmius muodostuu porrastetusti siten, että jo ensimmäinen kohteen saavuttava pelastusryhmä kykenee aloittamaan ympäristövahinkojen torjunnan.

Keskisuurten ja suurten ympäristövahinkojen YVT-valmius muodostetaan osin hälytys-vasteellisesti ja osin lisähälytyksin.

Pienten ja keskisuurien öljyvahinkojen vuosittainen määrä on ollut pitkään kasvussa. Kokoluokaltaan suuret onnettomuudet ovat olleet harvinaisia, mutta myös suuronnettomuusriskejä on. Ympäristövahinkojen torjuntastrategian (SM/VN, 2023) mukaan Perämeren alueen alusöljyvahinkojen torjunta tulisi mitoittaa siten, että torjuntavalmiudella saadaan hallintaan noin 5 000 m³:n alusöljyvahinko (säiliölaivan kahden lastitankin tyhjeneminen esim. karilleajon seurauksena). Lisäksi on oltava valmius aluskemikaalivahinkojen torjuntaan.

Päätös palvelutasosta

- Kalustollinen valmius pienten ajoneuvokemikaalivahinkojen ja niitä vastaavien muiden öljy- tai kemikaalivahinkojen (lähinnä vain ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavat kemikaalit) torjuntaan on kohteen ensimmäisenä tavoittavalla pelastusryhmällä.
- Kalustollinen valmius raskaan liikenteen ajoneuvokemikaalivahinkojen torjuntaan (pl. ajoneuvojen tuotesäiliöt) ja niitä vastaavien muiden öljy- tai kemikaalivahinkojen torjuntaan (vahingot 5 000 litraan saakka) sekä vesistötorjunnan aloittamiseen on kohteen ensimmäisenä tavoittavalla pelastusjoukkueella täydennettynä keskitetyllä torjuntakalustolla (YVT-peräkärry ja/tai kontti). Näitä suurempien tilanteiden kalustollinen torjuntavalmius järjestetään keskitetysti varastoista pelastuslaitoksen ympäristövahinkojen ja CBRN-tilanteiden torjuntasuunnitelman mukaisesti.
- Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen ympäristövahinkojen torjuntavalmiutta arvioidaan kansallisen arviointimenetelmän perusteella (Ympäristövahinkojen torjuntavalmiuden arviointimalli, Aluehallintovirastot 2021). Sen mukaisesti Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen torjuntatason tulee täyttää vähintään B-luokan vaatimukset. Tämän lisäksi Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimessa tavoitellaan torjuntatasoa C perustuen alueen alusöljy- ja aluskemikaalivahinkoriskeihin. Alusöljyvahinkojen torjuntavalmiuden mitoittamisessa käytetään ympäristövahinkojen torjuntastrategiassa esitettyjä lähtökohtia, muun muassa kyky saada hallintaan rannikkoalueella tapahtuva noin 5 000 kuutiometrin alusöljyvahinko pelastuslaitoksen omin ja yhteistyötoimijoiden resurssein.

Palvelun kehittämistarve

Pelastuslaitoksella on haasteita saada henkilöstölleen riittävästi meripalvelupäiviä merenkulun pätevyyskirjoja varten. Tilanteen korjaamiseksi pelastuslaitos kehittää pelastustoimen omaa koulutusjärjestelmää yhteistyössä muiden pelastuslaitosten kanssa. Pelastuslaitos on ottanut käyttöön onnistuneesti pelastustoimen vene- ja alustoiminnan koulutusjärjestelmän vuonna 2025.

Pelastuslaitoksen ympäristövahinkojen kalustollinen ja varusteellinen torjuntavalmius vastaa kohtalaisen hyvin aluehallintovirastojen arviointimallin tasoa B. Merkittävimmät puutteet liittyvät henkilöstön koulutukseen. Näiden ja mahdollisien muiden arvioinnissa todettujen puutteiden korjaamista on tarkasteltava palvelutasopäätöskauden aikana. Lisäksi alusöljyvahinkojen osalta torjuntavalmiutta on hyvä verrata arviointimallin tasoon C.

4.2.2.12 Korkealta pelastamisen valmiudet

Palvelu ja sen nykytila

Korkealta pelastaminen voi tulla kyseeseen useassa eri tilanteessa. Kyseessä voi olla esimerkiksi rakennuspalo (pelastaminen parvekkeelta tai ikkunasta), tapaturma tai sairaskohtaus (pelastaminen katolta, rakennustelineiltä, mastosta, torninosturista, tuulivoimalasta, puusta, kaivannosta, kuilusta tms. paikasta) tai laiterikko (pelastaminen laskettelurinteen tuolihissistä, tivolilaitteesta tms. paikasta). Korkealta pelastamisen tai korkealla työskentelyn valmiuksia vaativa tilanne voi tapahtua myös maastossa hälytysajoneuvoille soveltuvan tiestön ulkopuolella.

Perusvalmiuden korkealta pelastamiseen ja korkealla työskentelyyn muodostaa paloasemien PVAT-välineet (PVAT = putoamisvaarallisella alueella työskentely) ja pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön 3-tasoinen PVAT-koulutus. PVAT-koulutuksessa ja -toiminnassa noudatetaan valtakunnallista PVAT-ohjetta (SM 2021:6) ja pelastuslaitoksen omaa ohjetta. Haasteita tuottaa henkilöstön fyysinen toimintakyky, joka ei aina mahdollista normien mukaista PVAT-toimintaa.

Korkealta pelastamisen välineistö on hankittu ja sijoitettu alueen paloasemille riskien ja toimintaympäristön erityispiirteiden mukaisesti. Pelastustoimialueella on ollut käytössä kuusi nostolava- tai puomitikasautoa, joita voidaan käyttää muun muassa rakennuspaloissa korkealta pelastamiseen ja sammutustyöskentelyn tukemiseen. Ajoneuvot on sijoitettu alueelle riskianalyysin ja toimintaympäristön vaatimusten mukaisesti siten, että niitä käytetään koko alueella.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää toimintaympäristön ja onnettomuusriskien mukaista, 3-tasoista valmiutta (kattotyöskentely, köysipelastaminen ja vaativa pelastaminen) korkealta pelastamiseen ja putoamisvaarallisella alueella työskentelyyn. PVAT-välineistö ja -koulutus järjestetään alueellisesti siten, että PVAT-valmiudet tukevat nopean, tehokkaan ja turvallisen pelastustoiminnan toteutumista onnettomuustyyppistä, -kohteesta ja -olosuhteista riippumatta. Tavoitteen osalta on kuitenkin huomioitava, että alueen jokaiselta paloasemalta löytyy kalustollinen valmius PVAT 1-vaatimustason tehtävien suorittamiseen, mutta henkilöstön suorituskykyä operoida kyseisissä tehtävissä ei voida aukottomasti jokaiseen tehtävään varmistaa.

Alueen nostolava- ja puomitikasautojen osalta on tavoitteena pitää ne valmiudessa niiden nykyisillä vastuualueilla. Sijoituspaikat ovat tarkoituksenmukaisia muun muassa suhteessa alueen asunkerrostalojen ja muun korkean rakentamisen määrään. Alueen rakenteellisen paloturvallisuuden ohjauksessa ja neuvonnassa on tavoitteena kannustaa käytäntöön, jossa esimerkiksi uusien asunkerrostalojen varatiejärjestelyt toteutetaan pelastustoimen toimintavalmiudesta riippumattomin keinoin.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen PVAT-valmiuden järjestämisessä noudatetaan valtakunnallista PVAT-ohjetta (SM 2021:6) ja sitä tarkentavaa pelastuslaitoksen omaa PVAT-ohjetta vuodelta 2023.
- Pelastuslaitoksen päätoimisen henkilöstön PVAT-valmius järjestetään siten, että päätoimisen henkilöstön muodostamat tavoitevahvuiset pelastusryhmät kykenevät aloittamaan PVAT 2 -vaativuustason tehtävien suorittamisen ensimmäisenä kohteen saavuttavan pelastusryhmän toimesta. Lisäksi päätoimisen henkilöstön miehittämien paloasemien kohdennetulla koulutuksella

pyritään varmistamaan, että PVAT 3 -vaativuustason pelastaminen voidaan aloittaa koko pelastustoimialueella enintään tunnin kuluessa hätäilmoituksesta.

- Sopimushenkilöstön PVAT-valmiudessa tavoitellaan PVAT 1 -vaativuustason tehtävien suorittamisen viimeistään hälytysvasteeseen kuuluvan kahden pelastusryhmän yhteistyönä.
- Rakennuksista pelastamista ja rakennuspalojen sammuttamista tukevia nostolava- tai puomitikasautoja ylläpidetään toiminnan kannalta riittävä määrä. Ajoneuvojen alueellinen käytettävyys varmistetaan hälytysvastesuunnittelulla sekä tarvittaessa lisähälytyksin.

Palvelun kehittämistarve

Palvelutasopäätöskauden aikana on tarpeen yhdenmukaistaa alueen PVAT-toimintaa ja kehittää PVAT-valmiuksien toteutumisen seurantaa.

4.2.2.13 Sammutusvesijärjestelyt alueen eri osissa

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslaitoksen toimintavalmiutta vaativat tulipalot sammutetaan yleisimmin vedellä. Pelastustoiminnan vesilähteitä ovat hälytysajoneuvojen säiliöissä kuljetettava vesi, kunnallisen vesijohtoverkoston palopostit ja palovesiasemat sekä luonnonvesilähteet, kuten järvet, joet, ojat jne. Näistä eniten käytetty on hälytysajoneuvojen säiliövesi. Säiliövesi oli ensisijainen vesilähde lähes 90 prosentissa vuosien 2020–2024 tulipaloista (palot, joissa vettä on käytetty ja vesilähde on kirjattu). Luonnonvesilähteiden merkitys kasvaa maastopaloissa, mutta myös näissä yleisin vesilähde on ollut säiliövesi.

Pelastustoiminnassa sammutusvesijärjestelyiden perustan muodostaa hälytysajoneuvot. Pelastuslaitoksen paloasemien peruskalustona on yleensä sammutusauto ja säiliöauto ja/tai näiden yhdistelmä eli sammutussäiliöauto. Ajoneuvojen pumput mahdollistavat sekä säiliöveden että luonnonvesilähteistä otettavan veden pumppaamisen. Näiden lisäksi paloasemien kalusto sisältää erillisiä moottoriruiskuja, joiden merkitys kasvaa maastopaloissa, pitkäkestoisissa tulipaloissa sekä tulipaloissa, jotka sijaitsevat etäällä hälytysajoneuvoille soveltuvista ajoteistä. Pelastuslaitoksen kalustoon kuuluu myös EU:n pelastuspalvelumekanismin rahoituksella hankitut suurtehopumput eli niin sanotut HCP-yksiköt (2 kpl).

Tulipalojen hälytysvasteet on muodostettu lähtökohtaisesti siten, että tehtävään saadaan onnettomuustyyppiä ja sen kokoluokkaan vastaava sammutuskyky (henkilöstö, vesi, pumput, letkut ja muu sammutuskalusto). Tarvittaessa tehdään lisähälytyksiä. Pelastuslaitoksen sammutusvesijärjestelyt on kuvattu tarkemmin vuonna 2023 päivitetystä sammutusvesihuollon suunnitelmasta.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Sammutusvesijärjestelyillä turvataan koko alueelle tulipaloissa ja muissa onnettomuuksissa tarvittava sammutusvedensaanti (palopostit, palovesiasemat, muut vesilähteet) sekä sammutusveden pumppaus- ja siirtokyky (ajoneuvot, pumput, letkut). Sammutusvesihuollon suunnittelua tehdään omatoimisesti sekä yhteistyössä lähimpien pelastuslaitosten, kuntien ja alueen vesihuoltolaitosten/vesiosuuskuntien kanssa.

Päätös palvelutasosta

- Sammutusvesihuollon perustana on paloaseman sammutus- ja säiliöauto tai sammutussäiliöauto varustuneen sekä pelastuslain (379/2011) 30 §:n tarkoittamat sammutusvesihuollon järjestelyt. Pelastustoimen ajoneuvokalustoon perustuvat sammutusvesijärjestelyt mitoitetaan lähtökohtaisesti siten, että pelastusryhmällä, joka ensimmäisenä tavoittaa enintään 400 metrin etäisyydellä käytettävästä vesilähteestä sijaitsevan kohteen, on omatoiminen kyky saada käyttöönsä pelastusryhmän tarvitsema sammutusvesivirtaama (n. 900 l/min) hälytysajoneuvon säiliöstä, vesijohtoverkosta tai luonnonvesilähteestä joko ajoneuvon kiinteällä pumpulla tai siirrettävillä pumpuilla. Edellä mainittuun voi olla pelastusryhmien toimintaympäristöstä aiheutuvia poikkeuksia.
- Säiliöveden riittävyys sammutustoiminnan aloittamiseen ja läpiviemiseen varmistetaan sammutus-, säiliö- ja sammutussäiliöautojen riskiperusteisella sijoittamisella, hälytysvastesuunnittelulla ja tilanteen aikaisilla lisähälytyksillä. Lähtökohtaisesti pyritään siihen, että kohteen ensimmäisenä tavoittavalla pelastusryhmällä on onnettomuustyyppistä riippuen käytettävissään vähintään 2500 litraa (esim. liikennevälinepalo, pieni), ja ensimmäisellä pelastusjoukkueella vähintään 15 000 litraa (esim. muu tulipalo, keskisuuri), säiliövettä.
- Pelastuslaitoksen paloasemilla ja hälytysajoneuvoissa on lisäksi toimintaympäristön ja riskien mukainen määrä muuta sammutusvesihuollon kalustoa huomioiden muun muassa suuronnettomuusvalmiuteen ja huoltovarmuuteen liittyvät tekijät.
- Pelastuslaitos ylläpitää osaltaan EU:n pelastuspalvelumekanismin kautta hankittuja suurtehopumppuja (HCP-yksiköt) ja valmiutta niiden käyttämiseen kansallisessa toimintaympäristössä ja kansainvälisesti osana EU:n pelastuspalvelumekanismia.

Palvelun kehittämistarve

Palvelutasopäätöskauden aikana tarkennetaan riski- ja tarveperusteista sammutusveden kuljetus-, pumppaus- ja siirtokapasiteetin toteutustapaa ja sijoittelua sekä tehdään sammutusvesihuollon järjestelyiden yhtenäistämistä. Lisäksi päivitetään suunnitelmat koskien sammutusvaahdotteiden ja vedenohentimien määrää, laatua, sijoittamista ja käyttökalustoa. Tarkistusten ja selvitysten tulokset päivitetään sammutusvesihuollon suunnitelmaan.

Palvelutasopäätöskaudella tarkistetaan ja tarvittaessa yhdenmukaistetaan ohjeet koskien vesijohtoverkkoihin tehtäviä paloposteja ja palovesiasemia. Lisäksi PTP-kaudella aloitetaan selvitystyö, jossa arvioidaan pelastustoimialueen vesihuoltolaitosten (kunnalliset, osuuskunnat, muut) varautumista sammutusvesihuoltoon ja kartoitetaan vesijohtoverkkoihin liitettyjen palopostien ja palovesiasemien tilannetta (sijainti, kunto ja käytettävyys sammutusvesihuollon näkökulmasta).

4.2.2.14 Muiden paikallisten riskien mukaiset valmiudet

Palvelu ja sen nykytila

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialueen hälytystehtävien määrä on ollut vuosittain noin 7900 tehtävää (keskiarvo 2020–2024). Tehtävämäärissä korostuvat ensihoitopalvelua tukevat ensivaste-, virka-apu- ja avunantotehtävät (yht. noin 30 % kaikista tehtävistä), liikenneonnettomuudet (noin 15 %), paloilmoitinlaitteistoihin liittyvät tarkistustehtävät (noin 12 %), sekalaiset muu tarkistustehtävät (noin 10 %) ja vahingontorjuntatehtävät (noin 8 %). Tulipalojen osuus kaikista tehtävistä on noin 11,5 %.

Pelastustoimessa on varauduttu sekä yleisiin että harvinaisiin onnettomuus- ja vaaratilanteisiin. Kalustollisen valmiuden ja osaamisen painotuksia on tehty riski-, suorituskyky- ja toimintaympäristöanalyysin perusteella. Onnettomuustyyppikohtainen kyvykkyys tilannepaikalla on varmistettu osin hälytysvastesuunnittelulla ja osin tilanteen edellyttämällä lisähälytyksillä.

Uhkia, ilmiöitä, trendejä sekä ajankohtaisia tapahtumia ja olosuhteita on arvioitu säännöllisesti (ks. kohta 1.5). Arviointien tuloksena on muodostunut syötteitä huomioitavaksi pelastuslaitoksen palvelutuotannossa. Osaan syötteistä voidaan vastata pelastuslaitoksen päivittäisvalmiudella, osa vaatii päivittäisvalmiutta laajempaa valmiutta ja esimerkiksi tarkempaa onnettomuustyyppikohtaista suunnittelua.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksen tavoitteena on tunnistaa toimintaympäristönsä onnettomuus- ja vaaratilanneuhat ja ylläpitää tunnistettujen sekä myös ennalta tunnistamattomien uhkien ja riskien mukaista valmiutta pelastustoimintaan.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää valmiutta pelastustoimintaan kaikissa tilanteissa ja olosuhteissa. Onnettomuustyyppikohtainen valmius on uhkatekijästä, sen sijainnista sekä sen arvioidusta toistuvuudesta ja seurauksista riippuen kaikilla paloasemilla tai osalla paloasemista. Tarvittavan kyvykkyuden saaminen onnettomuuspaikalle varmistetaan hälytysvastesuunnittelulla sekä tarvittavilla lisähälytyksillä.
- Pelastuslaitoksen palvelutuotanto suunnitellaan ja toteutetaan siten, että lakisääteiset tehtävät voidaan suorittaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla, ja että onnettomuus- sekä vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Pelastustoimen palvelut kyetään hoitamaan myös yhteiskuntaa kohtaavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Palvelun kehittämistarve

Pelastuslaitos panostaa dynaamiseen riskienarviointiin, jota toteuttaa koko henkilöstö (katso myös kohdan 1.5 periaatteet jatkuvasta riskienhallinnasta).

4.2.3 Pelastustoiminnan johtaminen

Palvelu ja sen nykytila

Pelastustoiminnan johtajana toimii sen hyvinvointialueen pelastusviranomainen, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei hyvinvointialueesta annetun lain 8 luvun nojalla toisin ole sovittu tai pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 5 §:n nojalla säädetty. Pelastustoimintaa voi johtaa tilapäisesti myös muu hyvinvointialueen pelastuslaitoksen palveluksessa oleva tai sopimuspalokuntaan kuuluva siihen saakka, kun toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa pelastustoiminnan johtaakseen. Näissä tilanteissa pelastustoiminnan johtaja toimii virkavastuun alaisena.

Valmius pelastustoiminnan johtamiseen on varmistettu kaikilla johtamisen tasoilla hälytysvastesuunnittelun avulla. Hätäkeskuspäivystäjän tekemä arvio tehtävän onnettomuustyyppistä, kokoluokasta, kiireellisyydestä ja sijainnista määrittävät hälytettävän pelastusmuodostelman ja sen johtajan. Tehtävän johtaja ja yhteistyöalueen johtokeskuksen päivystävä palomestari arvioivat omalta osaltaan vasteen tarkoituksenmukaisuutta ja

tarvittaessa sitä muutetaan. Kiireettömät tehtävät (C- ja D-luokat) ohjataan hätäkeskuksesta yhteistyöalueen johtokeskukselle, jossa päivystävä palomestari tekee riskinarvion ja hälyttää tarkoituksenmukaisimman yksikön tehtävälle.

Pelastustoiminnan johtaminen on pelastustoiminnan toimintavalmiuden perusta. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä on suunniteltu siten, että jokaisella pelastusmuodostelmalla on johtaja. Pelastusryhmätasoisissa tehtävissä pelastustoiminnan johtajana toimii päätoiminen ryhmänjohtaja, tai jos lähtö koostuu pelkästään sopimuspalokuntien yksiköistä, johtaa tehtävää alueen päivystävä palomestari. Pelastusjoukkueetasoisissa tehtävissä pelastustoiminnan johtajana toimii ensisijaisesti alueen päivystävä palomestari. Pelastuskomppaniatasoisissa tehtävissä pelastustoiminnan johtajana toimii alkuvaiheessa päivystävä palomestari ja laajamittaisessa tilanteessa johtovastuun ottaa tarvittaessa päivystävä päällikkö. Laajamittaisissa onnettomuus- ja häiriötilanteissa päivystävä päällikkö perustaa pelastustoiminnan johtokeskuksen, johon tarvittaessa hälytetään tarvittava määrä henkilöstöä vapaavuorosta. Johtamisjärjestelmä on kuvattu tarkemmin Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen pelastustoiminnan johtamisohjeessa. Pelastustoiminnan johtaminen ja sen edellyttämät tukitoiminnot on mitoitettu riittäviksi kaikkien erityyppisten onnettomuuksien ja turvallisuustilanteiden varalle.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen hälytysohjeet on laadittu siten, että pelastusviranomainen on mukana kaikissa pelastustoimen hälytystehtävissä. Johtaminen voi olla johtamista kohteessa tai etänä. Jos pelastusviranomainen ei lähde tilannepaikalle tai saapuu sinne ensimmäisten yksiköiden jälkeen, hän on yhteydessä tehtävään hälytettyyn yksikköön ja määrää tarvittaessa tilannepaikan johtajan. Tilannepaikan johtaja johtaa toimintaa kohteessa pelastusviranomaisen antamien ohjeiden mukaisesti.

Pelastuslaitoksella on riittävä määrä koulutettua henkilöstöä kokoluokaltaan pienten, keski suurten ja suurten onnettomuuksien pelastustoiminnan johtamiseen. Johtamisen tilat, ajoneuvot ja välineet ovat ajanmukaiset ja riittävät.

Pelastustoiminnan yhteistyöalueella yhteistyön järjestämisestä vastaavan pelastuslaitoksen pelastusviranomainen ottaa tilanteen johtaaksensa, jos se on välttämätöntä yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvan pelastustoiminnan yhteensovittamiseksi. Pohjois-Suomen yhteistyöalueen yhteistyön järjestämisestä vastaa Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen päällikköpäivystäjä tekee tarvittaessa päätöksen johtovastuun ottamisesta yhteistyöalueetasoisesti. Pohjois-Suomen yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskus tukee koko Pohjois-Suomen yhteistyöalueen kaikissa pelastuslaitoksissa tehtävää pelastustoiminnan johtamista ja tilannekuvatoimintaa (Laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021, 5 §).

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastustoiminnan johtamisen ja sitä tukevan tilannekuvatoiminnan järjestelyt varmistavat osaltaan pelastustoiminnan kaikkien vaiheiden toteutumisen nopeasti, tehokkaasti, ammattitaitoisesti, inhimillisesti, tasavertaisesti ja kokonaistaloudellisesti. Valmius pelastustoiminnan johtamiseen ja tilannekuvatoimintaan kattaa koko pelastustoimialueen pienistä onnettomuuksista aina suuronnettomuuksiin, suurhäiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin saakka. Palvelutuotannon jatkuvuus on varmistettu kaikissa turvallisuustilanteissa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastustoiminnan johtamisen järjestämisessä noudatetaan seuraavia yleisiä periaatteita:
 - o pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen
 - o jokaisella pelastusmuodostelmalla on johtaja
 - o johtaminen voi olla johtamista kohteessa tai etäjohtamista

- tehtävän edellyttämä johtaja määrittellään lähtökohtaisesti hälytysvastesuunnittelulla ja tarvittaessa yhteistyöalueen johtokeskuksen päivystävä palomestari määrittelee pelastustoiminnan johtajan
 - johtaminen mitoitetaan onnettomuuden kokoluokkaa vastaavaksi
 - johtamisen jatkuvuus on varmistettu kaikissa turvallisuustilanteissa.
- Kokoluokaltaan pienten tehtävien pelastustoiminnan johtajana toimii lähtökohtaisesti päätoiminen ryhmänjohtaja. Tehtävää voi tarvittaessa johtaa myös muu kuin päätoiminen ryhmänjohtaja kuitenkin siten, että pelastustoiminnan johtajana on aina pelastusviranomainen. Jos hälytetyssä pelastusryhmässä ei ole pelastusviranomaista, toimii pelastustoiminnan johtajana päälystöviranhaltija, joka määrää tarvittaessa tilannepaikan johtajan.
 - Kokoluokaltaan keskisuurten tehtävien pelastustoiminnan johtajana toimii lähtökohtaisesti onnettomuuskohtetta lähin tai tarkoituksenmukaisin päälystötasoista johtamista varten valmiudessa oleva päälystöviranhaltija.
 - Kokoluokaltaan suurten onnettomuuksien johtaminen aloitetaan keskisuurten tehtävien periaatteiden mukaisesti, mutta kuitenkin siten, että suurten tehtävien hälytysvasteisiin sisältyy päälystötason johtamisen lisäresursointi (≥ 2 päälystöviranhaltijaa ja päivystävä päällikkö).
 - Pohjois-Suomen yhteistyöalueen pelastustoiminnan tilanne- ja johtokeskus tuottaa pelastustoiminnan johtamista ja sen tukitoimintoja sekä ylläpitää tilannekuvaa.
 - Suurten onnettomuuksien, muiden vakavien onnettomuus- ja häiriötilanteiden sekä hälytysten ruuhkatilanteiden edellyttämä johtokeskusvalmius saavutetaan enintään kahdessa tunnissa todetusta johtokeskuksen perustamistarpeesta. Suuronnettomuusvalmiuteen kuuluvien muodostelmien johtaminen voidaan aloittaa täysipainoisesti neljän (4) tunnin kuluessa onnettomuuden tapahtumisesta ja keskeytymättömästi 12 tunnin kuluessa onnettomuuden tapahtumisesta.

Palvelun kehittämistarve

Suuronnettomuuksien, häiriötilanteiden, poikkeusolojen ja näihin liittyvien erityistilanteiden johtamis- ja tilannekuvavalmiuksia ylläpidetään ja kehitetään pelastuslaitoksen vuosittaisen koulutussuunnitelman mukaisesti. Johtamis- ja tilannekeskustoimintojen kehittämisessä on seurattava valtakunnallista säädös-kehitystä (ml. pelastustoimen järjestämislain 5 § nojalla valtakunnallisesti tai alueellisesti järjestettävät toiminnot).

Palvelutasopäätöskaudella pelastuslaitos edistää jo aloitettua työtä välittömässä valmiudessa olevien pelastusyksiköiden ryhmänjohtamiskyvyssä. Pelastuslaitos pyrkii siihen, että välittömässä valmiudessa olevissa osavahvaisissa yksiköissä on lähtökohtaisesti alipäälystökelpoisuuden omaava henkilö, joka vastaa ryhmätasoisien tehtävien pelastustoiminnan johtamisesta.

Pohjois-Suomen yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskuksen tuottamaa palvelua koko yhteistyöalueelle kehitetään jatkuvasti yhteistyössä yhteistyöalueen muiden pelastuslaitosten sekä valtakunnan neljän muun alueellisen tilanne- ja johtokeskuksen kanssa.

Pelastustoiminnan keskeisten johtamis- ja viestijärjestelmien ylläpidossa ja kehittämisessä sekä uusien järjestelmien hankinnassa tukeudutaan pääosin valtakunnallisiin ratkaisuihin.

4.2.4 Yhteistoiminnassa hoidettavien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Palvelu ja sen nykytila

Laki hyvinvointialueista (611/2021, 7 § ja 8 luku) mahdollistaa sen, että hyvinvointialueet voivat sopia pelastustoimen palveluiden tuottamisesta yhteistoiminnassa tai esimerkiksi sen, että yksi hyvinvointialue tuottaa tietyt palvelut kokonaisuudessaan usealle hyvinvointialueelle. Jos yhteistoiminnasta sovitaan, säilyy palvelun tuottamisen asianmukaisuuden valvonta sen hyvinvointialueen pelastustoimella, jolle palvelun tuottaminen lakisääteisesti kuuluu. Edellä mainitusta poiketen, valvontavastuu siirtyy, jos kyseessä on pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 5 §:ään perustuvalla valtioneuvoston asetuksella toteutettu tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimelle on säädetty pelastustoimen yhteistyöalueen tasolla tapahtuva tilanne- ja johtokeskustoiminta (VN:n asetus tilanne- ja johtokeskusjärjestelyiden kokoamisesta, 145/2024, 2 §) ja tarvittaessa, jos se on välttämätöntä, yhteistyöalueen tasolla tapahtuva pelastustoiminnan johtaminen (Pelastuslaki, 379/2011, 34 §). Pelastustoimen järjestämislain 5 § edellyttää, että Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimessa huolehditaan näiden tehtävien asianmukaisen toteutumisen valvonnasta.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimessa ei ole tehty hyvinvointialuelain tarkoittamia sopimuksia, joissa pelastustoiminnan lakisääteisiä tehtäviä olisi siirretty kokonaan tai osittain toisen hyvinvointialueen pelastustoimen tehtäväksi. Sen sijaan pelastustoimessa on laadittu pelastuslain 45 §:ään perustuvia yhteistyösopimuksia, jotka koskevat pelastuslaitosten välistä yhteistyötä pelastustoiminnassa. Esimerkki tästä on hälytysohjeiden periaate, jossa kiireellinen pelastustoiminta aloitetaan lähimmän ja tarkoituksenmukaisimman yksikön periaatteella aluerajoista riippumatta.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Hyvinvointialuelain tarkoittamat yhteistoimintasopimukset voivat mahdollistaa synergian, erikoistumisen ja erityisosaamisen tehokkaamman hyödyntämisen pelastustoimen tehtävien tuottamisessa. Lain tarkoittamasta yhteistyöstä ei ole vielä sovittu, mutta yhteistyömahdollisuuksia kartoitetaan ja arvioidaan tarpeen mukaan.

Päätös palvelutasosta

- Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimessa huolehditaan sille pelastustoimen järjestämislain 5 §:n perusteella säädettyjen yhteistoimintatehtävien asianmukaisen toteutumisen valvonnasta.
- Jos yhteistyöstä sovitaan hyvinvointialuelain tarkoittamalla tavalla, sisällytetään sopimukseen myös menettelytavat koskien sovitun palvelun säädöstenmukaisuuden ja asianmukaisuuden valvontaa.

Palvelun kehittämistarve

Yhteistyömahdollisuuksia kartoitetaan ja niistä sovitaan tarpeen mukaan.

4.2.5 Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 50 §:n mukaan pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion, hyvinvointialueen tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Pelastusviranomaisen virka-apu on ollut yleisimmin apua ensihoidolle tai poliisille, mutta myös Rajavartiolaitokselle, sote-viranomaiselle ja ympäristöviranomaiselle. Ensihoidolle annettavassa virka-avussa on tavallisimmin kyse potilaan siirrossa avustamisesta (suurikokoinen potilas, potilas maastossa tai muuten vaikeassa paikassa, potilas vaikeasti vammautunut), kohteeseen pääsyssä avustamisesta (kiireellinen ovenavaus tai apu vesistöylityksessä), ensihoitoyksikön kiinnijuuttumisesta tai häkä-/kemikaalimyrkytys-epäilystä (tunnistus- ja pitoisuuden mittaust). Poliisille annettava virka-apu liittyy yleisimmin vesistöetsintään, vesistön ylityksiin tai vainajan siirrossa avustamiseen. Edellä mainittuja virka-aputehtäviä on kirjattu onnettomuustietojärjestelmän virka-aputehtäviin ja avunantotehtäviin. Rajanveto tehtävälajien välillä on toisinaan vaikeaa. Virka-apu- ja avunantotehtävien kokonaismäärä oli vuonna 2024 noin 680 tehtävää, joista noin 75 % kohdistui ensihoitopalveluun.

Virka-apupyynnö voi liittyä myös muuhun kuin muun viranomaisen hälytystehtävään. Kyseessä voi olla esimerkiksi ympäristö-, sote-, kemikaali- tai rakennusvalvontaviranomaisen virka-apupyynnö onnettomuusvaaran arvioimiseksi. Kyseisiä tehtäviä käsitellään onnettomuuksien ehkäisyyn ja onnettomuuksiin varautumiseen liittyvänä yhteistyönä.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastusviranomaisen virka-apu voi mahdollistaa tai nopeuttaa ja sujuvoittaa merkittävästi muulle viranomaiselle kuuluvan viranomaistehtävän hoitamista. Kyseessä on yleensä tehtävä, joka on pelastustoimen asiantuntemus, henkilöstö, kalusto, varusteet ja muu valmius huomioon ottaen tarkoituksenmukainen suorittaa pelastustoimen avustuksella, ja jonka suorittaminen ei vaaranna pelastustoimen lakisääteisten tehtävien hoitamista.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos voi antaa pyydettyä pelastuslain 50 §:n tarkoittamaa virka-apua kiireellisissä tai viipymättä suoritettavissa tehtävissä, jos se on pelastustoimen asiantuntemus, henkilöstö, kalusto, varusteet ja muu valmius huomioon ottaen tarkoituksenmukaista, eikä vaaranna pelastustoimen lakisääteisten tehtävien hoitamista.
- Päätöksen virka-avun antamisesta tekee resurssi- ja valmiustilanteesta riippuen päivystävä päällikkö. Virka-apu on lähtökohtaisesti maksullista. Maksullisuudesta ja maksuperusteista päätetään tarkemmin Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen palveluhinnastossa.

Palvelun kehittämistarve

Pelastustoimi toimii osana laajempaa viranomaisverkostoa, jossa virka-avun antaminen ja vastaanottaminen ovat keskeisiä tehtäviä yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden varmistamisessa. Virka-aputilanteet edellyttävät selkeitä toimintamalleja, yhteisiä käytäntöjä ja sujuvaa viestintää eri viranomaisten välillä.

Palvelutasokaudella 2026–2029 virka-aputoimintaa kehitetään tavoitteellisesti yhteistyössä poliisin, sosiaali- ja terveystoimen, rajavartiolaitoksen sekä muiden keskeisten viranomaisten kanssa. Tavoitteena on selkeyttää virka-apupyynnöjen käsittelyprosesseja, yhtenäistää toimintatapoja ja vahvistaa yhteistä tilannekuvaa. Lisäksi pyritään kehittämään ennakoivaa yhteistyötä ja yhteisiä koulutuksia, jotka tukevat virka-aputilanteiden hallintaa ja parantavat toimintavalmiutta poikkeustilanteissa.

Toimintamallien kehittämisessä painotetaan erityisesti:

- toimivaltuuksien ja vastuiden selkeyttämistä virka-aputilanteissa
- yhteisten toimintasuunnitelmien ja harjoitusten lisäämistä
- tietojenvaihdon ja viestintäkanavien parantamista
- tilannejohtamisen ja tilannekuvan jakamisen kehittämistä.

Näillä toimenpiteillä pyritään varmistamaan, että pelastustoimi kykenee tukemaan muita viranomaisia tehokkaasti ja turvallisesti kaikissa virka-aputilanteissa.

4.2.6 Kansainvälinen toiminta sekä kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen

Palvelu ja sen nykytila

Kansainvälinen pelastustoiminta on valtiosopimuksiin ja lainsäädäntöön (mm. PelL 38 §) perustuvaa avun antamista tai vastaanottamista tilanteessa, jossa kohdemaan kansalliset voimavarat eivät riitä onnettomuustilanteen hallintaan saamiseksi. Suomessa sisäministeriö vastaa avunantokapasiteetin koordinaatiosta ja ylläpidosta. Pelastusopisto vastaa asiantuntijoiden kouluttamisesta, rekrytoinnista ja muodostelmien logistiikasta sekä toimii työnantajana EU-pelastuspalvelumekanismiin kuuluvissa kansainvälisen avunannon tehtävissä ulkomailla. Varsinainen operatiivinen henkilöstö muodostetaan pääosin pelastuslaitosten henkilöstöstä.

Barents Rescue -yhteistyöhön (Suomi, Ruotsi, Norja ja osin myös Tanska) perustuvaan kansainväliseen avunantoon osallistuva resurssi voidaan muodostaa tilannehetkellä käytettävissä olevasta pelastustoiminnan henkilöstö- ja kalustoresurssista, kuten tehtiin vuonna 2018 Ruotsissa suurpaloksi levinneen maastopalon yhteydessä. Avunantoon voidaan käyttää myös kyseistä tarkoitusta varten perustettuja joukkoja, kuten Finnish Artic Rescue Team -pelastusjoukkuetta.

Pohjois-Suomen pelastuslaitokset (Lappi, Pohjois-Pohjanmaa ja Kainuu) ovat muodostaneet vuonna 2019 yhteisen Finnish Arctic Rescue Team (ART) -pelastusjoukkueen, johon jokainen pelastuslaitos on osoittanut vähintään 1+3+12 vahvuisen henkilöstöresurssin. Kukin pelastuslaitos on sitoutunut lähettämään ART-tehtävään vähintään 0+1+3 vahvuisen pelastusryhmän, jos joku pelastuslaitos sitä pelastustehtävään pyytää. ART-toimintaan osallistutaan oman työn ohella ja periaatteella, jonka mukaan jokainen pelastuslaitos vastaa ART-ryhmänsä kustannuksista. ART-toiminnassa ja muussa yhteistyössä on erityisosaamisen alueita. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos on varautunut erityisesti suurtehopumppaukseen sekä CBRNE-mittaus- ja tunnistustoimintaan.

Pohjois-Suomen pelastuslaitosten alueella on vuonna 2021 EU-rahoituksen avulla hankittuja suurtehopumppuja (High Capacity Pumping, HCP). Kyseisten pumppujen rahoitus on edellyttänyt, että pumppuyksiköt ja niiden käyttöön koulutettu henkilöstö muodostavat EU:n pelastuspalvelumekanismiin HCP-moduulin (vuosille 2022–2027) ja ovat käytettävissä kansainvälisessä pelastustoiminnan avunannossa. Pelastuspalvelumekanismiin liittyminen edellyttää sertifiointiprosessin mukaista koulutusta ja harjoituksia, jotka aloitettiin kesällä 2022 ja saatettiin päätökseen Puolassa syyskuussa 2023.

The High Capacity Pumping -moduulin muodostelma on ennalta määritelty henkilöstö- ja kalustokokonaisuus, jonka tulee täyttää tietyt toimintakykykriteerit. Sertifiointi on voimassa viisi vuotta, jonka jälkeen pelastuslaitos päättää jatkosta yhteistyössä muiden toimintaan osallistuvien laitosten kanssa. Eri muodostelmien perusvaatimukset on määritelty täytäntöönpanopäätöksessä 762/2014.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

ART-toiminnan tavoitteena on kouluttaa ja ylläpitää vähintään yhteistyösopimuksen mukaista joukkoa, tarvittavineen varusteineen ja kalustoineen, käytettäväksi kansallisesti ja kansainvälisesti. ART-toimintaan osallistutaan oman työn ohella ja ryhmää täydennetään tarvittaessa organisaation sisäisellä haulla.

HCP-moduulin ylläpitämisen tavoitteena on lisätä valmiutta toimia EU-pelastuspalvelumekanismin osana laaja-alaisen tulvien tai muiden runsaita vesivirtoja vaativien tilanteiden hallintaan saamiseksi.

Sertifioitua HCP-moduulia arvioidaan käytettäväksi korkeintaan muutamia kertoja vuodessa EU-alueella. Moduulin ylläpidossa on sitouduttu siihen, että moduulia käytetään enintään 2 000 kilometrin etäisyydelle valmiuspaikastaan. Kyseisiä suurtehopumppuja on käytetty tositilanteessa muun muassa Raahen tulvissa syksyllä 2024, jolloin ne osoittivat hyvin tarpeellisuutensa. Pumppujen aktiivisella käytöllä voidaan mahdollisesti lisätä pelastustoiminnan tehokkuutta. Käytön lisääminen vaatii käyttökoulutuksen laajentamista laajemmalle henkilöstölle ja pelastustoiminnan johtajien tietoisuuden lisäämistä.

Sortumapelastamisen suorituskyky on ollut viimeisen vuosikymmenen Pohjois-Pohjanmaalla pitkälti ART:n henkilöstön varassa. Pelastusopisto vastaa valtakunnallisesta sortumapelastushankkeesta, jonka kautta saadaan valtakunnallista koulutusaineistoa käyttöön vuoden 2026 aikana. Sortumapelastuksen suoritus-kykyä tulee tarkastella ja kehittää palvelutasopäätöksen aikana.

Pelastuslaitoksella HNS-suunnittelun ja -varautumisen (Host Nation Support) tavoitteena on varmistaa pelastustoiminnan huollon ja muun välttämättömän tuen järjestelyt tilanteessa, jossa pelastustoimialue vastaanottaa kansainvälistä pelastustoiminnan apua. Ulkomailta saapuvaa apua vastaanotettaessa HNS-toimintoja voidaan toteuttaa yhdessä muiden yhteistoiminta-alueen pelastuslaitoksien kanssa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää yhteistyössä Lapin ja Kainuun pelastuslaitosten kanssa EU:n pelastuspalvelumekanismiin liitettyä HCP-muodostelmaa. Pelastuslaitos ylläpitää HCP-moduulia sen mukaisesti, miten toimintaan sitouduttu. Moduulille pyritään hakemaan kehittämisrahoitusta ja sitoudutaan sen vaatimaan valmiuden jatkoajaksi.
- Pelastuslaitos ylläpitää osaltaan vuonna 2019 aloitettua ART-toimintaa. Pelastuslaitos osallistuu ART-toiminnan kautta tapahtuvaan avunantoon yhteistyösopimuksen mukaisella pelastusryhmällä.
- Pelastuslaitos mahdollistaa talouden reunaehtojen mukaisesti henkilökunnan osallistumisen pelastuslain 38 §:n tarkoittamiin kansainvälisiin pelastustoiminnan tehtäviin ja harjoituksiin yksittäisinä asiantuntijoina tai pelastustoiminnan muodostelmina, kuten ART-pelastusryhmänä tai HCP-moduulina. Kansainvälisiin tehtäviin, koulutukseen ja harjoituksiin osallistujien määrä ja samalla toimintaan kohdistuva työaika (htv) riippuu muun muassa vuosittaisesta ART-, HCP- ja HNS-toiminnan tarpeesta.
- Pelastuslaitoksella on kyky ottaa vastaan kansainvälistä apua ja tukea sekä huoltaa kansainvälisiä joukkoja HNS-suunnitelman mukaisesti.

Palvelun kehittämistarve

Palvelutasopäätöskaudella syvennetään yhteistyöalueen pelastuslaitosten keskinäistä yhteistyötä kansainvälisen pelastustoiminnan järjestelyihin liittyen.

Palvelutasopäätöskaudella kehitetään ja järjestetään kansainvälisen toiminnan toimintamuotoihin (ART, HCP, HNS) hakeutuneen henkilöstön ja ryhmänjohtajien täydennyskoulutusta. Samalla järjestetään koulutusta pelastus-laitoksen päällikköpäivystäjille ART-, HCP- ja HNS-toiminnasta, muodostelmien hälyttämisestä sekä HNS-järjestelyistä kansainvälisen avun tilanteissa. Toimintaa kehitetään ja koulutusta järjestetään yhteistyössä ART-pelastuslaitosten kanssa.

Lisäksi kehitetään HCP-moduulin vedensiirtokykyä, paikalliset tarpeet ja etäisyydet huomioon ottaen ja selvitetään muodostelman monipuolistamista monitoimimuodostelmaksi.

Sortumapelastuksen suorituskykyä tulee kehittää normaali- ja poikkeusoloja tarkastellen yhdessä muiden ART-pelastuslaitosten kanssa. Kehitystyössä on huomioitava valtakunnallisen sortumapelastushankkeen opit ja materiaalit sekä yksityisten toimijoiden rooli.

4.3 Pelastustoiminnan suunnitelmat

4.3.1 Hälytysohje

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain (379/2011) 33 § edellyttää, että pelastuslaitoksella on oltava hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä. Ohje on laadittava yhteistyössä hätäkeskuslaitoksen ja pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten kanssa.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen hälytysohje on päivitetty vuonna 2025. Hälytysohjeen muodostaa hälytysvastesuunnittelua varten laadittu ohje sekä erillinen aineistokokonaisuus, joka voidaan jakaa neljään osaan. Ensimmäinen on hätäkeskustietojärjestelmän moniviranomaisriskianalyysi, joka sisältää muun muassa pelastustoimen onnettomuuslajit ja niiden määritelmät hätäkeskustietojärjestelmässä. Toinen on hälytysvasteissa käytettävät pelastusyksiköt, niiden suorituskykymäärittely, niiden ensisijainen sijaintitieto, niiden maantieteellinen hakusäde hälytysvasteissa sekä niihin liitettävät henkilöstöhälytykset ja muut hälytykset. Kolmas on hälyttämisessä tarvittava hälytysyhteyskokonaisuus. Neljäs on varsinainen hälytysvastesuunnittelu, jossa hätäkeskustietojärjestelmään syötetään pelastustoimen hälytettävä resurssi tehtävälajeittain ja kiireellisyysluokittain. Hälytysohjeessa on huomioitu lähimmän ja tarkoituksenmukaisimman yksikön periaate sekä pelastustoiminnassa tarvittava resursoinnin etupainotteisuus. Toisaalta on huomioitu myös kustannustehokkuus, jolla vältetään tarpeettoman suuria hälytysvasteita (lisäresursseja tarvittaessa lisähälytyksin).

Muut viranomaiset, joita hätäkeskuslaitos ensisijaisesti hälyttää (poliisi, ensihoito, sosiaalitoimi), ovat antaneet omat hälytysohjeensa liitettäväksi pelastustoimen tehtävälajeihin. Pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskuksella ja pelastustoiminnan johtajilla on lisäksi käytettävissään suuri määrä yhteistyöviranomaisten ja muiden yhteistyötahojen hälytysyhteystietoja pelastustoiminnan tarpeita varten.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Hälytysohjeiden tavoitteena on mahdollistaa osaltaan se, että kiireellisen avun tarvitsija saa nopeaa ja tehokasta pelastustoiminnan palvelua. Hälytysvastesuunnittelu ja pelastustoiminnan johtajan tilannearviot muodostavat perustan sille, että hälytettävällä muodostelmalla on edellytykset suorittaa onnistuneesti tehtävä, johon muodostelma on hälytetty.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää hälytysohjeita pelastustoiminnassa tarvittavien resurssien hälyttämistä varten. Hälytysohjeiden laatimisen keskeisiä periaatteita ovat hälytystoiminnan toiminnallinen luotettavuus, lähimmän ja tarkoituksenmukaisimman yksikön periaate, riittävä etupainotteisuus ja kustannustehokkuus.
- Hälytysohjeen toteutumista arvioidaan tehtäväkohtaisesti (onnettomuustietojärjestelmään tehtävät kirjaukset) ja kootusti neljännesvuosittain kvartaaliraportoinnin yhteydessä. Hälytysohjeiden ylläpitäminen on jatkuvaa ja siten esimerkiksi hälytysten välittymisessä havaitut ongelmat pyritään korjaamaan viipymättä. Hälytysyhteydet pidetään mahdollisimman ajantasaisina. Kattavampi tarkistus tehdään kaksi kertaa vuodessa. Hälytysohjekokonaisuuden ylläpitämisen vuosittainen työmäärä on noin 1 htv.

Palvelun kehittämistarve

Keskeisimpänä kehittämistarpeena on yhtenäistää Pohjois-Pohjanmaan alueen hälytysvastesuunnittelua. Lisäksi on tarpeen varmistaa, että uuden toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (SM:n julkaisuja 2025:2) vaatimukset, kuten kiireellisiin hälytettävän muodostelman minimivahvuus, toteutuvat hälytystoiminnassa.

4.3.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnittelu

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa pelastustoiminnassa tarvittavaa apua toiselle pelastuslaitokselle. Avun antamiseen varautumista, avun pyytämistä ja antamista sekä kustannusten korvaamista varten on laadittava tarpeelliset yhteistyösuunnitelmat.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella on yhteistä rajaa viiden pelastuslaitoksen kanssa (Lappi, Kainuu, Keski-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Pohjois-Savo). Kyseisten laitosten kesken on laadittu tarpeelliset yhteistyösuunnitelmat jo ennen hyvinvointialueuudistusta. Pohjois-Suomen yhteistyöalueen (Lappi, Kainuu, Keski-Pohjanmaan) kesken laadittiin vuonna 2024 sopimus ja suunnitelma kiireellisen pelastustoiminnan avunannosta. Sopimus sisältää keskeiset linjaukset pelastuslaitosten välisen avunannon periaatteista sekä kustannusten korvaamisesta. Sopimus sisältää avunantoon liittyvät päätöksentekomenettelyt ja hälytysohjeet.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitosten välisen avunannon tavoitteena on antaa pelastuslaitoksille paremmat edellytykset selviytyä suuronnettomuustilanteista tai useista päällekkäisistä suurista onnettomuustilanteista. Avunannon suunnittelulla edistetään kustannustehokkuutta kalusto- ja materiaalihankinnoissa sekä mahdollistetaan onnettomuustyyppikohtaista erikoistumista (kalustollinen erikoistuminen tai erikoistuminen osaamisessa).

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää osaltaan yhteistoiminta-alueen pelastuslaitosten välisiä yhteistyösopimuksia. Sopimukset päivitetään tarpeen mukaan.
- Avunannon ensisijaisena elementtinä (lähimmän ja tarkoituksenmukaisimman yksikön periaatteen lisäksi) ovat pelastuslaitoksen ART- ja HCP-muodostelmat/moduulit (katso myös kohta 4.2.6),

pelastuslaitoksen CBRNE-valmiuteen kuuluva alueellinen tunnistus- ja mittaustoiminta sekä valtioneuvoston asetukseen perustuva alueellinen tilanne- ja johtokeskustoiminta.

- Pelastuslaitos antaa kiireellistä pelastustoiminnan apua, jos sitä on annettavissa pyydetyn avun määrä ja laatu sekä vallitseva resurssi- ja turvallisuustilanne huomioon ottaen.
- Avunanto on lähtökohtaisesti maksullista. Maksujen suuruus määritellään tarkemmin yhteistyösopimuksissa.

Palvelun kehittämistarve

Palvelutasopäätöskauden alkaessa pyritään kehittämään yhteistyöalueen pelastuslaitosten yhteistyörakenteita, yhteistyön säännöllisyyttä ja sisältöjä. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen osalta yhteistyön tavoitteena on kehittää erityisesti palvelutuotannon kustannustehokkuutta. Tavoitteeseen pyritään muun muassa kehittämällä pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 5 §:ssä mainittuja kokonaisuuksia, joita ovat:

- valtakunnalliset ja alueelliset tilanne- ja johtokeskusjärjestelyt ja muu pelastustoiminnan johtamisen edellytyksenä oleva erityisvalmius
- kemiallisten ja säteilytilanteiden ja muun vaativan pelastustoiminnan edellytyksenä oleva erityisvalmius
- merellinen pelastustoiminta
- öljyvahinkojen torjunta merialueen rannikolla ja saaristossa sekä laajoilla sisävesialueilla
- pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun antamisen tai vastaanottamisen edellytyksenä oleva erityisvalmius sekä
- pelastustoimen poikkeusoloihin varautumisen edellytyksenä olevat materiaaliset valmiudet ja poikkeusolojen toiminnan etukäteisvalmisteluiden alueellinen koordinaatio.

Palvelutasopäätöskaudella tarkastetaan ja tarvittaessa päivitetään yhteistyösuunnitelmat Keski-Suomen ja Pohjois-Savon pelastuslaitosten kanssa.

4.3.3 Yhteistyön suunnittelu pelastustoiminnassa

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain (379/2011) 46, 47 ja 49 §:n mukaan valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastustoiminnan suunnitteluun ja toimialaansa soveltuvaan pelastustoimintaan säädöksissä tarkemmin määritteillä tavalla. Yhteistyöviranomaisista Hätäkeskus on mukana lähes kaikissa pelastustoiminnan tehtävissä ja poliisi sekä ensihoito suuressa osassa niitä. On myös viranomaisia, jotka osallistuvat harvemmin pelastustoimintaan, mutta niiden merkitys on tilanteessa tärkeä. Näitä ovat mm. Rajavartiolaitoksen, ympäristönsuojelun, ympäristöterveydenhuollon, sosiaalihuollon ja Puolustusvoimien viranomaiset.

Lakisääteisen osallistumisvelvollisuuden lisäksi pelastustoiminnan johtaja voi määrätä muitakin henkilöitä osallistumaan pelastustoimintaan sekä määrätä antamaan käytettäväksi pelastustoimintaan soveltuvia kalustoja, välineitä, tarvikkeita, rakennuksia, viesti- ja tietoliikenneyhteyksiä ja niin edelleen (Pelastuslaki 36–37 §).

Pelastuslaitos on huomionnut edellä mainittujen säädösten antamat mahdollisuudet pelastustoiminnan suunnittelussa. Pelastuslaitoksen tarpeelliseksi katsomat suunnitelmat on laadittu ja yhteistoimintaa on harjoiteltu säännöllisesti.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää yhteistyötä eri viranomaisten, kuntien ja muiden yhteistyötahojen kesken. Yhteistyön tavoitteena on lisätä tietoutta käytettävissä olevista resursseista, mahdollistaa toimivat hälytysyhteydet ja nopeuttaa pelastustoiminnassa tarvittavien resurssien kokoamista. Yhteistyön tavoitteena on myös edistää tiedonkulkua ja tilannekuvan muodostamista, helpottaa onnettomuustilanteiden johtamista sekä lisätä tietoutta eri toimijoiden tarpeista niin päivittäisissä onnettomuustilanteissa kuin suuronnettomuus- ja suurhäiriötilanteissa. Yhteistyö, yhteistyön suunnittelu ja harjoittelu on keskeinen ja välttämätön osa pelastustoimintaan varautumisessa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää tarpeellisia yhteistyösuunnitelmia, yhteistyösopimuksia ja yhteistyöelimiä (esim. alueellinen valmius- ja turvallisuusfoorumi) pelastustoimintaan varautumista varten. Suunnitelmat päivitetään yhteystietojen osalta vuosittain, kokonaisuudessaan enintään kolmen vuoden välein. Suunnitelmien laatiminen ja ylläpitäminen on osa pelastustoimen päällystön toimenkuvaa.

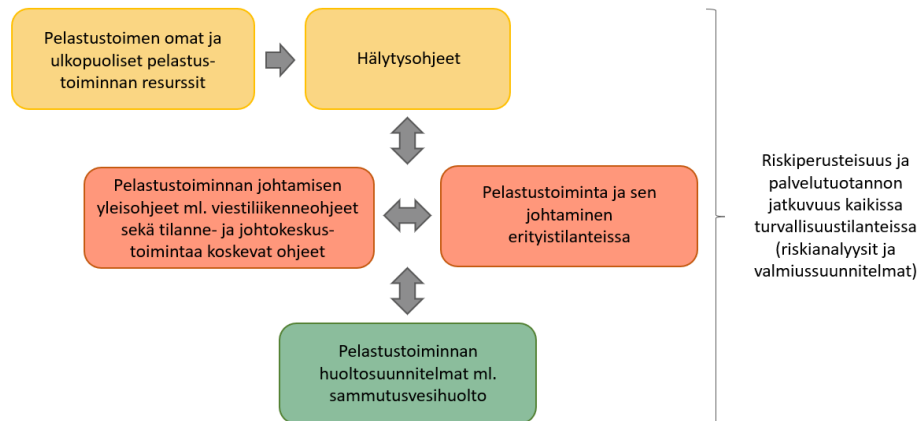
Palvelun kehittämistarve

Palvelutasokaudella 2026–2029 painopiste siirtyy yhteistyön rakenteiden ja toimintatapojen suunnitelmalliseen kehittämiseen. Tavoitteena on vahvistaa yhtenäistä toimintakulttuuria, parantaa yhteensopivuutta eri viranomaisten ja toimijoiden välillä sekä varmistaa, että pelastustoimen palvelut ovat vaikuttavia ja yhdenvertaisia koko alueella. Yhteistyön kehittämisessä keskitytään erityisesti yhteistyöviranomaisten ja -rakenteiden tunnistamiseen sekä yhteistyön toteutustapojen ja käytänteiden yhtenäistämiseen koko pelastustoimialueen kattavasti.

4.3.4 Onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Palvelu ja sen nykytila

Pelastustoimintaa varten on laadittava lakisääteiset ja muut tarpeelliset suunnitelmat. Suunnitelmista säädetään muun muassa pelastuslaissa (379/2011) ja pelastustoiminnan suunnitelmia koskevassa asetuksessa (1368/2018). Huolellisesti laaditut hälytys- ja viestiliikenneohjeet, pelastustoiminnan johtamisen yleissuunnitelmat, onnettomuustyyppikohtaiset suunnitelmat ja pelastustoiminnan huollon suunnitelmat muodostavat keskeisen osan päivittäisten onnettomuuksien ja suuronnettomuuksien kohtaamisvalmiudesta.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen pelastustoiminnan suunnitelmat on päivitetty vastaamaan vuoden 2019 alussa voimaan tullutta asetusta pelastustoimen suunnitelmista sekä pelastuslaitosten yhdistymisen ja muiden toimintaympäristön muutosten asettamia vaatimuksia. Suunnitelmien päivitys-, täydentämis- ja uudelleenjärjestelytyö toteutettiin kattavasti vuosien 2023 ja 2024 aikana.

Päivitystyön myötä suunnitelmat muodostavat nyt ajantasaisen ja yhtenäisen kokonaisuuden, joka tukee tehokasta ja yhdenmukaista pelastustoimintaa koko alueella. Päivitetyt suunnitelmat huomioivat myös yhteistyöalueen rakenteet, riskikuvan kehityksen sekä viranomaisyhteistyön tarpeet. Jatkossa suunnitelmia ylläpidetään systemaattisesti osana jatkuvaa kehittämis- ja varautumistyötä.

Pelastuslaitos ylläpitää vuonna 2025 voimaan tulleen pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (SM:n julkaisuja 2025:2) mukaisia toimintavalmiuden suunnittelun asiakirjoja. Toimintavalmiuden suunnitelmissa kuvataan toimintaympäristön ja riskianalyysin perusteella tunnistettu pelastustoiminnan palveluiden tarve. Suunnitelmat päivitetään erityisesti silloin, kun onnettomuusuhat, riskianalyysi, riskiluokka-aineistot, päätetty palvelutaso tai käytettävissä olevat voimavarat muuttuvat. Näin varmistetaan, että pelastustoiminta vastaa kulloinkin voimassa olevia toimintavalmiusvaatimuksia ja alueellisia tarpeita.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastustoimessa on tavoitteena, että pelastustoiminnan järjestelyt perustuvat huolellisen ja ajantasaisen tarvemäärittelyn (säädös- ja riskiperusteisuus) sekä suunnittelun kautta muodostettavaan pelastustoiminnan valmiuteen. Huolellinen suunnittelu ja varautuminen varmistavat pelastustoiminnan palveluiden toteutumisen kaikissa turvallisuustilanteissa. Suunnittelu huomioi omat voimavarat ja yhteistyön muiden toimijoiden kanssa.

Pelastuslaitoksella on hyvä käsitys pelastustoimintaa varten tarvittavista suunnitelmista. Riski- ja tarveperusteisten suunnitelmien määrän arvioidaan pysyvän nykytasolla (ks. kohta kehittämistarve).

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos laatii ja ylläpitää säädösten, riskien ja pelastuslaitoksen tarpeiden edellyttämiä pelastustoiminnan suunnitelmia. Suunnitelmakokonaisuus sisältää resurssiluetteloita, hälytys- ja viestiliikenneohjeita, yleissuunnitelmia, erityissuunnitelmia ja pelastustoiminnan huollon suunnitelmia (sammutusvesihuollon suunnitelmat mukaan lukien). Suunnitelmarakenne noudattelee sisäministeriön asetuksessa (1363/2018) määritettyä suunnitelmarakennetta (yleissuunnitelmat, vaativat tilanteet ja yhteistyö). Suunnitelmat laaditaan yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Suunnitelmat tarkistetaan ja päivitetään

yhteystietojen ja muiden tärkeimpien tietojen osalta vuosittain ja kokonaisuudessaan enintään kolmen vuoden välein. Suunnitelmien laatiminen ja ylläpitäminen on osa pelastustoimen päällystön toimenkuvaa.

Palvelun kehittämistarve

Pelastustoiminnan suunnitelmakokonaisuus on tarpeen tarkistaa ja tarvittavilta osin päivittää siten, että suunnitelmat ovat muun ohella vuonna 2025 uusitun Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisia (SM:n julkaisuja 2025:2).

Palvelutasopäätöskaudella on edistettävä pelastustoiminnan henkilöstön tietoisuutta pelastustoiminnan suunnitelmista sekä suunnitelmien käyttöä ja käytettävyyttä pelastustoiminnassa.

Palvelutasopäätöskaudella on harkittava vähintään kohdekorttitasoisien toimintasuunnitelmien laatimista 1-luokan vesistöpatojen ja 1-luokan tulvavapenkereiden mahdollisia onnettomuustilanteita varten.

4.3.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat

Palvelu ja sen nykytila

Pelastustoimintaa, sen johtamista ja yhteistyötä varten on laadittava tarpeelliset suunnitelmat. Pelastuslaki (379/2011) edellyttää lisäksi erikseen sen, että lain 48 §:n tarkoittamille, erityistä vaaraa aiheuttaville kohteille on laadittava ulkoiset pelastussuunnitelmat (UPS) yhteistyössä kohteen/alueen toiminnanharjoittajien kanssa. Laadituista suunnitelmista ja suuronnettomuusriskeistä on tiedotettava. Ulkoisten pelastus-suunnitelmien mukaista toimintaa on harjoitettava. Suunnitteluun, tiedottamiseen ja harjoitteluun liittyvät määräjät on annettu asetuksessa (SM:n asetus ulkoisista pelastussuunnitelmista, 1286/2019)

Pohjois-Pohjanmaan alueella on yhteensä 18 pelastuslain 48 §:n tarkoittamaa kohdetta. Kohteet ovat pääasiassa turvallisuusselvitysvelvollisia teollisuuskemikaalilaitoksia (onnettomuusriskeiltään merkittävimpiä vaarallisten kemikaalien valmistus-, käsittely- ja/tai varastointikohteita), suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavia kaivannaisjätealueita (kohteissa esimerkiksi korkeimpaan patoturvallisuusluokkaan kuuluvia rikastushiekka-altaita) ja merkittäviä vaarallisten kemikaalien kuljetuksen ja tilapäisen säilyttämisen kohteita (VAK-ratapiha, VAK-satama).

Pelastuslain 48 §:n edellyttämiä kohteita varten on laadittu yhteensä 11 ulkoista pelastussuunnitelmaa. Keskenään lähekkäin sijaitsevia kohteita on yhdistetty samaan suunnitelmaan. Suunnitelmien ylläpitämisessä sekä suuronnettomuuksien varalta tehtävässä harjoittelussa ei ole pysytty täysin lainsäädännön edellyttämässä aikataulussa, mutta tilanne on parantunut palvelutasopäätöskauden 2024–2025 loppua kohden.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Ulkoisten pelastussuunnitelmien ja niihin liittyvien suuronnettomuusharjoitusten tarkoituksena on osaltaan varmistaa mahdollisimman tehokkaat pelastustoimet suunnittelukohteen onnettomuustilanteissa. Erityisenä tavoitteena on suuronnettomuuksien torjuminen ja vahinkojen minimoiminen.

Pelastuslain 48 §:ssä tarkoitettujen erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden määrän arvioidaan pysyvän pääosin nykytasolla. Suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavien kaivannaisjätealueiden määrä todennäköisesti laskee.

Päätös palvelutasosta

- Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden (PeIL 48 §, ns. UPS-kohteet) pelastustoiminnan suunnittelussa, suunnitelmista tiedottamisessa ja pelastustoiminnan harjoittelussa noudatetaan UPS-säädöksiä. Uuden kohteen UPS laaditaan enintään vuoden kuluessa siitä, kun pelastuslaitos on vastaanottanut asetuksen 1286/2019 (SM:n asetus ulkoisista pelastussuunnitelmista) 4 §:n tarkoittamat asiakirjat. Suunnitelmat päivitetään ja suunnitelmien mukaisia toimintaharjoituksia järjestetään enintään kolmen vuoden välein. Suunnitelmista ja suuronnettomuusriskeistä tiedotetaan enintään viiden vuoden välein. Suunnittelu, harjoittelu ja tiedottaminen toteutetaan yhteistyössä UPS-kohteiden toiminnanharjoittajien kanssa.
- Ulkoisista pelastussuunnitelmista ja niihin liittyvästä harjoittelusta vastaa pelastustoiminnan päällystö. Suunnittelua ja harjoittelua tukee ja koordinoi pelastuslaitoksen TKIO-vastuualue, joka vastaa myös ulkoisiin pelastussuunnitelmiin ja suuronnettomuusriskeihin liittyvästä tiedottamisesta (valmisteluvaiheen kuuleminen ja niin sanotut turvallisuustiedotteet) pelastuslaitoksen osalta. UPS-kokonaisuuden (suunnitelmien ylläpito, harjoittelu, tiedottaminen, raportointi) työmäärä on noin 1,0 htv/vuosi.

Palvelun kehittäminen

PTP-kaudella on edistettävä pelastustoiminnan henkilöstön tietoisuutta ulkoisista pelastussuunnitelmista sekä ulkoisten pelastussuunnitelmien käytettävyyttä pelastustoiminnassa. Samalla on yhtenäistettävä suunnitelmien kirjava asiakirjarakenne ja sisältö sekä järjestettävä vastuuhenkilöille sisäistä koulutusta UPS-kokonaisuuteen liittyen (suunnittelu, suunnitelmien jalkautus, harjoittelu, turvallisuustiedotteet ja niin edelleen). Kehittämiskohteena myös työajanhallinta siten, että UPS-kokonaisuus pysyy säädösten edellyttämässä aikataulussa.

4.4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

4.4.1 Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palveluiden tuottamisessa

Palvelu ja sen nykytila

Pelastustoimen vapaaehtoishenkilöstöä on etenkin sopimushenkilöstö, jota on käytetty ja käytetään pelastuslain 25 ja 51 §:n periaatteiden mukaisesti erityisesti pelastustoiminnassa, mutta myös turvallisuusviestinnässä ja muissa soveltuvissa pelastustoimen tehtävissä. Koko pelastustoimialueen kattava valmius kiireelliseen pelastustoimintaan perustuu suurimmassa osassa pelastustoimialuetta sopimus-henkilöstön käyttöön.

Muiden vapaaehtoistojen, kuten vapaaehtoisen pelastuspalvelun (VAPEPA), meri- ja järvipelastuseurojen, Suomen punaisen ristin (SPR), maanpuolustuskoulutus ry:n (MPK ry) tai WWF:n ympäristövahinkojen torjuntajoukkojen käyttäminen pelastustoimessa on ollut vähäistä/satunnaista.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksen tavoitteena on tuottaa pelastustoiminnan palveluita jatkossakin yhteistyössä päätoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön kesken.

Pelastustoiminnan kelpoisuusvaatimukset täyttävä ja määrältään riittävä sopimushenkilöstö on välttämätön osa alueellisesti kattavan pelastustoimen valmiuden ylläpitämisessä. Sopimushenkilöstöllä on tärkeä merkitys myös muun muassa turvallisuusviestinnän tapahtumien järjestämisessä.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos käyttää sopimushenkilöstöä pelastustoimen palveluiden tuottamiseen pelastuslain (379/2011) 51 §:n, pelastusasetuksen (407/2011) 7 §:n ja sekä muiden pelastustoimen säädösten ja normien asettamissa rajoissa.
- Sopimushenkilöstöä käytetään koko pelastustoimialueella etenkin alueellisesti kattavan pelastustoiminnan valmiuden ja suuronnettomuusvalmiuden sekä varautumisen valmiuden ylläpitämisessä, mutta myös sopimushenkilöstölle soveltuvien turvallisuusviestinnän tapahtumien järjestämisessä.
- Sopimuspalokuntatoiminnassa noudatetaan koko pelastuslaitoksen alueella vuoden 2025 alussa voimaan tulleita palokuntasopimuksia ja aluesopimusta.
- Sopimuspalokuntatoiminnan toimintaedellytykset turvataan ja toimintaa kehitetään yhteistyössä päätoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön kesken. Sopimuspalokuntatoimintaan osallistuvien ja etenkin hälytysosastolaisten määrää pyritään pitämään vähintään nykytasolla ja nostamaan alueilla, joissa sopimushenkilöstöstä on ollut pulaa.
- Pelastuslaitos huomioi toiminnassaan muiden vapaaehtoistoimijoiden tarjoamat mahdollisuudet osallistua ja tukea pelastuslaitoksen toimintaa.

Palvelun kehittäminen

Etenkin pelastustoiminnan palveluiden järjestämisessä keskeisenä tekijänä on palvelun luotettavuus ja tehokkuus. Avuntarvitsijan näkökulmasta tämä koskee niin pelastustoimen päätoimista henkilöstöä kuin sopimushenkilöstöä. Sopimushenkilöstön osalta on keskityttävä erityisesti siihen, että pelastustoiminnassa tarvittava osaaminen ja suorituskky sekä osallistumisaktiivisuus säilyisivät. Palvelutasopäätöksessä useasti esille tuodut suorituskkyhaasteet ja niiden ennaltaehkäisy on oltava palvelutasopäätöskaudella keskeisenä kehittämiskohteena sopimuspalokuntatoiminnassa. Tämä luo osaltaan pohjan sille, että paloasemilla on pelastustoimintaan kykenevät ja luotettavat pelastusmuodostelmat.

4.4.2 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Palvelu ja sen nykytila

Pelastustoimen henkilöstövoimavarojen rungon muodostaa päätoiminen henkilöstö ja sopimushenkilöstö. Näistä jälkimmäinen luetaan pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoistoimijoihin luetaan myös

muun muassa Vapaaehtoinen pelastuspalvelu (VAPEPA), Meri- ja järvipelastusseurat, Suomen Punainen Risti, Maanpuolustuskoulutusyhdistys sekä WWF:n ympäristövahinkojen torjuntajoukot. Pelastustoimen ja vapaaehtoisorganisaatioiden välinen yhteistyö voi liittyä esimerkiksi omatoimisen varautumisen edistämiseen (onnettomuus- ja vaaratilanteiden ehkäisy, onnettomuuksiin varautuminen, hätätilannevalmiudet, onnettomuuksista toipuminen), mutta myös pelastustoimintaan (varsinainen pelastustoiminta tai sen tukitehtävät).

Pelastuslain (379/2011) 52 § mukaan pelastustoimen viranomaisten tulee mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella on voimassa oleva sopimus alueen VAPEPA:n kanssa ja tässä sopimuksessa on sovittu myös mahdollisesta avusta pelastustoiminnan tehtävillä.

Sopimuspalokuntatoimintaan kuuluu myös palokuntanuorisotyö ja tukiosastotoiminta. Nuoriso- ja/tai tukiosastoja ei ole kaikilla sopimuspalokunnilla, mutta toiminta on pelastustoimialueella merkittävää. Nuoriso-osastoilla on tärkeä merkitys sopimuspalokuntien hälytysosastojen henkilöstörekrytoinnissa. Suurella osalla hälytysosastoihin kuuluvista henkilöistä, kuten myös suurella osalla pelastuslaitoksen päätoimisesta henkilöstöstä, on nuoriso-osastotausta. Tukiosastotoiminta monipuolistaa sopimuspalokuntatoimintaa ja tukee pelastustoiminnan ja pelastustoimelle kuuluvan turvallisuusviestinnän tehtävien suorittamista. Parhaimmillaan palokuntanuoriso- ja tukiosastotyö muodostavat koko perheen palokuntaharrastuksen, joka tuottaa henkilöstöä hälytysosastoihin, tukee viranomaistoimintaa ja lisää turvallisuusasioissa oma-aloitteisten ja turvallisuuteen myönteisesti suhtautuvien henkilöiden määrää.

Hyvinvointialueella on erillinen järjestöyhteistyöryhmä, joka toimii hyvinvointialueen järjestöyhteistyön foorumina ja tukee yhteistyön kehittämistä. Yhteistyöryhmässä on pelastustoimen edustajia sekä sopimuspalokunnista että viranhaltijoista.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Vapaaehtoistoiminnan edistämisen ensisijaisena tavoitteena on varmistaa, että pelastustoimen yhteistyökumppanina säilyy ja kehittyy osaava, tehokas ja tehtäväänsä motivoitunut sopimuspalokuntatoiminta. Tämän lisäksi yleisenä tavoitteena on turvallisuuden kokonaisvaltainen kehittäminen yhteistyönä vapaaehtois-yhteisöjen kanssa. Tämän mukaisesti viranomaisten, vapaaehtoisorganisaatioiden sekä yritysten, laitosten ja yhteisöjen toimet yhdessä luovat tehokkaan tavan edistää onnettomuuksien ehkäisyä, onnettomuuksiin varautumista, hätätilannevalmiuksia sekä onnettomuuksista toipumista.

Vapaaehtoistoinnasta etenkin sopimuspalokuntatoiminta on välttämätön osa pelastustoiminnan valmiuden järjestämistä. Sopimuspalokuntatoiminnan säilymistä on edistettävä käytettävissä olevin keinoin. Yhteistyö muiden vapaaehtoistoimijoiden kanssa on kanava omatoimisen varautumisen edistämiseen ja voi tukea myös pelastustoimintaa etenkin suuria henkilöstövoimavaroja vaativissa pitkäkestoisissa onnettomuuksissa, kuten ympäristövahingoissa ja metsäpaloissa.

Päätös palvelutasosta

- Sopimuspalokuntatoiminnan toimintaedellytykset turvataan ja toimintaa kehitetään yhteistyössä sopimuspalokuntien kanssa.
- Pelastuslaitos osallistuu resurssiensa puitteissa alueensa vapaaehtoistoimijoiden järjestämiin koulutustilaisuuksiin, seminaareihin ja harjoituksiin, jotka käsittelevät onnettomuus- ja vaaratilanteisiin, häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumista ja niissä toimimista.

- Pelastuslaitos ylläpitää yhteystietorekisteriä vapaaehtoisorganisaatioista, joiden kanssa on valmisteltu/sovittu pelastustoimintaan tai sen tukitoimintoihin osallistumisesta.

Palvelun kehittäminen

Palvelutasopäätöskaudella pelastuslaitos selvittää alueen vapaaehtoistoimijoiden (muut kuin sopimuspalokunnat) toimintaedellytyksiä osallistua pelastustoimintaan tai pelastustoiminnan tukitehtäviin. Selvitystyössä hyödynnetään vapaaehtoistoiminnan edistämistä laadittua ohjetta (Valtakunnallinen ohje pelastuslaitoksille vapaaehtoisten voimavarojen hyödyntämiseksi pelastustoiminnassa, SM 2022:21). Selvitystyön perusteella tehdään tarvittavat päivitykset yhteistoimintasopimuksiin ja tilannekeskuksessa ylläpidettäviin hälytysyhteystietoihin.

4.4.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset

Palvelu ja sen nykytila

Pelastustoimen sopimushenkilöstön terveystarkastuksista on säädetty muun muassa pelastuslain (379/2011) 53 §:ssä. Pelastuslain mukaan pelastustoimen sopimushenkilöstöön kuuluvalla savusukeltajalle ja pelastustoimintaan osallistuvalla on järjestettävä tehtävien edellyttämät ja säädöksissä tarkemmin määritettävät terveystarkastukset ja muut ennalta ehkäisevät palvelut. Edellä mainittujen palveluiden järjestämisestä on sovittava pelastuslain 2 a §:n 2 momentin 6 kohdan tarkoittamissa sopimuksissa, kuten palokuntasopimuksissa.

Pelastuslaitos vastaa sopimushenkilöstön terveystarkastuksista. Tästä on sovittu pelastuslaitoksen ja sopimuspalokuntien välisessä aluesopimuksessa. Tarkastusten sisältö on sovittu työterveyden toimintasuunnitelmissa ja sisältö vaihtelee sen mukaan, miten vaativiin tehtäviin henkilö osallistuu.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Palvelun tavoitteena on huolehtia henkilöstön lakisääteisistä terveystarkastuksista ja siten osaltaan huolehtia henkilöstön turvallisesta työskentelystä ja suorituskyvystä.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos vastaa sopimushenkilöstön terveystarkastuksista siten kuin siitä pelastuslaissa tarkemmin säädetään.

Palvelun kehittämistarve

Sopimushenkilöstön terveystarkastuksia ja ennalta ehkäiseviä palveluita koskevia kehittämistarpeita kartoitetaan ja arvioidaan pelastuslaitoksen ja sopimushenkilöstön välisissä yhteistyöpalavereissa sekä työterveyden toimintasuunnitelman päivittämisen yhteydessä.

4.4.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön (jatkossa sopimushenkilöstö) koulutusvaatimuksista on säädetty pelastuslaissa (379/2011) ja -asetuksessa (407/2011). Koulutuksen perustan muodostaa Pelastusopiston vahvistaman opintosuunnitelman mukaiset peruskurssit, muu ylläpito- ja täydennyskoulutus sekä paloasemien viikkoharjoitukset.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella on säädösten ja pelastusalan normien mukainen, kokonaisvaltainen ja toimiva sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä. Koulutusjärjestelmään kuuluu sopimushenkilöstön peruskurssit, erityisosaamista vaativien tehtävien täydennyskoulutus ja ylläpitokoulutus (paloasemilla järjestettävät viikkoharjoitukset). Sopimushenkilöstön peruskoulutusta varten on pelastuslaitoksen oma vastaavien kouluttajien järjestelmä. Ulkoisia koulutuksia on ostettu ja niihin on lähetetty henkilöstöä tarpeen mukaan.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Sopimushenkilöstön osaamisen hallinnan tavoitteena on ylläpitää ja kehittää pelastustoimialueen onnettomuusriskejä ja erityispiirteitä sekä pelastustoimelle asetettuja suorituskykyvaatimuksia vastaavaa, tehtäväänsä motivoitunutta sopimuspäloakuntajärjestelmää. Sopimushenkilöstön perus-, ylläpito- ja täydennyskoulutus on suunnitelmallista, tavoitteellista, mitattavaa ja osaamistarpeet kattavaa. Osaamisen hallinta tukee vapaaehtoistoiminnan edistämistä ja sopimushenkilöstön saatavuutta.

Sopimushenkilöstön koulutustarve perustuu pelastustoimen säädös- ja normivaatimuksiin sekä pelastuslaitoksen ja sopimushenkilöstön tarpeelliseksi katsomiin koulutustavoitteisiin. Koulutustarvetta määrittää myös henkilöstön subjektiiviset osaamistarpeet.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos vastaa ja huolehtii siitä, että sen sopimushenkilöstöllä on pelastustoiminnassa vaadittava, toimintaympäristön riskit ja erityispiirteet huomioiva sekä riittävä koulutus. Koulutus muodostuu Pelastusopiston vahvistaman opetussuunnitelman mukaisista peruskursseista sekä pelastuslaitoksen järjestämästä muusta ylläpito- ja täydennyskoulutuksesta. Koulutusta varten on koulutussuunnitelma. Koulutusten ja harjoitusten toteutumista seurataan osaamisen hallinnan tietojärjestelmissä.

Palvelutason kehittämistarve

Sopimushenkilöstön koulutustoiminnan kehittämisessä on keskeisenä tavoitteena perus- ja ylläpitokoulutuksen jatkuvuuden varmistaminen tulevilla palvelutasopäätöskaudella. Pelastuslaitoksen vastuuhenkilöiden, pääkouluttajien, vastaavien kouluttajien ja kouluttajien järjestelmää ylläpidetään, kehitetään ja hyödynnetään kattavasti. Samalla viedään eteenpäin perus-, ylläpito- ja täydennyskoulutuksiin liittyvien menettelytapojen yhdenmukaistamista (huomioiden kuitenkin paloasemien toimintaympäristöstä aiheutuvat erot). Lisäksi kehitetään koulutustoiminnan kustannustehokkuuden ja vaikuttavuuden arviointia sekä arviointien perusteella tehtäviä toimenpiteitä. Palvelutasopäätöskaudella on myös arvioitava ylläpitokoulutusten paloasemakohtaista määrää siten, että kunkin paloaseman pelastustoiminnan ydinosaamiset voidaan turvata.

Peruskoulutusta, täydennyskoulutusta ja viikkoharjoituksia varten olevaa koulutusseurantaa on kehitettävä edelleen, jotta voidaan seurata koulutusten, harjoitusten ja pelastustoiminnassa tarvittavien suorituskysymysten toteutumista henkilön ja/tai henkilöryhmien tarkkuudella. Järjestelmästä on voitava ajaa tilastoja ja ennakoida vuosittaisia koulutustarpeita.

4.5 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla oleva väestönsuojeluun varautuminen

4.5.1 Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämä suunnittelu

Palvelu ja sen nykytila

Valmiuslain (1552/2011) 12 §:n mukaan muun muassa hyvinvointialueiden tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa. Pelastuslain 2 §:n mukaan lain mukainen toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että palveluiden tuottaminen on mahdollista myös valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa. Lain 64 §:n mukaan pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimialaansa kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvien valmisteluin.

Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin liittyvän suunnittelun perustana ovat Kansallinen riskiarvio 2023, Pohjois-Pohjanmaan alueellinen riskiarvio 2023 sekä Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen riskianalyysi ja riskianalyysi sotilaallisen voimankäytön tilanteesta. Lisäksi suunnittelussa huomioidaan esimerkiksi valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin poikkeusoloihin liittyen muun ohella väestönsuojien määrät ja sijainnit.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella varautumisesta ja valmiussuunnittelusta vastaa kukin palvelualue toimintojensa osalta. Tämän mukaisesti toiminnasta ja tehtävästä normaalioloissa vastaava taho vastaa kyseisten toimintojen osalta myös häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumisesta ja niihin liittyvästä valmiussuunnittelusta. Onnettomuuksien ehkäisyn palvelualue vastaa pelastuslaitoksen varautumisen ja valmiussuunnittelun kokonaiskoordinoinnista sekä väestönsuojelutehtävien edellyttämästä evakuointisuunnittelusta.

Valmiussuunnitelma on pelastuslaitoksen varautumista kuvaava ja toimintaa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa keskeisimmin määrittävä asiakirja. Väestönsuojeluun liittyvät seikat on huomioitu valmiussuunnitelmassa ja erillisessä evakuointisuunnitelmassa. Suunnitelmat on päivitetty vuoden 2025 aikana.

Pelastuslaitoksen riskianalyysi sotilaallisen voimankäytön tilanteesta on ajantasainen. Analyysi on yhtenevien perusteiden varmistamiseksi kuitenkin välttämätöntä päivittää yhteistyössä pelastustoiminnan Pohjois-Suomen yhteistyöalueen muiden pelastuslaitosten (Kainuu, Keski-Pohjanmaa ja Lappi) kanssa. Analyysin päivittämisen jälkeen on varmistettava valmius- ja evakuointisuunnitelmien ajantasaisuus.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelun tavoitteena on osaltaan toteuttaa väestön suojaamisen strategista tavoitetta eli suojata väestöä poikkeusoloissa niin hyvin kuin on mahdollista realistisesti toteutettavissa olevin järjestelyin ja kustannuksin (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia, VN:n julkaisu 2025:1). Tavoitteena on, että mahdollisen aseellisen selkkauksen aikana väestönsuojelujärjestelmä pystyy suojaamaan siviiliväestöä, auttamaan siviiliväestöä selviytymään aseellisen voimankäytön välittömiltä vaikutuksilta ja luomaan välittömät edellytykset eloonjäämiselle koko hyvinvointialueella. Tavoitteena on, että pelastuslaitoksen väestönsuojeluun varautumista koskevat suunnitelmat ovat jatkuvasti ajantasaiset ja toteuttamiskelpoiset. Lisäksi tavoitteena on, että valmiussuunnittelulla on pelastustoiminnan yhteistyöalueella yhtenevä suunnitteluperusta.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää valmiussuunnitelmaa. Suunnitelma tarkistetaan vuosittain ja sitä päivitetään tarvittaessa. Suunnitelman ylläpidosta vastaa onnettomuuksien ehkäisyn ja varautumisen palvelualue, mutta ylläpitoon osallistuu henkilöstöä jokaiselta palvelualueelta.
- Pelastuslaitos ylläpitää evakointisuunnitelmaa valmiuslain mukaisen väestön siirron toteuttamista varten. Suunnitelma tarkistetaan vuosittain ja sitä päivitetään tarvittaessa. Suunnitelmaa voidaan eräiltä osin soveltaa myös pelastuslain mukaista suojaväistöä toimeenpantaessa. Suunnitelman ylläpidosta vastaa onnettomuuksien ehkäisyn ja varautumisen palvelualue.
- Pelastuslaitoksella on riskiarvio aseellisen voimankäytön tilanteista. Suunnitelman ylläpidosta vastaa onnettomuuksien ehkäisyn ja varautumisen palvelualue.
- Väestönsuojeluun varautumisen suunnitteluun käytettävä työmäärä on n. 1,5 htv.

Palvelun kehittämistarve

Palvelutasopäätöskaudella oletettavasti voimaan tulevat valmiuslain muutokset edellyttänevät olemassa olevien suunnitelmien laajaa päivittämistä ja yhteensovittamista.

4.5.2 Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 65 §:n mukaan pelastustoimen viranomaiset huolehtivat niiden vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta. Viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia varautumaan väestönsuojeluun, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta väestönsuojelussa.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos tekee valmiussuunnittelussa tiivistä yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa. Keskeisimmin yhteensovittamistehtävä liittyy valmiuslaissa tarkoitettua väestön siirtämistä koskevaan suunnitteluun, jonka olennaisin osa on Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveysviranomaisten ja pelastuslaitoksen evakointisuunnitelmien yhteensovittaminen. Sen lisäksi on sovittava yhteen muiden viranomaisten ja toimijoiden suunnitelmat huolehtien samalla siitä, että tehtäväjako on selkeä.

Pelastuslaitoksen ja hyvinvointialueen sosiaali- ja terveysviranomaisten evakointisuunnitelmien lähtökohdat ja käsitys väestön siirrossa sovellettavista perusperiaatteista ovat yhtenevät. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden piirissä olevien osalta on sovittu, että vastuu niin suojaväestön kuin väestön siirron käytännön toteuttamisesta on sosiaali- ja terveysviranomaisilla niiden henkilöiden osalta, jotka eivät kykene siirtymään itsenäisesti.

Pelastuslaitos on asettanut Valtioneuvoston asetuksessa (VN:n asetus yhteistoiminnasta väestönsuojeluun varautumisessa, 570/2024) tarkoitetun eri viranomaisista ja kuntien edustajista muodostuvan yhteistyöryhmän, jonka tehtävänä on väestönsuojeluun liittyvien suunnitelmien yhteensovittaminen.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisen tavoitteena on osaltaan toteuttaa väestön suojaamisen strategista tavoitetta suojata väestöä poikkeusoloissa niin hyvin kuin on mahdollista realistisesti toteutettavissa olevin järjestelyin ja kustannuksin (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia, VN:n julkaisuja 2025:1). Tavoitteena on, että Pohjois-Pohjanmaalla eri viranomaisten ja muiden toimijoiden välinen toiminta ja suunnitelmat on yhteensovitettu siten, että väestönsuojelutehtävät kyetään tarvittaessa toteuttamaan kunkin viranomaisen ja toimijan suunnitelmien mukaan. Tavoitteena on myös, että Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen valmius- ja evakuointisuunnitelmat on yhteensovitettu tarpeellisilta osin pelastustoiminnan yhteistyöalueen pelastuslaitosten (Kainuun, Keski-Pohjanmaa, Lappi) vastaavien suunnitelmien kanssa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos huolehtii, että pelastustoimen vastuulla olevia väestönsuojelutehtäviä koskeva toiminta ja suunnitelmat on yhteensovitettu Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueella. Yhteensovittamistyössä keskeisin rooli on väestönsuojelun yhteistyöryhmän toiminnalla. Pelastuslaitoksella yhteensovittamisesta vastaa onnettomuuksien ehkäisyn ja varautumisen palvelualue. Yhteensovittamiseen käytettävä työ määrä on n. 0,5 htv.

Palvelun kehittämistarve

Palvelutasopäätöskaudella on tarpeen pyrkiä edelleen yhteensovittamaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen valmius- ja evakuointisuunnitelmat pelastustoiminnan Pohjois-Suomen yhteistyöalueen muiden pelastuslaitosten (Kainuu, Keski-Pohjanmaa, Lappi) vastaavan väestönsuojelua koskevan suunnitelma-kokonaisuuden kanssa.

4.5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatio

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 66 §:n mukaan väestönsuojelutehtäviä hoitava henkilöstö nauttii aseellisissa selkkauksissa humanitäarisistä tehtäviä suorittaessaan kunnioitusta ja suojelua, josta on sovittu Geneven yleissopimuksissa sekä kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta tehdyssä Geneven yleissopimusten I lisäpöytäkirjan 61 artiklassa. Sama koskee artiklassa määritellyissä tehtävissä käytettävää materiaalia ja tiloja. Sisäministeriö päättää asianomaisen ministeriön tai hyvinvointialueen pelastusviranomaisen esityksestä, mitä henkilöitä, materiaalia ja tiloja edellä tarkoitettu suojeleminen koskee.

Pelastuslaitoksella on osana valmiussuunnitelmaa muun ohella väestönsuojeluorganisaation muodostamista sekä poikkeusoloissa käytettävää ja tarvittavaa materiaalia ja kalustoa koskevat suunnitelmat. Suunnitelmat perustuvat pelastuslaitoksen riskiarvioon aseellisen voimankäytön tilanteista. Lisäksi osana evakuointisuunnitelmaa on väestön siirron toteuttamisessa tarvittavia tiloja koskeva suunnitelma. Väestönsuojeluorganisaatioon kuuluvien henkilöiden ja edellä mainitun materiaalin, kaluston ja tilojen tiedot on tallennettu pelastuslain 92 §:n mukaiseen varautumistehtävien rekisteriin.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Väestönsuojeluorganisaation määrittäminen on keskeinen edellytys toiminnan jatkumiselle poikkeusoloissa. Tavoitteena on määrittää väestönsuojeluorganisaatio siten, että pelastuslaitoksen toimintaa ja pelastustoimen palvelujen tuottamista pystytään poikkeusoloissa jatkamaan mahdollisimman pitkälti normaalioloja vastaavasti huolimatta pelastustoimen palvelujen lisääntyneestä tarpeesta.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää suunnitelmia pelastuslaitoksen alaisen väestönsuojeluorganisaation henkilöstön, materiaalin ja tilojen määrittämiseksi (katso kohta 4.5.1). Väestönsuojeluorganisaation tiedot tallennetaan varautumistehtävien rekisteriin. Rekisteriin tallennetut tiedot tarkistetaan vuosittain, henkilötietojen oikeellisuus kuitenkin vähintään viiden vuoden välein. Rekisterin ylläpidosta vastaa onnettomuuksien ehkäisyn ja varautumisen palvelualue. Rekisterin ylläpitoon käytettävä työmäärä on n. 0,1 htv.

Palvelun kehittämistarve

Ei erityistä kehittämistarvetta.

4.5.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 65 §:n mukaan kukin viranomainen huolehtii väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen henkilövaraukset perustuvat valmiussuunnitelmaan (katso luku 4.5.1). Viimeisin päivitetty henkilövarausesitys on tehty vuonna 2025. Toteutuneet henkilövaraukset eivät ole kaikilta osin valmiussuunnitelman mukaisia.

Poikkeusolojen toimitilatarpeet perustuvat valmius- ja evakuoitus suunnitelmiin. Pelastuslaitos on varmistanut tarvittavien toimitilojen käytettävyyden yhdessä Puolustusvoimien kanssa.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Varaamalla väestönsuojelutehtäviin tarvittava henkilöstö ja varmistamalla tarvittavien toimitilojen käytettävyys varmistetaan osaltaan pelastuslaitoksen kykyä muodostaa väestönsuojeluorganisaatio myös puolustusvoimien liikekannallepanon aikana taikka tilanteessa, jossa reserviin kuuluvia asevelvollisia määrätään ylimääräiseen palvelukseen.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen henkilövaraukset tarkistetaan ja tarpeelliset henkilövarausesitykset tehdään enintään kolmen vuoden välein, mutta kuitenkin aina, jos väestönsuojeluorganisaatiossa tai henkilöstössä tapahtuu huomattavia muutoksia. Pelastuslaitoksen tarvitsemien tilojen käytettävyys varmistetaan aina, kun tilatarpeiden suhteen tapahtuu muutoksia.
- Henkilö- ja toimitilavarausten ajantasaisuudesta vastaa onnettomuuksien ehkäisyn ja varautumisen palvelualue. Henkilö- ja toimitilavarausten ylläpitämiseen käytettävä työmäärä on n. 0,1 htv.

Palvelun kehittämistarve

Valmiussuunnitelman mukaisten henkilövarausten kattavuutta on pyrittävä edelleen kasvattamaan palvelutasopäätöskauden aikana.

4.5.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 64 § mukaan kukin viranomainen huolehtii poikkeusolojen varautumistehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta ja kouluttamisesta. Lain 67 §:n mukaan sisäministeriö ja aluehallintovirasto voivat hyvinvointialueen pelastusviranomaisen esityksestä määrätä väestönsuojelun johto- ja muun erityishenkilöstön osallistumaan Pelastusopiston järjestämään väestönsuojelukoulutukseen enintään kymmeneksi vuorokaudeksi vuodessa.

Pelastusopiston järjestämään väestönsuojelukoulutukseen osallistuu Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen henkilöstöstä pääsääntöisesti niitä henkilöitä, jotka hoitavat valmiussuunnitteluun liittyviä tehtäviä. Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueelta osallistutaan säännöllisesti myös Pelastusopiston toteuttamille Peto/VSS-koiranohjaajien peruskursseille pelastuslaitoksen esittämänä ja aluehallintoviraston määräämänä.

Väestönsuojelun erityishenkilöstöön luettava pelastuslaitoksen pää- ja sivutoiminen henkilöstö osallistuu soveltuviin koulutustilaisuuksiin kunkin tarpeen ja erityisosaamisalueen mukaan. Koulutusta järjestetään myös pelastuslaitoksen omana työnä viikkoharjoituksissa, joissa kouluttajina ovat palvelualueiden miehistö-, alipäällystö- ja päällystöviranhaltijat.

Väestönsuojelun johtohenkilöstön koulutuksesta huolehditaan pääosin pelastuslaitoksen omana työnä. Kouluttajaresurssina ovat eri palvelualueiden päällystöviranhaltijat. Kouluttamisessa voidaan tehdä yhteistyötä Pelastusopiston tai muiden koulutusorganisaatioiden kanssa.

Pelastuslaitos osallistuu Pohjois-Suomen aluehallintoviraston järjestämiin valmiusharjoituksiin ja puolustusvoimien järjestämiin paikallispuolustusharjoituksiin. Harjoitusten yhteydessä on yleensä mahdollisuus harjoitella poikkeusolojen aikaista toimintaa. Harjoituksiin liittyvään valmisteluun ja suunnitteluun kohdentuu eri palvelualueiden päällystöviranhaltijoiden työpanosta.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksen alaisen väestönsuojeluorganisaation johto- ja erityishenkilöstön kouluttamisen osalta tavoitteena on, että henkilöstö on koulutettu poikkeusolojen tehtäviinsä ja kerrannut tehtäviinsä liittyvää osaamista säännöllisesti. Tavoitteena on myös riittävä kyky muodostaa poikkeusolojen organisaatiot, jotka kykenevät suoriutumaan tehtävistään eri turvallisuustilanteiden edellyttämällä tavalla.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää suunnitelmaa pelastuslaitoksen alaisen väestönsuojeluorganisaation johto- ja erityishenkilöstön kouluttamisesta. Suunnitelma laaditaan siten, että poikkeusolojen organisaatio kyetään muodostamaan. Suunnitelma tarkistetaan vuosittain ja sitä päivitetään tarvittaessa.

- Henkilöstöä koulutetaan soveltuviissa koulutustilaisuuksissa (mukaan lukien Pelastusopiston järjestämät kurssit), minkä lisäksi koulutusta järjestetään pelastuslaitoksen omana työnä (työmäärä yht. n. 0,5 htv) yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.
- Pelastuslaitos osallistuu valmius- ja paikallispuolustusharjoituksiin, joiden yhteydessä ainakin väestönsuojelun johtohenkilöstö harjoittelee poikkeusolojen tehtäviään. Harjoituksiin liittyvään suunnittelutyöhön kohdennetaan työpanosta n. 0,1 htv.

Palvelun kehittämistarve

Palvelutasopäätöskaudella on edelleen tarpeen täsmentää väestönsuojeluun liittyvien koulutussuunnitelmien sisältöä sekä kehittää ylipäätään henkilöstön, mutta erityisesti päällystöviranhaltijoiden, perehdytyskäytäntöjä väestönsuojeluun liittyvien tehtävien osalta.

4.5.6 Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 77 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee järjestää pelastustoiminnan johtamistilat ja muut edellytykset siten, että johtaminen on mahdollista myös poikkeusoloissa. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella on väestönsuojan rakenteellisia vaatimuksia vastaaviin tiloihin (myöh. suojatiloihin) sijoitettuja johtokeskuksia ja -paikkoja. Johtokeskustoimintaa varten on laadittu työjärjestys ja tarvittavat ohjeet.

Poikkeusolojen tilannekuva- ja johtamistoiminta edellyttää soveltuvia ja toimintavarmoja viestiliikenneyhteyksiä. Toimintavarmat viestiliikenneyhteydet ovat tarpeen muun muassa pelastusmuodostelmien, pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskuksen, hyvinvointialueen ja kuntien johtokeskusten sekä eri hallinnonalojen poikkeusolojen suojelumuodostelmien ja eri viranomaisten välille. Kaikilla hallinnon tasoilla tulee olla kyky muodostaa tilannekuvaa sekä jakaa sitä muille tarvitsijoille. Järjestelmien hankinnassa ja kehittämisessä huomioidaan yhteensopivuus keskeisten yhteistyötahojen kanssa.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Tavoitteena on poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen siten, että sen enempää pelastuslaitoksen kuin pelastustoiminnan johtaminen ei missään olosuhteissa keskeydy tai häiriinny kriittisellä tavalla.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää tarvittavia väestönsuojan rakenteellisia vaatimuksia vastaaviin tiloihin sijoitettuja johtokeskuksia ja -paikkoja siten, että niin pelastuslaitoksen kuin eri pelastusmuodostelmien johtaminen on mahdollista myös poikkeusoloissa. Johtokeskusvalmiuden ylläpitämisestä vastaa pelastustoiminnan palvelualue. Onnettomuuksien ehkäisyn ja varautumisen palvelualue tukee poikkeusolojen johtamisvalmiuden kehittämistä (työmäärä n. 0,1 htv).
- Pelastuslaitos tukeutuu viesti- ja tietoliikenneyhteyksien osalta valtakunnallisiin järjestelmiin, kuten viranomaisverkko Virveen ja matkapuhelinverkkoon. Pelastuslaitos pitää osaltaan yllä tarvittavia varajärjestelmiä, joilla varmistetaan yhteydet poikkeusoloissa. Johtokeskuksen poikkeusolojen viesti- ja tietoliikenneyhteyksistä vastaa pelastustoiminnan palvelualue.

Palvelun kehittämistarve

Ei erityistä kehittämistarvetta.

4.5.7 Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Palvelu ja sen nykytila

Hyvinvointialueesta annetun lain 14 §:n mukaan hyvinvointialueen ja sen alueen kuntien on neuvoteltava vähintään valtuustokausittain tehtäviensä hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta. Neuvottelussa voidaan sopia ainakin yhteistyön edellyttämistä yhteistoimintarakenteista, toimintamalleista sekä yhteistyön edellyttämästä tiedonkulusta. Aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) mukaan aluehallintovirastojen yhtenä tehtävä on kuntien valmiussuunnittelun tukeminen ja varautumisen yhteensovittaminen alueellaan.

Pohjois-Pohjanmaan kunnat ovat perustaneet Pohjois-Pohjanmaan valmius- ja turvallisuusfoorumin vuonna 2023. Foorumin tarkoituksena on yhteistyön avulla kehittää alueen kokonaisturvallisuutta ja kriisinsietokykyä, kehittää turvallisuus- ja valmiusasioihin liittyvää suunnittelua ja harjoittelua sekä mahdollistaa osaltaan tilannekuvan jakaminen ja kuntien ja asiantuntijaorganisaatioiden tukeutuminen toisiinsa. Foorumin toiminta on kuntavetoista. Foorumin toimintaan osallistuu kuntien lisäksi hyvinvointialue, eri viranomaisia ja laitoksia sekä kolmannen sektorin toimijoita. Pelastuslaitos tukee foorumin toimintaa ja osallistuu toimintaan aktiivisesti.

Uutena yhteistyöelimenä on eri viranomaisista ja kuntien edustajista muodostuva väestönsuojelun yhteistyöryhmä. Ryhmä perustuu Valtioneuvoston asetukseen (570/2024) ja on aloittanut toimintansa vuonna 2025.

Pelastuslaitos on vuosina 2024-2025 osallistunut Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen ja kuntien välisiin HYTETU-neuvotteluihin, joihin on sisältynyt myös väestönsuojelun ja valmiussuunnittelun teemoja.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Kuntien kanssa tehtävällä yhteistyöllä pyritään osaltaan edesauttamaan hyvinvointialueen pelastustoimen vastuulle kuuluvien varautumistehtävien yhteensovittamista.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti Pohjois-Pohjanmaan valmius- ja turvallisuusfoorumin toimintaan. Foorumin toimintaan kohdennetaan onnettomuuksien ehkäisyn ja varautumisen palvelualueen henkilöresurssista n. 0,2 htv, minkä lisäksi pelastuslaitoksen muut viranhaltijat osallistuvat foorumin toimintaan tarpeen mukaan (työmäärä yht. n. 0,1 htv). Erillisiä sopimuksia kuntien valmiussuunnittelun tukemisesta ei tehdä.
- Pelastuslaitos osallistuu Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen ja kuntien välisiin HYTETU-neuvotteluihin.

Palvelun kehittämistarve

Ei erityistä kehittämistarvetta.

5 KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Seuraavassa taulukossa on kooste palvelutasopäätöksen laadintahetkellä todetuista keskeisistä kehittämis-tarpeista. Alla esitettyjen ja muiden tunnistettujen kehittämistarpeiden käsittely sisältyy muun muassa vuosittaiseen toiminnan ja talouden suunnitteluun.

(* vuoden 2026 talousarviosuunnittelu on kesken, joten kehittämisen käyttötalous- ja investointivaikutukset ja osin myös HTV-vaikutukset tarkentuvat myöhemmin PTP-valmistelun aikana).

Kehittämistavoite	Toteuttamis-aikataulu (vuosi)	Lisäys käyttötalous arvioon (t€)	Investointi tarve (t€)	HTV-vaikutus
Kohta 4.1.1 Pelastusviranomaiselle kuuluvaa turvallisuusviestintää lisäresursoidaan yhdellä henkilötyövuodella palvelutasopäätöksen mukaiseen määrälliseen ja laadulliseen tasoon pääsemiseksi (päätoiminen turvallisuuskouluttajan virka).	2026–	noin 70 t€/v		+1 htv
Kohta 4.1.2 - Palontutkinnassa käytetyn tutkintakynnyksen nostaminen omaisuusvahingoissa nykyisestä 50 000 eurosta 200 000 euroon, joka mahdollistaa II-tason tutkinnan toteutumisen resursseja/tavoitteita vastaavasti. - Palontutkintaohjeen viimeistely sekä tutkintatulosten hyödyntämisen kehittäminen (tiedon kokoamisen ja jalkauttamisen prosessi sekä sisäisen julkaisun toteutusmallit)	2026- 2026	Ei vaikutusta Ei vaikutusta	Ei vaikutusta Ei vaikutusta	0 (oto) +0,1 htv (oto)
Kohta 4.1.4 Onnettomuuskehityksen seurannan kehittäminen automatisoidumpaan suuntaan sekä seurannasta kertyvät tiedon jakamisen edistäminen osana tiedolla johtamista (tietoaltaan käyttöönotto ja Tableau-raportit).	2026–2027	Ei vaikutusta (hyödyntää HVA:n yhteisiä resursseja)	Ei vaikutusta	+0,3 htv (oto)
Kohta 4.1.6 - Valvontatyön henkilöstöresurssin kasvattaminen siten, että vuosien 2023–2025 aikana täyttämättä ollut palotarkastajan virka täytetään pysyvästi tai sijaisjärjestelyin. Resurssilla pyritään korjaamaan heikentynyttä valvontatyön kokonaistoteumaa sekä tasoittamaan määräävälein tehtävän valvonnan kuntakohtaisia toteumaeroja. - Pitkään valmistellun valtakunnallisen valvontaohjelmiston käyttöönotto (korvaa nykyisen Merlot Palotarkastus -ohjelman).	2026- 2026-	noin 70 t€/v noin 50 t€/v	Ei vaikutusta Ei vaikutusta	+1 htv 0 (oto)

Kehittämistavoite	Toteuttamis- aikataulu (vuosi)	Lisäys käyttötalous- arvioon (t€)	Investointi- tarve (t€)	HTV- vaikutus
Kohta 4.2.1 Kiinteästi asennettujen väestöhälyttimien väestöhälytinteon täydentäminen kohti PTP:ssä tavoiteltua tasoa sekä käyttöikänsä päässä olevien hälyttimien uusiminen. Määrärahoista riippuen noin viiden hälyttimen uusihankinta ja asentaminen vuosittain.	2026–2029	Ei vaikutusta	Noin 150–200 t€/v	0 (oto)
Kohta 4.2.2.1 - Toimintavalmiustoteumien mittaamisen ja toimintavalmiuden suunnittelun kehittäminen uudistunut ohjeistus huomioiden. - Pelastustoiminnan toimintavalmiuden kehittäminen ongelmaluokkien alueella. (Oulun Kaakkurin osavahvuuden 247-paloaseman paloasemahanke, jolla vastataan pitkään jatkuneisiin toimintavalmiuseräpuutteisiin Oulunsalossa sekä varaudutaan toimintavalmiuserä-vaatimusten kiristymiseen Kaakkurin alueella. Alustava vuorovahvuus 0+1+1).	(2025)-2026 2026–2029	Ei vaikutusta 305 € + 305 €	Ei vaikutusta Ei vaikutusta	+0,1 htv (oto) +5 htv (v. 2026) +5 htv (v.2027)
Kohdat 4.2.2.3, 4.2.2.5, 4.2.2.8, 4.2.2.10, 4.4.1 Pelastustoiminnan vaihtoehtojen menetelmien käyttöönottoon varautuminen ja tarvittaessa käyttöönotto.	2026–2029	100 t€	Ei vaikutusta	oto
Kohta 4.2.2.6 Kaluston ja varusteiden hankinnan, määrän, laadun, sijoittamisen ja ylläpidon kehittäminen todellisten tarpeiden ja kustannustehokkuuden näkökulmasta. Hankinnat vuosittaisen investointimäärärahojen ja –suunnitelmien mukaisesti (PTP-kaudella 4,0-4,4 M€/vuosi)	2026–2029	100 t€	Invest. suunnit. mukaisesti	oto
Kohta 4.2.2.7 - Paloasemaverkon kokonaisarviointi uuden toimintavalmiuden suunnitteluohjeen, riski- ja tarveperusteisuuden ja talouden raamin näkökulmasta. - Pelastustoiminnan toimintavalmiuden kehittäminen ongelmaluokkien alueella. (Oulun Kaakkurin osavahvuuden 247-paloaseman paloasemahanke, jolla vastataan pitkään jatkuneisiin toimintavalmiuseräpuutteisiin Oulunsalossa sekä varaudutaan toimintavalmiuserä-vaatimusten kiristymiseen Kaakkurin alueella. Toimitilakustannusten kasvu).	2026–2027 2026–2029	Voi olla vaikutuksia, mutta määrää ei voida vielä arvioida. 105 t€/v (tarkentuu)	Voi olla vaikutuksia, mutta määrää ei voida vielä arvioida. 150 t€ (kalustaminen ja laitteet) 1,4 M€ (asemarakennus, konserninvestointi)	oto

Kehittämistavoite	Toteuttamis- aikataulu (vuosi)	Lisäys käyttötalous- arvioon (t€)	Investointi- tarve (t€)	HTV- vaikutus
Kohta 4.2.3 Välittömässä lähtövalmiudessa olevien pelastusyksiköiden johtamiskyvyn kehittäminen siten, että yksiköiden johtajana olisi lähtökohtaisesti alipääallystökelpoisuuden omaava henkilö.	2026–2029	30 t€	Ei vaikutusta	oto
Kohta 4.3.4 Kohdekorttien ja/tai pelastustoiminnan suunnitelmien mahdollinen laadinta 1-luokan vesistöpatoja ja tulvapenkereitä varten. Kyseessä ei ole lakisääteinen vaatimus, mutta on tarpeen. Tehdään oto-työnä muun työn ohessa.	2026–2029	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	+0,2 htv (oto)